

VILNIAUS UNIVERSITETAS
KAUNO FAKULTETAS

SOCIALINIŲ MOKSLŲ IR TAIKOMOSIOS INFORMATIKOS INSTITUTAS

Tvariųjų finansų ekonomikos studijų programa
Kodas 6211JX104

IEVA ŠILINGAITĖ

MAGISTRO BAIGIAMASIS DARBAS

**DARNIOS BANKININKYSTĖS PRINCIPŲ ĮGYVENDINIMO LIETUVOS BANKININKYSTĖS
SEKTORIUJE VERTINIMAS**

Kaunas, 2025

VILNIAUS UNIVERSITETAS
KAUNO FAKULTETAS

SOCIALINIŲ MOKSLŲ IR TAIKOMOSIOS INFORMATIKOS INSTITUTAS

IEVA ŠILINGAITĖ

MAGISTRO BAIGIAMASIS DARBAS

**DARNIOS BANKININKYSTĖS PRINCIPŲ ĮGYVENDINIMO LIETUVOS BANKININKYSTĖS
SEKTORIUJE VERTINIMAS**

Darbo vadovas _____

(parašas)

Prof. Habil. Dr. Remigijus Čiegis

(darbo vadovo mokslo laipsnis,
mokslo pedagoginis vardas,
vardas ir pavardė)

Magistrantas _____

(parašas)

Darbo įteikimo data _____

Registracijos Nr. _____

Kaunas, 2025

TURINYS

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS	4
LENTELIŲ IR PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS	5
IVADAS.....	6
1. DARNIOS BANKININKYSTĖS PRINCIPŲ VERTINIMO TEORINIAI ASPEKTAI ..	10
1.1 Darnaus vystymosi samprata ir principai	10
1.2 Darnios bankininkystės principai.....	16
1.3 Darnios bankininkystės principų įgyvendinimo vertinimas	23
2. DARNIOS BANKININKYSTĖS PRINCIPŲ ĮGYVENDINIMO VERTINIMO EMPIRINIS IŠTYRIMO LYGIS	29
2.1 Darnios bankininkystės principų įgyvendinimo vertinimo tyrimai.....	29
2.2 Darnios bankininkystės principų įgyvendinimo vertinimo Lietuvoje duomenys	38
3. DARNIOS BANKININKYSTĖS PRINCIPŲ ĮGYVENDINIMO LIETUVOS BANKININKYSTĖS SEKTORIUJE VERTINIMAS.....	44
3.1 Darnios bankininkystės principų įgyvendinimo Lietuvos bankininkystės sektoriuje kokybinio metodika.....	44
3.2 Darnios bankininkystės principų įgyvendinimo Lietuvos bankininkystės sektoriuje vertinimo duomenų analizė	45
3.3 Darnios bankininkystės principų įgyvendinimo Lietuvos bankininkystės sektoriuje vertinimo rezultatai	59
IŠVADOS.....	64
SUMMARY	68
MOKSLINĖS LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	70
INFORMACINIŲ ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	74
1 PRIEDAS Darnumo dimensijos ir matmenys pagal BESGI.....	79
2 PRIEDAS Bankų duomenys, naudoti apskaičiuoti CAMEL balus.....	85
3 PRIEDAS Bankų duomenys, naudoti apskaičiuoti darnumo indeksus.....	87
4 PRIEDAS Rodiklių normalizavimas.....	90

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS

ĮSA – Įmonių socialinė atsakomybė (angl. „Corporate Social Responsibility (CSR)).

ASV – aplinkosauginė, socialinė ir valdysenos (angl. Environmental, Social, Governmental (ESG)) samprata.

CAMEL – kapitalas, turto kokybė, valdymas, pajamos, likvidumas (angl. „Capital Adequacy, Asset quality, Management, Earnings, Liquidity, and Sensitivity to Market Risk).

CEP - įmonių aplinkosauginė veikla (angl. „Corporate Environmental Performance).

CSP – įmonių socialinė veikla(angl „Corporate Social Performance“ (CSP))

LENTELIŲ IR PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

Paveikslų sąrašas

1 pav. Trijų dimensijų sistema	12
2 pav. Populiacijos ir aplinkos talpumo sąveika	14
3 pav. Darnios bankininkystės principų įgyvendinimo vertinimo teorinis modelis.....	26
4 pav. Klimato kaitos poveikis bankų skolinimo standartams ir sąlygoms	40
5 pav. Papildytas darnios bankininkystės principų įgyvendinimo vertinimo teorinis modelis	42

Lentelių sąrašas

1 lentelė Darnios bankininkystės tikslai.....	19
2 lentelė Bankų sektoriaus žaliojo vertinimo kriterijai	25
3 lentelė Darnios bankininkystės principų įgyvendinimo empirinis ištyrimas	29
4 lentelė Darnios bankininkystės ir tradicinės bankininkystės skirtumai	31
5 lentelė Darnios bankininkystės įtakos banko stabilumui tyrimo kintamieji	35
6 lentelė Luminor Bank darnumo dimensijų atskleidimas ataskaitose	46
7 lentelė Artea banko darnumo dimensijų atskleidimas ataskaitose	47
8 lentelė SEB banko darnumo dimensijų atskleidimas ataskaitose.....	49
9 lentelė Swedbank Lietuvoje darnumo dimensijų atskleidimas ataskaitose.....	51
10 lentelė CAMEL sudėtinė vertinimo skalė	52
11 lentelė Reikšmės, kuriomis remiantis apskaičiuoti bankų CAMEL balai.....	53
12 lentelė Apskaičiuoti bankų CAMEL balai	54
13 lentelė Darnumo rodiklių klasifikavimas	55
14 lentelė Pakoreguotas darnumo rodiklių klasifikavimas	57
15 lentelė Apskaičiuoti subindeksai ir indeksas.....	58
16 lentelė Lietuvos bankų darnumo dimensijų atskleidimo ataskaitose palyginimas.....	59
17 lentelė Bankų CAMEL indeksai, apskaičiuoti pagal regresinę lygtį	60
18 lentelė Koreliacinė analizė tarp CAMEL balo ir subindeksų.....	61

IVADAS

Temos aktualumas. Masinė gamyba konkurencingoje ekonominėje sistemoje lėmė ilgą darbo valandas, per mažą darbo užmokestį ir vaikų darbą, pirmiausia išsivysčiusiose šalyse, o vėliau perkeltą į besivystančias šalis. Siekiant kovoti su šia praktika ir skatinti orų darbą, švietimo ir sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą, vis dažniau imta taikyti socialines taisykles. Siekiamos nukreipti perėjimą prie tvarios ir įtraukios ekonomikos, Jungtinės Tautos parengė Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m., pagal kurią reikės keisti elgseną (Schoenmaker ir Schramade, 2019). Vis dažniau pripažįstama, kad darnumas yra reikšmingas ekonomikos augimo veiksnys. Dabar kiekviena ekonomika aplinkos apsaugą ir socialinį teisingumą laiko savo esme, todėl bankai ir finansų įstaigos turėtų kurti darnią aplinką, kuri gali padėti gauti didelės naudos bei taikyti darnumo praktikas savo veikloje (Dhall, Saxena ir Malik, 2021).

Didėjančią informuotumą apie darnumą lemia tokie pasauliniai iššūkiai kaip klimato kaita, socialinė nelygybė ir įmonių valdymo nesėkmės. Todėl darnūs finansai tapo pagrindiniu minėtos transformacijos varikliu, apimančiu investavimo praktiką, padedančią kartu su finansine grąža daryti teigiamą poveikį aplinkai ir socialinę naudą. (Sharma ir kiti, 2024). Nepaisant didėjančios finansų sektoriaus svarbos darnumui, „ateities mokslinių tyrimų tendencijos rodo, kad bus atliekami išsamesni bankų sistemos daromo socialinio poveikio tyrimai, ypatingą dėmesį skiriant finansų įstaigų atsakomybės lygiui sprendžiant visuomenės problemas“ (Calin, Vierescu ir Madalina, 2024). Kadangi bankininkystės sektorius yra vienas iš sparčiausiai besiplečiančių pasaulyje ir labai prisideda prie šalies socialinės ir ekonominės pažangos, pinigų skyrimas darnumui turėtų būti laikomas ne išlaidomis, o būdu sustiprinti ryšius su suinteresuotosiomis šalimis ir padidinti tikimybę, kad iš šių investicijų bus gauta daug naudos. Bankai ir kitos finansų įstaigos turėtų būti laikomi pavyzdinėmis įmonėmis, kurios dalyvauja socialinėse iniciatyvose, gerinančiose ekonomiką, aplinką ir visuomenę (Anjulo ir Amentie, 2024).

Problemos ištyrimo lygis. Darnaus vystymosi koncepcijos istoriją nagrinėjo Molotokienė (2020), o darnaus vystymosi sampratą, apibrėžimą bei esminius su juo susijusius dokumentus aprašė Čiegis ir Zeleniūtė (2008), Šimanskienė ir Paužuolienė (2012), Čiegis ir Pečkaitienė (2013), Slapikaitė (2017), Purvis, Robinson ir Mao (2018), Balčiūnaitė ir Petkevičiūtė (2018), Gudelis, Guogis ir Žičkienė (2019), Claringbould, Koch ir Owen (2019), Ramanekaitė (2022), Lapinskienė ir kiti (2023).

Finansų sektoriaus svarbą darniam vystymuisi nagrinėja Slapikaitė (2017) bei Claringbould, Koch ir Owen (2019), Mikalopė ir Lapinskienė (2024), o Schoenmaker ir Schramade (2019) bei Stankevičienė ir Nikorova, (2014) apibrėžia kaip finansų sistemos uždaviniai gali būti naudingi darnaus vystymosi principų įgyvendinimui. Darnios bankininkystės sąvoką ir aspektus nagrinėja Dhall, Saxena ir Malik (2021), Sharma ir kiti (2024), Tan ir Tsionas (2020), Janik (2017), Gerster (2012), Weber (2018), Anjulo ir Amentie (2024).

Darnumo vertinimą nagrinėjo Čiegis ir Zeleniūtė (2008), Ramanauskaitė (2022), Strezov, Evans ir Evans (2017) bei Zabawa (2018). Bankų darnumo vertinimą tyrė Chowdhury ir Nehal (2020) bei Lapinskienė ir kiti (2023).

Paminėtina tai, jog darnios bankininkystės principų įgyvendinimas Lietuvos bankininkystės sektoriuje nebuvo atliktas.

Darbo problema. Kaip galėtų (turėtų) būti vertinamas darnios bankininkystės principų įgyvendinimas Lietuvos bankininkystės sektoriuje?

Darbo objektas – Darnios bankininkystės principų įgyvendinimas Lietuvos bankininkystės sektoriuje.

Darbo tikslas – Atlikti darnios bankininkystės principų įgyvendinimo Lietuvos bankininkystės sektoriuje vertinimą.

Darbo uždaviniai: Tikslo siekiama išskiriant šiuos uždavinius:

1. Pateikti teorinę informaciją apie darnaus vystymosi sampratą ir principus, kartu aptariant darnios bankininkystės principus bei aptariant darnios bankininkystės principų įgyvendinimo vertinimą.
2. Išanalizuoti kitų autorių tyrimus susijusius su darnios bankininkystės principų įgyvendinimu bei statistinius duomenis ir sudaryti tyrimo metodiką.
3. Atlikti kokybinį Lietuvos bankininkystės sektoriaus darnumo principų įgyvendinimo vertinimą remiantis bankų socialinės atsakomybės ataskaitose pateikiama informacija.
4. Atlikti kiekybinį Lietuvos bankininkystės sektoriaus darnumo principų įgyvendinimo vertinimą, siekiant nustatyti kaip darnios bankininkystės principų įgyvendinimas siejasi su banko finansiniu stabilumu vertinant ryšį su bankų CAMEL indeksu.

Darbo struktūra. Pirmajame darbo skyriuje analizuojamos darnaus vystymosi ištakos, samprata ir pagrindinės dimensijos, aptariamas jo integravimas į teisės aktus bei darnaus vystymosi tikslai. Taip pat nagrinėjamos darnaus vystymosi įgyvendinimo sąlygos ir populiacijos bei aplinkos talpumo sąveika. Toliau analizuojami darnios bankininkystės principai, pabrėžiant finansų sektoriaus vaidmenį darniame vystymesi, bei aptariami darnių

bankų produktai. Galiausiai apžvelgiami darnios bankininkystės vertinimo aspektai ir tam taikomi kriterijai.

Antrajame darbo skyriuje analizuojami kitų autorių darbai, tiriantys darnią bankininkystę, jos integraciją bei įtaką banko veiklai ir rezultatams, taip pat bus apžvelgiami statistiniai duomenys.

Trečiajame darbo skyriuje aprašomas kokybinis tyrimas, kuriame aptarta Lietuvoje veikiančių bankų socialinės atsakomybės ataskaitų analizė bei atliekamas kiekybinis tyrimas, siekiant nustatyti kaip darnios bankininkystės principų įgyvendinimas siejasi su banko finansiniu stabilumu vertinant ryšį su bankų CAMEL indeksu.

Darbo ir tyrimo metodai. Analizuojant teorinius darnaus vystymosi bei darnios bankininkystės ir jos vertinimo metodus, buvo atlikta mokslinės literatūros sintezė, analizė bei sisteminimas.

Atliekant kokybinį tyrimą, naudojamas palyginamosios analizės metodas. Atliekant kiekybinį darnios bankininkystės principų integravimo į Lietuvos bankininkystės sektorių tyrimą, atlikus informacijos sisteminimą ir lyginamąją analizę, duomenys įvertinami atliekant koreliacinę ir regresinę analizes.

Darbe naudoti literatūros šaltiniai. Teorinėje darbo dalyje daugiausia naudotasi užsienio bei Lietuvos autorių moksliniais darbais, empiriniais tyrimais susijusiais su darniu vystymusi, darnios bankininkystės principais bei darnios bankininkystės vertinimu.

Darbo teorinė reikšmė. Atlikta autorių pateiktos darnios bankininkystės sampratos analizė, kuri leido nustatyti pagrindinius darnios bankininkystės principus.

Darbo praktinė reikšmė. Kokybinio tyrimo metu nustatyta, jog Lietuvos bankininkystės sektoriuje veikiantys skandinaviško kapitalo bankai plačiau atskleidžia informaciją apie darnios bankininkystės principų įgyvendinimą savo socialinėje atskaitomybėje. Kiekybinio tyrimo metu sudaryta regresinė lygtis, rodanti, jog didėjant ekonominiam indeksui banko finansinis stabilumas linkęs augti, tuo tarpu didėjant socialiniam indeksui bei aplinkosauginiam indeksui prastėja banko finansinės būklės vertinimas.

Darbo apibojimai ir sunkumai. Atliekant kiekybinį bankų darnumo principų integravimo tyrimą susidurta su sunkumais randant palyginamus darnumą atspindinčius rodiklius, kadangi dėl srities atskaitomybės naujumo neišlaikomas vientisumas, t.y. rodikliai ar jų skaičiavimo metodai metų eigoje keisdavosi, dalis rodiklių buvo teikiama grupės mastu, kita dalis – banko lygmeniu.

Darbo apimtis - Darbą sudaro įvadas, 3 dalys ir išvados. Darbo apimtis – 91 puslapis. Darbo medžiaga pateikiama 57 puslapiuose, įskaitant 5 paveikslus ir 18 lentelių. Naudotos

literatūros sąrašą sudaro 44 moksliniai ir 47 informaciniai šaltiniai. Priedų sąrašą sudaro 4 šaltiniai.

1. DARNIOS BANKININKYSTĖS PRINCIPŲ VERTINIMO TEORINIAI ASPEKTAI

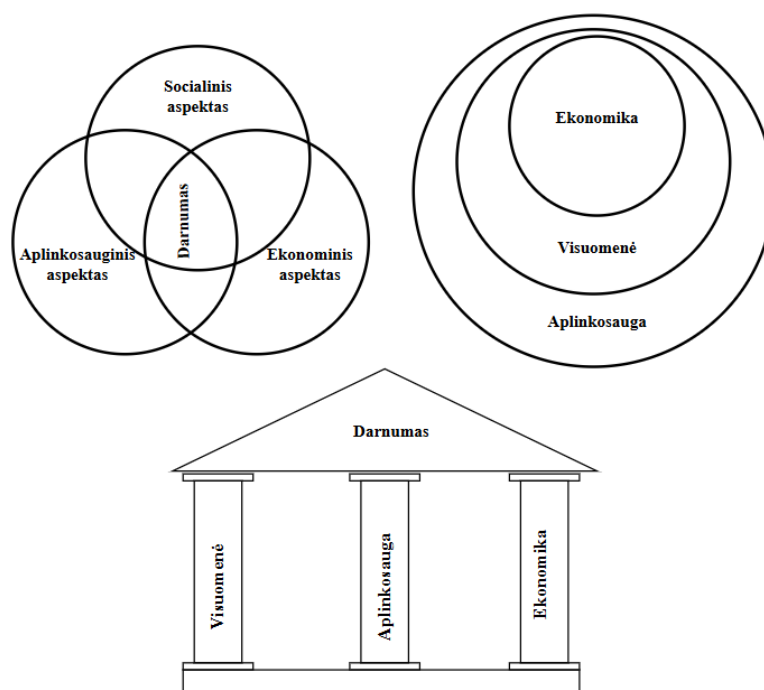
Pirmojoje šio darbo dalyje analizuojama darnaus vystymosi ištakos, samprata ir dimensijos, taip pat aptariamas darnaus vystymosi įtraukimas į teisės aktus bei darnaus vystymosi tikslai. Nurodomos tinkamos darnaus vystymosi sąlygos bei aptariama populiacijos ir aplinkos talpumo sąveika. Vėliau darbe analizuojami darnios bankininkystės principai akcentuojant finansų sektoriaus svarbą darniam vystymuisi. Aptariami darnios bankininkystės principai bei tikslai įvertinant ir darnius bankų produktus. Galiausiai, skyriuje aptariamas darnios bankininkystės vertinimas, pirmiausiai aptariant bendruosius darnaus vystymosi vertinimo aspektus, vėliau aptariant darnios bankininkystės vertinimui naudojamus kriterijus.

1.1 Darnaus vystymosi samprata ir principai

Molotokienė (2020) nurodo, jog darnaus vystymosi koncepcijos užuomazgų galima įžvelgti jau senosiose kultūrose, kurios įžvelgė ryšį tarp pastovumo ir nestabilumo bei tvarkos priešpriešų ir suvokė pasaulio kaip kosminės tvarkos atsiradimą kaip tam tikrą beribio pirmapradžio chaoso suvaržymą. Jau senovės kinų mąstymo tradicijoje fiksuojamas darnaus kosminio vystymosi momentas, kai pirmapradis beribis Dao pagimdo save kaip gryną darnumą, iš kurio vėliau kyla dangus ir žemė. Tačiau, pasak autorės, iš visų senovės tautų geriausiai darnaus vystymosi svarbą suprato graikai. Dauguma graikų filosofų manė, kad tvarkingas ir darnus pasaulis (kosmosas) atsiranda tada, kai riba (peras) tam tikru būdu apriboja pirmapradę begalybę (apeiron), o erdvės vystymasis tampa racionalus. Būtį graikai suvokė ne kaip ribą, o kaip apeiron (ekspansijos) ribos apribojimo rezultata, kaip tam tikrą ribos ir begalybės jungtį ar sankirtą, t. y. tvarumą. Mąstymas apie tvarią plėtrą (arche) vienokia ar kitokia forma aptinkamas beveik visų graikų filosofų, ypač ikisokratikų, tekstuose. Būtį, kaip ribos ir begalybės sąveikos rezultata, arba kaip darnų vystymąsi, labai panašiai suvokia Platonas ir Aristotelis. „Istoriškai darnaus vystymosi koncepcijos formulavimas nuo XX amžiaus pabaigos iki dabar nuėjo neilgą kelią, o ją įgyvendinant iškilo sudėtingų uždavinių dėl perdėtos ekonomizacijos ir trumpalaikių ekonominių tikslų. Bet kuriuo atveju darnų vystymąsi fenomenologiškai galima įvardyti kaip žmonijos egzistencijai išskylančią iššūkį ir apibrėžti ją pozityvistiškai kaip tausojančią vystymąsi be ekonomizacijos kraštutinumų, su darniais ekonominiu, socialiniu ir aplinkosauginiu aspektais“ (Gudelis, Guogis ir Žičkienė, 2019). Pasak Čiegio ir Zeleniūtės (2008), „darnaus vystymosi samprata yra *kintanti*: naujos žinios, patirtis veikia problemų suvokimą ir jų sprendimų alternatyvas. Pati vystymosi sąvoka pastaraisiais metais keitėsi, jos turinys taip

išsiplėtė, kad apima ne vien ekonominius kriterijus. Nuo šiol vystymasis yra apibūdinamas ir kitais kriterijais, tokiais kaip pagarba aplinkai, socialinių sąlygų gerinimas, kova su korupcija, valdymo teisių gerinimas ir t. t.“

Dažniausiai naudojamas darnaus vystymosi apibrėžimas buvo nurodymas 1987 m. Bruntlando ataskaitoje. Dokumente darnus vystymasis apibrėžiamas kaip „toks vystymasis, kuris tenkina dabartinius poreikius nekeliant pavojaus būsimų kartų galimybėms patenkinti savo poreikius“. Kaip nurodoma ataskaitoje, atkreipiamas dėmesys į dvi pagrindinės sąvokas: poreikių sąvoką, pirmiausiai dėmesį kreipiant į nepasiturinčių poreikius, kuriems turėtų būti teikiama pirmenybė, ir apribojimų sąvoką, kuri apibrėžiama pagal aplinkos galimybes patenkinti dabartinius ir ateities poreikius suderinant tai su technologijomis ir socialinėmis aplinkybėmis. „G. H. Brundtland pranešimo paskelbimas traktuojamas kaip išeities taškas, paskatinęs tarptautinį supratimą ir diskursą apie pasaulinę darnaus vystymosi svarbą, be to, jos pateiktas apibrėžimas sukėlė daug diskusijų, teigta, kad jis neatskleidžia tikslų siekimo ir politikos kūrimo kryptį, lieka daug neaiškumų, nes sudėtinga: 1) numatyti ateitį; 2) įvertinti ateities kartų poreikius; 3) nustatyti, ar šiandieniniai veiksmai paskatins judėti darnaus vystymosi link, ar atvirkščiai“ (Gudelis, Guogis ir Žičkienė, 2019). Kaip pastebi Čiegis ir Pečkaitienė (2013), pranešime aprašomi poreikiai buvo glaustai aprašomi pabrėžiant teisingumą tarp ateities ir dabarties kartų bei pragyvenimo lygį. Atsižvelgiant į tai, reiktų sutelkti dėmesį į poreikius, jų patenkinimą ir gero gyvenimo jausmą, kas ir leistų pasiekti aukštą gyvenimo kokybę, kuri gali susidėti iš objektyvių sąlygų, ir subjektyvių sąlygų. „Iš šio apibrėžimo matyti, kad darnaus vystymosi sąvoka yra antropocentrinė. Čia žmonių, o ne gyvūnų ar ekosistemų, poreikiai iškeliami į pirmą vietą ir pabrėžiama, kad dabar gyvenantys žmonės turi rūpintis ne tik savo, bet ir ateities kartų poreikiais. Pranešime vietoj anksčiau galiojusios „augimas arba aplinka“ nuostatos, buvo iškelta ekonominio augimo ir aplinkos vienas kito papildymo idėja. Jame taip pat buvo ypatingai akcentuota, kad darnus vystymasis turi būti pagrįstas ne tik ekonominių ir aplinkosauginių interesų derinimu, bet ir garantuoti valstybės vidaus bei tarpvalstybinių santykių socialinį teisingumą“ (Čiegis ir Zeleniūtė, 2008).

1 pav. Trijų dimensijų sistema

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Purvis, Robinson ir Mao (2018)

Kaip nurodoma 1 paveiksle, darnumas įprastai atvaizduojamas kaip trijų dimensijų ar „ramsčių“ (angl. „Pillars“) sistema, sudaryta iš socialinių, ekonominių ir aplinkosauginių aspektų. Dimensijų atvaizdavimas dažnai sutinkamas tarpusavyje susipynusių ratų formatu arba vaizduojamas kaip kolonos (Purvis, Robinson ir Mao, 2018). Kaip nurodo Slapikaitė (2017), „Atskirai analizuojant šie požiūriai apima:

- Ekonomikoje darnus vystymasis užtikrina, kad ateities kartų pajamos nebūtų mažesnės nei dabartinės kartos;
- Sociologijoje darniu vystymusi siekiama išsaugoti bendruomenę ir glaudžius santykius su ja;
- Ekologijoje darnus vystymasis siekia išsaugoti biologinių rūšių įvairovę, esmines ekosistemas ir ekologinius procesus.

Nors šios trys darnumo dimensijos išskiriamos dažniausiai, yra aptinkamos kitos dimensijos - institucinė, etinė-moralinė, dvasingumo, religinė ir kt. (Balčiūnaitienė ir Petkevičiūtė, 2018).

1993 m. Maastrichto sutartyje raginama „siekti darnios ir subalansuotos ekonominės veiklos plėtros, tvaraus ir neinfliacinio augimo, tausojančio aplinką, didelio ekonominės veiklos rezultatų suartėjimo, aukšto užimtumo ir socialinės apsaugos lygio, gyvenimo lygio ir kokybės gerinimo, ekonominės ir socialinės sanglaudos bei valstybių narių solidarumo“. Taip į Europos

teisės aktus buvo aiškiai įtrauktas su ekonomine veikla susijęs darnus augimas. Tuo pat metu 1993 m. Aplinkosaugos veiksmų planas buvo pavadintas „Bendrijos politikos ir veiksmų programa, susijusi su aplinka ir darniu vystymusi“, o tai rodė, kad darnus vystymasis tapo aktuali plačiai visuomenei (Claringbould, Koch ir Owen, 2019).

„2015 m. Jungtinės Tautos priėmė 17 darnaus vystymosi tikslų. Šie tikslai apima penkis principus: žmones, planetą, gerovę (klestėjimą), taiką ir partnerystę. Tarptautiniu lygmeniu apibrėžti darnaus vystymo tikslai, labai vertingi siekiant skatinti darnesnę vystymąsi pasaulio mastu“ (Ramaneckaitė, 2022). „Darnaus vystymosi darbotvarkė 2030 metams“ (toliau – Darbotvarkė) tęsia ir kartu papildo „Tūkstantmečio deklaracijoje“ nustatytas darnaus vystymosi politikos kryptis. Darbotvarkėje integruoti ir darnaus vystymosi konferencijoje „Rio + 20“ pasiekti susitarimai. Jos pagrindas – aukščiau minėti septyniolika darnaus vystymosi tikslų, yra ir jų įgyvendinimo priemonių planas, kiti dokumentai. Darbotvarkės išskirtinumas – jos universalumas: taikoma visoms be išimties šalims, atsižvelgiant į jų galimybes ir aplinkybes. Ji įgyvendinama laikantis visuotinės partnerystės, kuriai būdinga bendra atsakomybė, abipusė atskaitomybė ir visų suinteresuotų šalių įsitraukimas, principo“ (Gudelis, Guogis ir Žičkienė, 2019).

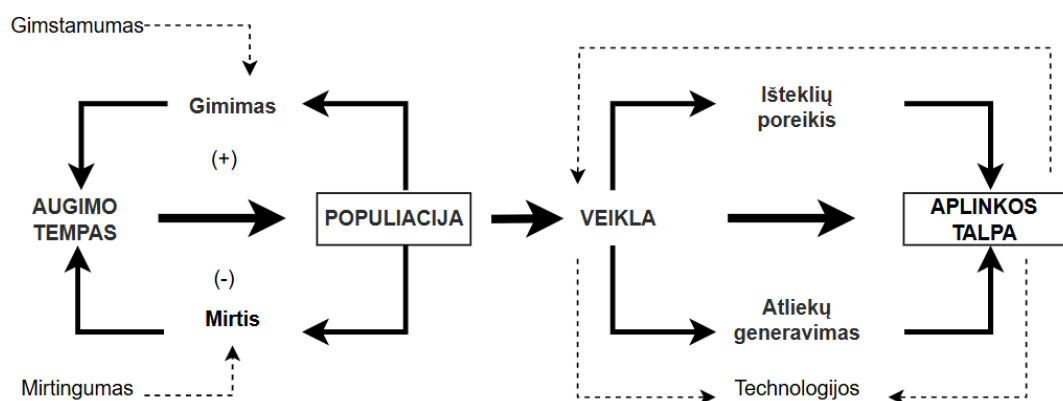
„Darnaus vystymosi tiksluose derinami svarbiausi socialiniai ir aplinkos apsaugos tikslai, su tikslu pasiekti darnų vystymąsi, ir daug labiau atsižvelgiama į aplinkosaugos klausimus, kad būtų apsaugotos gyvybės palaikymo sistemos, būtinos darniam vystymuisi. Be to, tikslai susieja darnų vystymąsi ir darnaus verslo klausimus, pavyzdžiui, atsakingą gamybą ir vartojimą, kartu vis dar skatinant ekonomikos augimą, kad būtų kuriamos deramos darbo vietos“ (Weber, 2018). Čiegis ir Zeleniūtė (2008) nurodo, jog „darnaus vystymosi tikslai aprėpia skurdo mažinimą, pilietiškumą, taiką, etiką, atsakomybę vietos ir pasaulio mastu, demokratiją ir valdymą, teisingumą, saugumą, žmogaus teises, sveikatą, sveiką gyvenseną, lyčių lygybę, kultūrų įvairovę, kaimo ir miesto plėtrą, ekonomiką, gamybos ir vartojimo modelius, socialiai atsakingą verslą, aplinkos apsaugą, gamtos išteklius, biologinę ir kraštovaizdžio įvairovę.“

Siekdamos sušvelninti pasaulinį atšilimą iki 1,5-2 laipsnių Celsijaus (palyginti su ikiindustriniu laikotarpiu), daugelis šalių siekia iki 2050 m. ar anksčiau sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį iki „grynojo nulio“ (angl. „net zero“). Norint pasiekti šiuos klimato kaitos tikslus, reikia iš esmės pertvarkyti pasaulio ekonomiką. Šalys turės pereiti nuo anglies dioksido pagrindu pagamintos energijos gamybos prie elektros energijos iš tvarių šaltinių, pavyzdžiui, saulės, vėjo ir vandens energijos. Energiją taip pat turi būti naudojama taupiau įmonėms gaminant prekes ir teikiant paslaugas, vežant žmones ir krovinius, taip pat

gyvenamajame ir komerciniame nekilnojamajame turte. Net ir tada visuomenė turės prisitaikyti prie negrįžtamų klimato kaitos padarinių, atsirandančių dėl anglies dioksido atsargų, kurios atmosferoje jau susikaupė nuo XVIII a. pabaigos (de Haas, 2023).

„Darniam vystymuisi būtinas geras valdymas tiek šalies, tiek regiono, tiek organizacijos lygmenyse. Darnaus vystymosi pagrindas kiekvienoje šalyje - tinkama aplinkosaugos, socialinė ir ekonominė politika. Darnus vystymasis neįmanomas be plataus visuomenės dalyvavimo ne tik sprendžiant konkrečius uždavinius, bet ir priimant darnaus vystymosi požiūriu svarbius įvairaus lygio sprendimus“ (Šimanskienė ir Paužuolienė, 2012). Pasak Emas (2015), sveikos aplinkos komponentai, pavyzdžiui, švarus oras ir vanduo, laikomi viešosiomis gėrybėmis, nes jie yra nekonkurenciniai ir neišskiriami. Taigi šių prekių ir paslaugų teikimą turi užtikrinti viešasis sektorius. Pastaruoju metu valstybės ėmėsi įgyvendinti šiuos rinkos mechanizmus, siekdamos internalizuoti visas taršos sąnaudas ir užtikrinti ilgalaikį aplinkos stabilumą, kitaip tariant, užtikrinti darnų vystymąsi.

„Kadangi darnaus vystymosi koncepcija susiduria su ekonominiais, socialiniais ir kultūriniais suvaržymais, galima teigti, kad darnumas yra normatyvinis etinis principas tolesniam visuomenės vystymuisi. XX a. antrojoje pusėje dėl nuolat sparčiai kintančios ekologinės situacijos pradėta nuosekliau tyrinėti žmogaus ir gamtos santykį. Ekologinės etikos kūrėjai suprato, kad tradicinių etikos teorijų nepakanka žmogaus ir gamtos santykiui pagrįsti. Šiame kontekste atsiranda holistinė žmogaus požiūrio į gamtą interpretacija, kurioje siūlomi nauji ekologinės etikos principai šio santykio analizei“ (Molotokienė, 2020).

2 pav. Populiacijos ir aplinkos talpumo sąveika

Šaltinis: Sudaryta autorės pagal Ben-Eli (2018)

2 paveiksle atvaizduojama populiacijos ir aplinkos talpumo sąveika pagal Ben-Eli (2018). Pasak autoriaus, populiacijos būklę lemia daugelio kintamųjų, įskaitant augimo tempą,

gimstamumą, mirtingumą ir kitus veiksnius, kurie dar ne visi iki galo išaiškinti, sąveika. Populiacijos dinamikoje vyrauja stiprinančios ir balansuojančios kilpos, kaip nurodyta 1 pav. teigiamais ir neigiamais ženklais. Populiacijos dinamikai įtaką daro stiprinančios (gimstamumo) ir balansuojančios (mirtingumo) „kilpos“, kurios atvaizduojamos pliuso ir minuso ženklais. Kaip nurodo Ben-Eli (2018), „aplinka savo ruožtu daro populiaciją formuojantį spaudimą, o tuo galima įsitikinti eksperimentuojant su paprastais organizmais uždaroje aplinkoje, pavyzdžiui, akvariumuose, kur pasikeitus maisto prieinamumo modeliams, gali pasikeisti atskirų būtybių ir ištisų grupių faktinis fizinis dydis“. Kaip pateikiama paveiksle, populiacijos poveikis aplinkos talpumui priklauso nuo jos veiklos tempo ir intensyvumo. Pastarasis gali būti įvairių formų, kurios galiausiai susiveda į du pagrindinius kanalus: išteklių poreikį ir šalutinių produktų susidarymą. Visos sistemos tvarumo būseną reikalauja, kad išteklių vartojimo ir atsinaujinimo, taip pat šalutinių produktų gamybos ir absorbcijos tempai būtų pusiausvyros būsenoje. Beje, technologijos gali padidinti talpą, nes iš tikrųjų plečia prieinamą aplinką, didina kiekvieno išteklių vieneto našumo lygį ir kt. „Darnus vystymasis, be abejo, svarbus, siekiant užtikrinti tiek dabartinės, tiek ir būsimų kartų bei paskirų šalių žmonių išgyvenimą. Tai ignoruojant, gresia aplinkosauginės, socialinės ir ekonominės katastrofos. Dabartinių kartų vykdomą išteklių ėmimą iš būsimų kartų galima prilyginti rimtiems nusikaltimams žmonijai“ (Gudelis, Guogis ir Žičkienė, 2019).

Darnumas versle reiškia organizacijos strategiją, kuria siekiama mažinti neigiamą poveikį aplinkai, daromą vykdant veiklą rinkoje. ASV (aplinkos, socialinės ir valdymo) rodikliais analizuojama organizacijos darnumo praktika. Kadangi pasaulis susiduria su negrįžtamais aplinkos ir Žemės sistemos pokyčiais, neįmanoma ir rizikinga ignoruoti klimato kaitos grėsmės. Taip pat galima sakyti, kad didėjančią informuotumą apie ASV lemia tokie pasauliniai iššūkiai kaip klimato kaita, socialinė nelygybė ir įmonių valdymo nesėkmės (Sharma ir kiti, 2024).

Apibendrinant galima teigti, jog darnus vystymasis yra toks vystymasis, kuris tenkina dabartinius poreikius nekeliant pavojaus būsimų kartų galimybėms patenkinti savo poreikius, o jo ištakų galima rasti dar senovės kultūrose. Darnumas įprastai nurodomas kaip trijų - socialinių, ekonominių ir aplinkosauginių - dimensijų sąveika. Į Europos teisės aktus darnus augimas buvo įtrauktas 1993 m. Maastrichto sutartyje. 2015 m. Jungtinės Tautos priėmė 17 darnaus vystymosi tikslų, kurie apima žmones, planetą, klestėjimą, taiką ir partnerystę. Populiacijos ir aplinkos talpumo sąveika svarbi darnumo būsenos užtikrinimui, o tam gali padėti technologijos. Įsitraukimas į darnumo siekimą būtinas iš verslų, kurie negali ignoruoti klimato kaitos, socialinės nelygybės ir įmonių valdymo nesėkmių keliami iššūkiai.

1.2 Darnios bankininkystė principai

„Valstybių ir pasaulio ekonomikos mastu finansų institucijos yra vienas svarbiausių komponentų ir variklių. Visais laikais bankai atliko itin svarbų vaidmenį pritraukiant neįdarbintą kapitalą bei paskirstant turimus resursus. Tačiau XXI a. į finansų sektorių atnešė kitokį požiūrį – siekdami valstybės socialinio ir ekonominio augimo, bankai pradėjo integruoti socialinės atsakomybės aspektus savo kasdienėje veikloje ir finansavimo procesuose“ (Slapikaitė, 2017). Per pastaruosius metus, „žalieji finansai“ ir „darnūs finansai“ tampa vis svarbesnėmis temomis nacionalinėje, Europos ir tarptautinėje politikoje. Taip yra todėl, kad, viena vertus, buvo ir vis dažniau pastebimas neigiamas klimato kaitos poveikis, dėl kurio reikia imtis veiksmų. Kita vertus, nacionaliniu ir tarptautiniu lygmenimis susiformavo politikos metodai, skirti klimato kaitos, aplinkosaugos ir platesnio masto tvarumo klausimams spręsti. Tačiau iki šiol nėra bendros žaliųjų arba tvariųjų finansų apibrėžties. Ypač politikos formuotojai ir investuotojai, kurie yra pasirengę investuoti į ekologišką turtą, tai laiko pagrindine kliūtimi, trukdančia mobilizuoti ir didinti su klimatu, aplinkosauga ar (labiau) tvariomis investicijomis susijusį finansavimą (Claringbould, Koch ir Owen, 2019).

Schoenmaker ir Schramade (2019) teigimu, pagrindinis finansų sistemos uždavinys yra paskirstyti pinigus taip, jog jie būtų panaudoti efektyviausiai, todėl finansai gali atlikti pagrindinį vaidmenį paskiriant investicijas tvarioms įmonėms ar investicijos bei paspartinant perėjimą prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ir žiedinės ekonomikos. Kadangi investuotojai gali daryti įtaką įmonėms, kurioms skiria savo lėšas, ilgalaikiai investuotojai gali nukreipti korporacijas tvaraus verslo praktikos link. Atliekant paskirstymo funkciją, finansai gali padėti priimant strateginius sprendimus ir ieškant kompromisų tarp darnumo tikslų. Galiausiai, finansai tinkamai įvertina įkainojant riziką vertinimo tikslais ir gali padėti tvarkytis su aplinkosaugos klausimams būdingu neapibrėžtumu, kadangi ir finansai, ir tvarumas vertina ateitį.

„Finansų sektorius užima ypač svarbią poziciją, nes šiame procese žalieji produktai tiesiogiai daro įtaką ekonomikai ir ekologijai, formuoja kryptingą politiką, o prieiga prie kapitalo leidžia daryti įtaką ir investicijų kryptims, ir formoms. Žalieji finansai yra naujas tvaraus ekonomikos vystymosi variklis, daugiausiai dėmesio skiriantis socialinei atsakomybei ir aplinkos apsaugai. Vykstantys bankų sistemos žalinimo procesai lėmė ypatingą supratimą apie bankų vaidmenį, finansuojant žaliąją ekonomiką“ (Mikalopė ir Lapinskienė, 2024). Darnumo idėja suteikia bankų sektoriui naują mąstymą, kuris pripažįsta ekonominių, socialinių ir aplinkosaugos sistemų tarpusavio priklausomybę ir sąsajas tarp socialinių ir aplinkosaugos

iššūkių, viena vertus, ir banko lygio augimo bei inovacijų. Darnumo požiūris bankininkystės sektoriui suteikia naujų galimybių, naujų iššūkių ir aukštesnio lygio ekonominių rezultatų, kaip ir kiekvieno šiuolaikinio verslo modelis: socialiai atsakingas ir draugiškas aplinkai. Ir vis dėlto nereikia pamiršti tiesioginės banko pareigos - teikti finansines paslaugas ir didinti ekonominį pelną. Darnus vystymasis yra kaip nauja priemonė, vedanti į darnios vertės kūrimą ir augimą (Stankevičienė ir Nikorova, 2014). „Taikant socialinės atsakomybės principus banko veikloje, sparčiau ir tvariau auga visų pirma pats bankas. Be to, kadangi valstybės ekonominis augimas yra neatsiejamas nuo bankų veiklos, galima teigti, jog tvari bankininkystė yra viena svarbiausių sąlygų valstybės ekonominiam augimui bei būtina sąlyga sėkmingai veikti ekonominės sėkmės ciklui“ (Slapikaitė, 2017). Tai, jog pagrindinis banko tikslas - palaikyti finansų sistemos stabilumą, užtikrinti likvidumą, suteikti galimybę gauti finansavimą ir remti ekonomikos augimą per finansinį tarpininkavimą akcentuoja ir autoriai Xiaoxia, Sukran ir Nurhalizah (2023). Bankų veiklą reglamentuoja atitinkamose šalyse galiojantys bankų veiklą reglamentuojantys teisės aktai, o jų veiklą paprastai prižiūri pinigų institucijos arba finansų priežiūros institucijos. „Paryžiaus klimato susitarimas (angl. *The Paris Climate Agreement*) (2015) yra vyriausybės susitarimas siekti, kad vidutinė planetos temperatūra nepakiltų daugiau kaip 2 laipsniais ir siektų 1,5 °C, lyginant su ankstesniu pramoniniu laikotarpiu. Šis susitarimas yra vienas iš pagrindinių kovos su klimato kaita dokumentų. Pusiaujo principai (angl. *Equator Principles*) yra savanoriškų gairių rinkinys, kuriuo vadovaujasi finansų įstaigos, vertindamos didelių projektų socialinį ir aplinkosauginį poveikį bei padeda klientams jį valdyti. Šie principai taikomi penkiems finansiniams produktams: 1. projektų finansų konsultavimo paslaugoms, 2. projektų finansavimui, 3. su projektais susijusioms įmonių paskoloms, 4. tarpinėms paskoloms, 5. su projektais susijusiu refinansavimu bei su projektu susijusiu įsigijimo finansavimu“ (Lapinskienė ir kiti, 2023).

„Dėl dviejų rimtų pasaulinių finansų krizių išaugo esminio klausimo apie verslo veiklos tikslą - ar bankas turėtų siekti kuo didesnės vertės akcininkams, ar vietoj to sutelkti dėmesį į platesnį tikslų spektrą, kylantį iš kitų suinteresuotųjų šalių lūkesčių. Pirmąją sukėlė antrarūšis skolinimas, o antrąją - euro zonos šalių skolos problemos. Beprecedentis šių krizių mastas išryškino verslo veiklos netobulumą, kuris buvo beatodairiškai pajungtas vertės akcininkams maksimizavimui. Atskleidus bankų veiklos trūkumus (be kita ko, tokius kaip įspėjimo sistemos ir rizikos valdymo modeliai, netinkami reitingai ir blogos specializuotų konsultacinių įmonių rekomendacijos), pralaimėjimą patyrė visa šiuolaikinės bankininkystės filosofija“ (Korzeb ir Samaniego-Medina, 2019). Pasak Slapikaitės (2017), „siekdami suvaldyti esamą situaciją bei išvengti panašių finansinių krizių ateityje, bankai iš esmės pakeitė savo veiklos filosofiją ir

strategiją – ėmė vadovautis labiau holistiniu požiūriu. Imta koncentruotis ne tik į pelno siekimą, bet ir į efektyvesnį turimų resursų valdymą, griežtesnį skolininkų rizikos vertinimą ir valdymą, nuolatinį paskolų portfelio kokybės gerinimą ir pan. Vienas iš būdų siekiant tvarios bankininkystės tikslų – finansuojamų įmonių socialinės atsakomybės gerinimas“.

„Aplinkos, socialinių ir valdymo (ASV) veiksmų integravimas yra esminis ir apima klimata ir aplinką, žmogaus teises, socialinius santykius bei kovą su korupcija. Šie veiksniai sėkmingai integruojami į bankų produktus, komunikaciją ir verslo finansavimo procesus, o Bendrosios taisyklės sukuria daugiau skaidrumo ir žinių apie banko veiklą apskritai“ (Mikalopė ir Lapinskienė, 2024). Kaip nurodo Lapinskienė ir kiti (2023), „Jungtinių Tautų aplinkos apsaugos programos finansų iniciatyvos principai atsakingai bankininkystei (angl. *Principles For Responsible Banking*, UNEP FI) padeda finansų institucijoms kurti praktinius metodus nustatant ir įgyvendinant tikslus tokiose srityse kaip šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimas, gamtos finansavimas, tvarus vartojimas ir gamyba bei finansinė įtrauktis, siekiant sumažinti nelygybę. Sukurti sprendimai veiksmingai nustato pramonės normas ir pateikia finansų sektoriaus planą, kaip spręsti pasaulinius iššūkius ir nustatyti tvarias strategijas bei operacijas. Tarptautinis bankų nulinės emisijos aljansas (angl. *Net Zero Banking Alliance*) jungia 45 bankus iš 23 šalių ir įsipareigoja, kad šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos, kurias lems projektai, finansuojami iš bankų suteiktų paskolų ir investicijų portfelių, pasieks nulinį lygį iki 2050 metų“.

Darni bankininkystė reiškia, kad į bankų operacijas ir verslo veiklos vykdymo strategiją įtraukiami aplinkosaugos, socialiniai ir etiniai aspektai, taip skatinant darnų vystymąsi (Dhall, Saxena ir Malik, 2021). Darni bankininkystė pasireiškia per įvairius aspektus, tokius kaip atsakingas skolinimas, etiškos investicijos, klimato rizikos valdymas ir įtrauktis. Tvarios bankininkystės vaidmuo neapsiriboja vien tik taisyklių ir reglamentų laikymusi, bet apima ir aktyvias priemones, kuriomis siekiama spręsti aplinkosaugos ir socialinius iššūkius bei užtikrinti finansinę stabilumą ir pelningumą. Tai apima aplinkosauginių ir socialinių pavojų, susijusių su skolinimu ir investavimu, vertinimą, patrauklumą suinteresuotosioms šalims, kad būtų atsižvelgta į jų susirūpinimą keliančius dalykus, ir tvarių įmonių praktikos taikymą tam tikru bankų veiklos etapu (Sharma ir kiti, 2024). Konkrečiai bankų sektoriuje teigiama, kad tvarumo vystymasis daugiausia susijęs su saviugdodos klausimu, taip pat su prisidėjimu prie socialinės gerovės vystymo. Saviugda daugiausia susijusi su veiklos rezultatais ir stabilumu. Todėl mažesnis neveiksnių paskolų rodiklių nepastovumas prisidės prie bankų saviugdodos ir dar labiau pagerins tvarumo plėtrą (Tan ir Tsionas, 2020).

Darnios bankininkystės tikslai

Darnios bankininkystės tikslai	
Su bankininkystės produktais nesusiję tikslai	• Finansinis stabilumas • Aplinkos apsauga • Socialinis poveikis • Atsakingas investavimas • Suinteresuotųjų šalių įsitraukimas
Su bankininkystės produktais susiję tikslai	• Žaliosios/tvariosios/ASV paskolos • Socialinio poveikio paskolos • Tvarių tiekimo grandinių finansavimas • Tvarios/žaliosios būsto paskolos • Žaliosios obligacijos • Žalieji investiciniai fondai

Šaltinis: Sudaryta autorės pagal Sharma ir kitus (2024)

2 lentelėje pateikiami mokslininkų Sharma ir kitų (2024) išskirti darnios bankininkystės tikslai, kurių dalis yra susijusi su bankininkystės produktais. Pirmiausia autoriai išskiria tokius tikslus kaip finansinis stabilumas (siekiama didinti finansinį stabilumą skatinant tvirtą rizikos valdymo praktiką, ugdant suinteresuotųjų šalių pasitikėjimą ir mažinant riziką, susijusią su aplinkos būklės blogėjimu, socialine nelygybe ir valdymo trūkumais), aplinkos apsauga (siekiama prisidėti prie aplinkos apsaugos ir išsaugojimo pastangų finansuodama projektus, susijusius su atsinaujinančiąja energija, remdama tvaraus žemės ūkio praktiką ir skatindama efektyvų išteklių naudojimą), socialinis poveikis (skatinama finansinė įtrauktis, remiamos bendruomenės vystymosi iniciatyvos ir sprendžiamos visuomenės problemos, tokios kaip skurdas, nelygybė, švietimo ir sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas), atsakingas investavimas (darnia bankininkyste skatinama atsakinga investavimo praktika, pavyzdžiui, poveikio investavimas, ASV integravimas ir akcininkų dalyvavimas, siekiant paskirstyti kapitalą tvariems verslams ir projektams, kurie kuria vertę visuomenei ir aplinkai) bei suinteresuotųjų šalių įsitraukimas (darni bankininkystė reiškia bendradarbiavimą su suinteresuotosiomis šalimis (pvz., klientais, darbuotojais, investuotojais, reguliavimo institucijomis ir komunalinių paslaugų teikėjais), siekiant suprasti jų problemas, galvoti apie saugumą, dalyvauti veikloje ir užmegzti partnerystės ryšius, kad būtų galima imtis veiksmų). Taip pat, išskiriami tikslai siejami ir su konkrečiais bankų produktais, pavyzdžiui tvarių skolinimų, kuris autorių apibrėžiamas kaip „procesas, kurio metu finansiniai produktai ir paslaugos teikiamos taip, kad būtų gerinama aplinka ir socialinis saugumas, kartu išlaikant finansinį efektyvumą. Tvarus skolinimas apima įvairių

rūšių paskolas ir kredito priemones“. Tai gali susidaryti iš žaliųjų paskolų, kurios skirtos finansuoti aplinkosaugos požiūriu tvariems projektams, pavyzdžiui, atsinaujinančios energijos, energijos vartojimo efektyvumo didinimo, ekologiškų pastatų, tvarių pastatų ir technologinių priemonių projektams, taip pat socialinio poveikio paskolų, kurios skirtos finansuoti projektus, kuriais sprendžiamos socialinės problemos ir kurie padeda skatinti teigiamus socialinius rezultatus. Taip pat, tokio pobūdžio paskoloms gali būti priskiriamas tvarios tiekimo grandinės finansavimas, kai finansavimo sprendimai teikiami toms tiekimo grandinėms, kurios remia aplinkosaugos ir socialinę praktiką. Tai gali apimti tiekėjų finansavimo programų, sąskaitų faktūrų finansavimo ir prekybos finansavimo priemonių siūlymą, siekiant padėti tiekėjams taikyti tvarią tiekimo, gamybos ir platinimo praktiką, pavyzdžiui, sąžiningą prekybą, etiškus darbo standartus ir atsakingą išteklių valdymą. Svarbu paminėti ir investicinius bankų produktus, tokius kaip žaliosios obligacijos, kuriomis laikomos skolos priemonės, kurias išleidžia vyriausybė, savivaldybės, korporacijos ar finansų įstaigos, kad pritrauktų lėšų aplinkosaugos požiūriu tvariems projektams, bei žalieji investiciniai fondai, kurie sutelkia iš investuotojų surinktas lėšas į turtą arba į tokius projektus, kurie yra tvarūs aplinkosaugos požiūriu. Šie fondai daugiausia dėmesio skiria tam tikriems konkretiems sektoriams, pavyzdžiui, atsinaujinančiajai energijai, švarioms technologijoms, tvariam žemės ūkiui arba prisitaikymui prie klimato kaitos, siekdami gauti finansinę grąžą ir kartu daryti teigiamą poveikį aplinkai. Šie fondai gali įtraukti ASV procesus į savo investavimo ir valdymo procesus.

Bankai remia subjektų, kurie prašo finansavimo, tvarią veiklą arba siūlo taupymo ir (arba) investavimo produktus, susijusius su poveikiu aplinkai. Pagal išorinę veiklą galima išskirti dvi bankų grupes. Pirmajai grupei priklauso tie bankai, kurių ekologinė veikla numatyta strateginiuose dokumentuose ir atitinka jų pagrindinę veiklą, o antroji grupė apima tokius bankus, kurie kol kas tik kuria ekologiškų bankų įvaizdį. Pirmoji grupė siūlo platų produktų ir tvarių paslaugų pasirinkimą, taip pat naudoja aplinkosauginės rizikos valdymo priemones. Antroji grupė daugiausia dėmesio skiria rinktinių produktų ir paslaugų siūlymui bei aktyviai veikia tvarios rinkodaros srityje (Janik, 2017).

„Darnūs finansai dažnai apibrėžiami kaip finansinių paslaugų poveikio aplinkai, socialinei sričiai ir valdymui (ASV) mažinimas. Be to, darnumo sąvoka apima ilgalaikį finansinį aspektą ir etinį aspektą. Konkreti tvarumo reikšmė finansų sektoriuje kelia prieštarų diskusijų ir toliau vystosi“ (Gerster, 2012). Kadangi trūksta darnaus finansavimo ir bankininkystės apibrėžties, skirtingi bankininkystės sektoriaus dalyviai skirtingai traktuoja darnų finansavimą. Kai kurioms institucijoms tvarumas visiškai nesvarbus, išskyrus finansinį

tvarumą, kitos savo produktus ir paslaugas grindžia tvarumu arba į tvarumo kriterijus atsižvelgia priimdamos verslo sprendimus (Weber, 2018).

Autoriai Tan ir Tsionas (2020) mano, kad bankų tvarumas negali atsispindėti vien tik iš ekonominio ir socialinio efektyvumo, reikėtų atkreipti dėmesį ir į bankų indėlį į visuomenę vertinant aplinkosauginį efektyvumą. Be to, norėdami būti tvarūs, bankai pirmiausia turėtų pasiekti stabilumą. Todėl stabilumo efektyvumas yra vienas iš aspektų, kurio negalima ignoruoti vertinant bankų sektoriaus tvarumą. „Bankininkystės sektorius yra glaudžiai susijęs su makroekonominė situacija šalyje, o sparti ekonomikos plėtra, ES fondų parama ir skolinimosi poreikis sudaro palankias sąlygas finansų institucijų plėtrai. Taigi, bankai išlieka svarbiausiu verslų finansavimo šaltiniu“ (Mikalopė ir Lapinskienė, 2024). Atsižvelgiant į numatomų investicijų dydį ir pobūdį, reikia pritraukti daug privataus kapitalo iš institucinių investuotojų ir kapitalo rinkose. Šis poreikis sutelkti didelius finansinius išteklius būtinoms ekologiškoms arba tvarioms investicijoms gali lemti naujos finansų ekosistemos atsiradimą. Joje galėtų būti derinamos reguliavimo sistemos, standartai, viešieji pirkimai, parama moksliniams tyrimams ir plėtrai, nuosavo kapitalo ir paskolų finansavimas iš įvairių šaltinių (Claringbould, Koch ir Owen, 2019). „Visuotinai žinoma, kad bankai, ypač komerciniai, atlieka du prieštarigus vaidmenis. Viena vertus, jų veikla siekiama maksimizuoti pelną, kita vertus, jie, kaip šalies indėlių savininkai, privalo juos apsaugoti nuo bet kokios destabilizacijos. Vis dėlto tai nereiškia, kad jos įgyvendina socialinius tikslus, bet stengiasi siekti tik stabilizavimo tikslų“ (Janek, 2017).

Net jei akcijų rinkos, finansuodamos ekologiškas technologines naujoves, yra pranašesnės už bankus ir net jei investuotojai į akcijas geriau nei bankininkai moka reikalauti, kad įmonės mažintų išmetamo anglies dioksido kiekį, realybė tokia, kad daugelyje šalių (įskaitant euro zoną ir daugumą besivystančių šalių) finansų sistemos tebėra grindžiamos daugiausia bankais (de Haas, 2023). Tai siejasi su bankų sektoriaus patiriamais iššūkiais ir problemomis. Vienas iš iššūkių yra tas, kad bankininkystės įmonėms kyla sunkumų dėl didėjančio bankinių paslaugų vienodumo. Bankų paslaugų vienodumas susikoncentravo iki minimalaus lygio. Antrasis iššūkis - technologijų pažanga: tobulėjant technologijoms, didėja bankinių paslaugų teikėjų skaičius, todėl bankų sektoriuje atsiranda intensyvesnė konkurencija. Kitas iššūkis yra tas, kad bankų sektorius yra vienas iš svarbiausių dalyvių, prisidedančių prie socialinių problemų sprendimo šalyje (Anjulo ir Amentie, 2024).

„Ekonomikos lygmeniu optimizuojamas finansinės grąžos ir rizikos kompromisas. Tokia finansinė orientacija palaiko organizacijų pelno maksimizavimo ir šalių ekonomikos augimo idėją. Toliau, visuomenės lygmeniu, optimizuojamas verslo ir finansinių sprendimų

poveikis visuomenei. Ir galiausiai aplinkos lygmeniu optimizuojamas poveikis aplinkai. Kaip teigėme, tarp lygmenų vyksta sąveika. Todėl svarbu pasirinkti tinkamą finansinių, socialinių ir aplinkosaugos aspektų derinį (Schoenmaker, 2018, p.14)“. Mąstymas apie tvarų finansavimą perėjo įvairius etapus. Pastaraisiais dešimtmečiais, palaipsniui pereinant nuo trumpalaikio pelno prie ilgalaikės vertės kūrimo. Sprendžiant socialinius ir aplinkosaugos uždavinius, svarbiausias pokytis yra perėjimas nuo rizikos prie galimybių. Nors finansų įmonės pradėjo vengti netvarių įmonių rizikos požiūriu, dabar pirmaujančios įmonės vis dažniau investuoja į tvarias įmones ir projektus (Schoenmaker ir Schramade, 2019).

Anjulo ir Amentie (2024) teigia, jog bankams socialinė atsakomybė gali būti naudinga rinkodaros taktika siekiant pagerinti ir išlaikyti reputaciją darbuotojų ir klientų tarpe. Bankų specialistai turėtų daug dėmesio skirti darnumo iniciatyvoms ir jų įgyvendinimui praktikoje, kad padidintų klientų pasitenkinimą, lojalumą ir kitus veiksnius. Atsižvelgiant į tai, kad vartotojai vis geriau supranta ir savo pačių socialinę atsakomybę, įmonių socialinė atsakomybė gali būti laikoma sėkminga priemone klientų pasitenkinimui ir lojalumui didinti, greta įprastinių rinkodaros metodų - kainos, viešumo ir reklamos, tad atitinkamai tuo turėtų naudotis ir bankai. Dėl šių priežasčių, tai gali pagerinti bankų ir klientų santykius, paskatinti pasitenkinimą ir lojalumą bei suteikti nemažai privalumų. „Auga bankų klientų susidomėjimas tvariais projektais ir bankų pasiūlymais. Tokį susidomėjimą lemia bent dvi priežastys. Pirmą, aukšti aplinkosaugos standartai verčia įmones ieškoti tokių produktų, kurie padėtų spręsti ekologines problemas. Čia nereikėtų atmesti ir su tuo susijusių išlaidų. Nors paprasta ekonominė logika rodo, kad griežti ekologiniai standartai turėtų padidinti įmonių veiklos sąnaudas ir atitinkamai neigiamai paveikti jų pelningumą, vis dėlto vis daugiau empirinių duomenų rodo teigiamą įmonės vertės ir jos teigiamo poveikio aplinkai ryšį“ (Janik, 2017).

„Europos Komisija turi užtikrinti, kad bendra bankų stabilumo reguliavimo ir priežiūros sistema būtų pritaikyta prie pokyčių, kuriuos lemia skaitmeninimas ir darnumo siekis. Išlikdami neutralūs, politikos formuotojai turi stiprinti reguliavimo infrastruktūrą, kad paremtų jų bendrą evoliuciją“ (Bouattour, Helali ir Kalai (2024).

Apibendrinant galima teigti, jog finansų sektorius valstybių ir ekonomikos mastu yra vienas svarbiausių komponentų, todėl jo svarba darnaus vystymosi siekimui yra nenuginčijama. Tai nulemia pagrindinis finansų sistemos tikslas - paskirstyti pinigus taip, jog jie būtų panaudoti efektyviausiai, todėl finansai gali atlikti pagrindinį vaidmenį paskiriant investicijas tvarioms įmonėms ar paspartinant perėjimą prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ir žiedinės ekonomikos. Po finansinių krizių pradėta svarstyti, ar bankai turėtų siekti kuo didesnio pelno, ar atkreipti dėmesį į suinteresuotųjų šalių poreikius. Aplinkos, socialinių ir valdymo

veiksnių integravimas į banko veiklą apima klimatą ir aplinką, žmogaus teises, socialinius santykius bei kovą su korupcija. Ir yra integruojami į bankų produktus, komunikaciją ir verslo finansavimo procesus. Darni bankininkystė pasireiškia per įvairius aspektus, tokius kaip atsakingas skolinimas, etiškos investicijos, klimato rizikos valdymas ir įtrauktis. Bankų darnumo tikslai gali būti susiję su konkrečių darnių produktų įtraukimu, ir nesusiję su produktais, tačiau būti orientuoti į tokius tikslus kaip finansinis stabilumas ar socialinis poveikis. Dalis autorių akcentuoja, jog darni bankininkystė pirmiausia turėtų būti pasiekama per finansinį stabilumą. Taip pat, paminėtina, jog bankams darnumas gali būti naudingas rinkodaros tikslais, siekiant pagerinti ir išlaikyti reputaciją tarp klientų ir darbuotojų.

1.3 Darnios bankininkystės principų įgyvendinimo vertinimas

Pasak Čiegio ir Zeleniūtės (2008), „kadangi darnus vystymasis yra nuosekliai siekiamas tikslas, reikia būdų išmatuoti, kaip prie jo artėjama, kokia daroma pažanga. Ekonominis efektyvumas dar negarantuoja ekologinio ir socialinio darnumo, nes naudojami ekonominiai rodikliai neatspindi ekologinės ir socialinės darnos. Darnaus vystymosi vertinimas reikalauja integruoto požiūrio į pasaulį, rinkinio kelių dimensijų indikatorių, kurie įvertina ir atskiras tiriamos sistemos dalis, ir ryšius tarp jų“. Kaip nurodo autoriai, darnaus vystymosi sąvoka apima ir kiekybinius, t.y. ekonominio, augimo parametrus, ir kokybinius, pvz. socialinius ar aplinkosauginius aspektus. Pasak Ramanauskaitės (2022), „mokslinėje literatūroje galima aptikti daugiau nei 500 darnaus vystymosi rodiklių ir modelių“. „Bankų industrijos žaliasis vertinimas moksliniuose straipsniuose atliekamas išskiriant tam tikrus kriterijus. Verslo vienetų žaliosios transformacijos vertinimas vykdomas koreguojant strategijas ir tikslus, apibrėžiant ir stebint darnumo rodiklius bei teikiant ataskaitas. Bankų sektoriui tenka platesnis vaidmuo, bankai skatinami vykdyti įvairią žaliąją transformaciją finansuojančią veiklą ir investuojant į atsinaujinančiosios energijos ir energijos vartojimo efektyvumo projektus, siūlant žaliuosius produktus ir paslaugas, taip pat bendradarbiaujant su suinteresuotosiomis šalimis, skatinant perėjimą prie tvaresnės ekonomikos“ (Lapinskienė ir kiti, 2023).

Strezov, Evans ir Evans (2017) pasirinko ištirti kaip darnaus vystymosi indeksai vertina ekonominę, aplinkosauginę ir socialinę dimensijas: Gerovės pokyčio indeksas (CWI), ekologinio pėdsako indeksas (EF), aplinkosauginio veiksmingumo indeksas (EPI), aplinkosauginio tvarumo indeksas (ESI), tikrojo taupymo indeksas (GSI), visuotinės gerovės indeksas (GWI), laimingos planetos indeksas (HPI), žmogaus socialinės raidos indeksas (HDI) ir darnios visuomenės indeksas (SSI). Tik du indeksai (SSI ir GSI) atsižvelgta į visus tris

darnaus vystymosi matmenis, o likusiais indeksais matuoti arba socialiniai ekonominiai, arba socialiniai aplinkosauginiai, arba tik ekonominiai ir aplinkosauginiai matmenys.

Vertinant bankų darnumą padeda bankų atskaitomybė. Šiuo metu populiariausius socialinių ir aplinkosaugos ataskaitų teikimo standartus nustatė Pasaulinė ataskaitų teikimo iniciatyva (angl. Global Reporting Initiative (GRI)). Tai tarptautinė pelno nesiekianti organizacija, kurios naujausias standartas yra GRI standartai. GRI gaires sudaro bendrosios taisyklės, kaip pranešti apie verslo veiklos įtaką, ir išsamūs rodikliai, susiję su konkrečiomis ataskaitų dalimis. Daugelis sektorių (pvz., finansų sektorius) turi unikalų, tik jiems būdingą poveikį tvarumui, kuris nėra įtrauktas į GRI standartus. Dėl šios priežasties GRI parengė gaires, kaip teikti ataskaitas apie šiuos sektoriams būdingus klausimus, siekdama padidinti ataskaitų skaičių ir kokybę bei pagerinti šių sektorių tvarumo rodiklius (Zabawa, 2018).

„Įmonių socialinė atsakomybė ir jos nauda dažnai vertinama pagal įmonės finansinius rezultatus ar rodiklius. Vienas svarbiausių mokslinių klausimų yra, kas sieja šiuo du dalykus – ar finansiniai rezultatai daro įtaką įmonių socialinei atsakomybei, ar socialinė atsakomybė veikia finansinius rezultatus“ (Slapikaitė, 2017). Chowdhury ir Nehal (2020) savo tyrime Bangladešo bankų socialinę atsakomybę ir darnumą matavo pagal bankų sektoriaus socialinės atsakomybės veiklos išlaidų sritis ir finansinės veiklos vertinimo rodiklius įvertinant šias veiklos sritis:

- Labdara – tai rodo, kiek bankai įvairiais aspektais moka už visuomenėje gyvenančius žmones. Labdara įvairiose srityse padeda bankų organizacijoms kurti gerą įvaizdį visuomenėje, stengiantis tapti atsakingesnėmis.
- Sveikata ir higiena - tai dar vienas sektorius, kuriame bankų organizacijos skiria socialinės atsakomybės išlaidas investuojant į sektorių per ligonines ir medicinos įstaigas, skiriant ypatingą dėmesį nepasiturintiems visuomenės nariams. Šiomis išlaidomis bankai siekia didinti savo gerą vardą. Finansinio turto augimas šiuo aspektu siejasi su gera reputacija.
- Aplinkos apsauga - tai apima įvairias programas, pavyzdžiui, vandens valymo programą, tikslinių teritorijų valymo programą ir kt. Tai taip pat turi įtakos atrinktų bankų finansiniams rezultatams.
- Socialinė gerovė - socialinė gerovė apima įvairias nacionalines ir tarptautines sporto programas, įvairių nacionalinių dienų šventimo rėmimą ir t. t.

Taip pat, atitinkamai skaičiuoti ir finansiniai rodikliai, iš kurių autoriai išskiria turto gražą (angl. „Return on Assets (ROA)“), nuosavo kapitalo gražą (angl. „Return on Assets

(ROE“), pelną vienai akcijai (angl. „Earnings per Share (EPS) bei kainos ir pelno santykį (angl. Price Earnings Ratio (P/E“). Turto grąža (ROA) apskaičiuojama padalijus grynąjį pelną iš viso turto. Nuosavo kapitalo grąža (ROE) apskaičiuojama padalijus grynąjį pelną iš nuosavo kapitalo – tai yra pelningumo rodiklis, kuriuo vertinamas bendrovės gebėjimas gauti pelną pagal bendrovės turimą akcinį kapitalą. Pelnas vienai akcijai (EPS) apskaičiuojamas padalijus grynąjį pelną iš apyvartoje esančių paprastųjų akcijų skaičiaus – Šis rodiklis yra gautų pajamų (grynojo pelno) ir apyvartoje esančios akcijos sumos palyginimas. Kainos ir pelno santykis apskaičiuojamas padalijus akcijos rinkos kainą iš pelno vienai akcijai. Rodiklis paaiškina įmonės rinkos vertės ir jos grynojo pelno santykį. Šį santykį naudoja ir investuotojai, ir analitikai, norėdami nustatyti, ar atskirų akcijų kaina yra pagrįsta.

2 lentelė

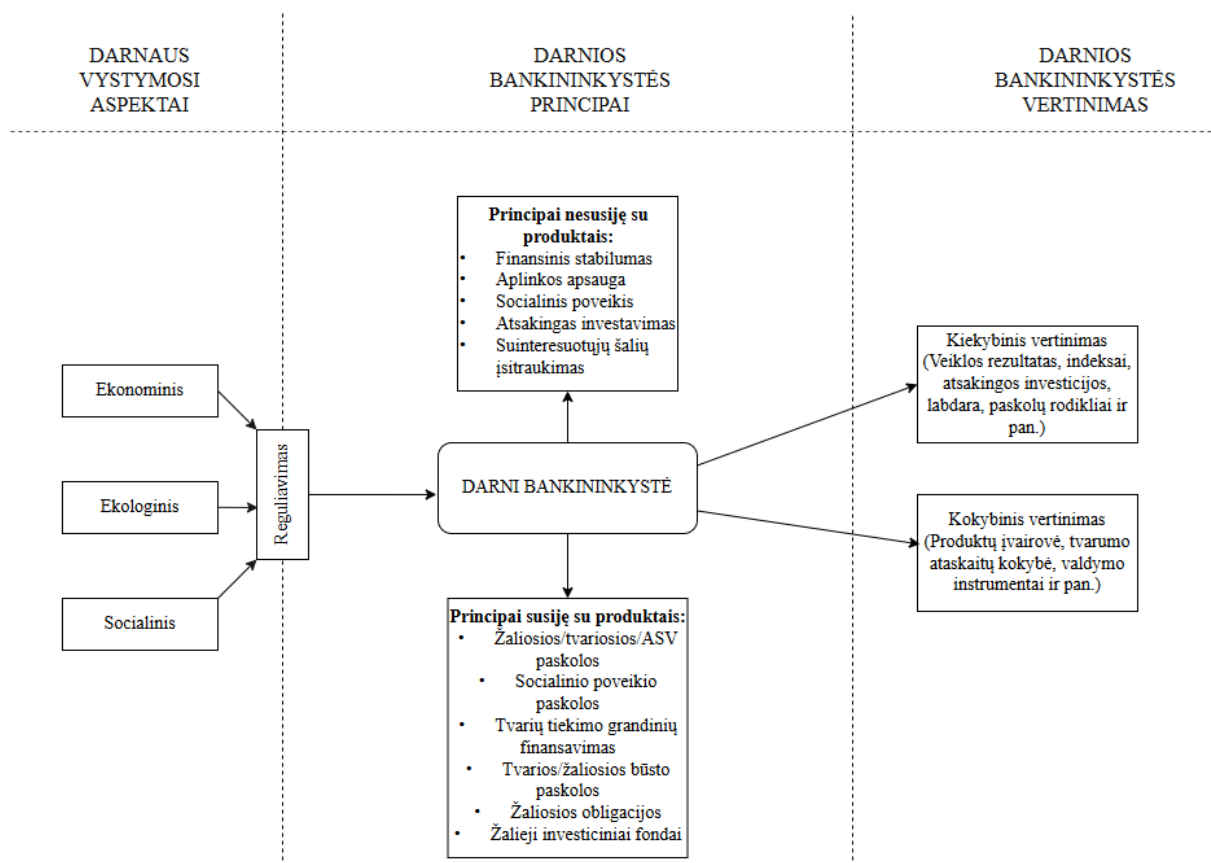
Bankų sektoriaus žaliojo vertinimo kriterijai

Grupė	Kriterijus	Rodikliai
Reguliavimas	Pagrindiniai stebėjimo rodikliai	Žaliojo turtas
	KPI	Pagrindinis veiklos rezultatas
Veiklos vertinimas	Valdymo instrumentų taikymas	Strategija, politika, verslo modelis, tikslai, rizikos vertinimas, auditas
	Veiklos poveikio klimatui stebėjimo rodikliai	Šiltnamio efektą sukeliančios dujos, energija, vandens naudojimas, atliekų susidarymas
Išorinis vertinimas	Bankų dalyvavimas indeksuose	Dow Jones Sustainability Index, MSCI pasauliniai tvarumo indeksai
Produktų įvairovė		Žaliosios obligacijos, tvariosios obligacijos, su tvarumu susijusios obligacijos, mėlynosios obligacijos, žaliosios paskolos, paskolos, žalieji klimato fondai, žaliosios projektų finansavimo operacijos ir kt.
Naudojamos metodikos		GRI, JT GC, Pusiaujo principai, ASV, Tarptautinis bankų nulinės emisijos aljansas, Atsakingosios bankininkystės principai, Paryžiaus klimato susitarimas ir kt.
Tvarumo ataskaitų kokybė		Aiški ir suprantama; nuosekli ir palyginama; informatyvi ir patikima; pateikiama laiku
Žalieji pirkimai		Tiekėjų atrankos sistema
Klientų vertinimas		Duomenų bazės sukūrimas ir metodikos parengimas

Šaltinis: Lapinskienė ir kiti (2023)

Lapinskienė ir kiti (2023) išskyrė, jog bankų žaliojo vertinimas gali būti atliekamas išskirsčius vertinamus aspektus į reguliavimą, veiklos vertinimą, išorinį vertinimą, siūlomų žaliųjų produktų įvairovę, naudojamas metodikas, tvarių ataskaitų kokybę, žaliuosius pirkimus bei klientų vertinimą. Reguliavimo vertinimas atliekamas per pagrindinius stebėjimo rodiklius,

t.y. žaliąjį turtą. Taip pat vertinamas ir pagrindinis veiklos rezultatas. Veiklos vertinimas gali būti atliekamas per valdymo instrumentų taikymą (t.y. strategiją, politiką, verslo modelį, tikslus, rizikos vertinimą ir auditą) bei veiklos poveikio klimatui stebėjimo rodiklius, tokius kaip šiltnamio efektą sukeliančios dujos, energija, vandens naudojimas ir atliekų susidarymas. Išoriniam vertinimui pasitelkiamas bankų dalyvavimas indeksuose, pavyzdžiui Dow Jones Sustainability Index ar MSCI pasauliniuose tvarumo indeksuose. Vertinant siūlomų žaliųjų produktų įvairovę vertinama, ar bankai siūlo žaliąsias ir/ar tvariasias obligacijas, mėlynąsias obligacijas, žaliąsias paskolas, žaliuosius klimato fondus, žaliąsias projektų finansavimo operacijas ir kt. Taip pat, vertinamos naudojamos metodikos (GRI, JT GC, Pusiaujo principai, ASV, Tarptautinio bankų nulinės emisijos aljanso, atsakingosios bankininkystės principų, Paryžiaus klimato susitarimo ir kt.). Tvarumo ataskaitų kokybė vertinama per aiškumą ir suprantamumą, nuoseklumą ir palyginamumą, informatyvumą, patikimumą ir savalaikį pateikimą. Žaliuosius pirkimus vertina per tiekėjų atrankos sistemą, o klientų vertinimą per duomenų bazės sukūrimą ir metodikos parengimą.

Šaltinis: Sudaryta autorės

3 pav. Darnios bankininkystės principų įgyvendinimo vertinimo teorinis modelis

Atsižvelgiant į skyriuje pateiktą informaciją buvo sudarytas darnios bankininkystės principų įgyvendinimo vertinimo teorinis modelis, nurodomas 3 paveiksle. Pagal analizuotą literatūrą bei šaltinius nustatyta, jog išskirti darnaus vystymosi aspektai (ekonominis, ekologinis ir socialinis) atsispindi reguliavime, tokiame kaip Jungtinių Tautų aplinkos apsaugos programos finansų iniciatyvos principai atsakingai bankininkystei, Paryžiaus klimato susitarimas, Pusiaujo principai ir pan., kurie sudaro pagrindą darnios bankininkystės atsiradimui. Darnios bankininkystės principai gali būti išskiriami į susijusius (žaliosios paskolos, socialinio poveikio paskolos, tvarių tiekėjų grandinių finansavimas ir pan.) ir nesusijusius (finansinis stabilumas, aplinkos apsauga, socialinis poveikis ir pan.) su produktais. Atitinkamai, pagal šiuo aspektus gali būti atliekamas kiekybinis ir/arba kokybinis vertinimas.

Apibendrinant galima teigti, jog siekiant išmatuoti darnaus vystymosi pažangą ir integruoti visas dimensijas, reikalingi tinkami indikatoriai, kurie įprastai būna ir kokybiniai, ir kiekybiniai, o rodiklių ir modelių galima aptikti daugiau nei 500. Bankų darnumo vertinimui taip pat išskiriami kriterijai ir bankų atskaitomybė. Populiariausias socialinių ir aplinkosaugos ataskaitų teikimų standartas nustatytas nustatė Pasaulinės ataskaitų teikimo iniciatyvos (GRI). Taip pat, gali būti naudojami ir darnaus vystymosi indeksai. Bankų darnumas ir jo nauda dažnai vertinama pagal įmonės finansinius rezultatus ar rodiklius, tokius kaip labdara, parama sveikatos sektoriui, aplinkosaugai ar socialiniai gerovei. Atliekant vertinimą pagal finansinių rodiklius, pasitelkiami ROA, ROE, P/E ir EPS rodikliai. Taip pat, bankų darnumo vertinimo kriterijai gali būti išskiriami pagal reguliavimą, veiklos vertinimą, išorinį vertinimą, siūlomų produktų įvairovę bei naudojamas metodikas.

Apibendrinant šį skyrių galima teigti, jog darnus vystymasis – tai toks vystymasis, kuriuo siekiama patenkinti dabartinius poreikius nepakenkiant ateities kartų galimybėms patenkinti savus. Šios idėjos šaknų galima aptikti dar senovės kultūrose. Darnumas dažniausiai siejamas su trimis tarpusavyje susijusiomis sritimis: socialine, ekonomine ir aplinkosaugine. Europos teisėje darnaus augimo samprata oficialiai atsirado 1993 m. Maastrichto sutartyje, o 2015 m. Jungtinės Tautos priėmė 17 darnaus vystymosi tikslų, apimančių žmones, planetą, klestėjimą, taiką ir partnerystę. Verslas privalo aktyviai įsitraukti į darnaus vystymosi siekimą, o didelis vaidmuo tenka finansų sektoriui, kaip vienam iš svarbiausių ekonomikos komponentų. Finansų sektoriaus paskirtis efektyviai paskirstyti kapitalą leidžia nukreipti investicijas į tvarius verslus ir prisidėti prie perėjimo prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų bei žiedinės ekonomikos. Darni bankininkystė apima tokius aspektus kaip atsakingas skolinimas, etiškos investicijos, klimato rizikos valdymas ir socialinė įtrauktis. Bankų tvarumo tikslai gali būti susiję su konkrečiais produktais, ar būti orientuoti į finansinį stabilumą ar socialinį

poveikį. Taip pat pažymima, kad darnumo principų laikymasis gali būti naudingas ir bankų įvaizdžiui – stiprina pasitikėjimą tarp klientų ir darbuotojų. Norint įvertinti darnaus vystymosi pažangą, būtina taikyti tinkamus indikatorius, kurie gali būti tiek kokybiniai, tiek kiekybiniai. Šiuo metu žinoma daugiau nei 500 skirtingų rodiklių ir modelių. Bankų tvarumui vertinti taikomi įvairūs kriterijai bei užtikrinama atskaitomybė. Taip pat naudojami darnaus vystymosi indeksai. Bankų indėlis į tvarumą dažnai matuojamas finansiniais rezultatais bei tokiais veiksniais kaip parama sveikatos apsaugai, aplinkai ar socialinei gerovei. Finansinių rodiklių analizei taikomi tokie rodikliai kaip turto grąža, nuosavo kapitalo grąža, kainos ir pelno santykis ir pelnas vienai akcijai.

2. DARNIOS BANKININKYSTĖS PRINCIPŲ ĮGYVENDINIMO VERTINIMO EMPIRINIS IŠTYRIMO LYGIS

Tam, jog nustatyti, kaip turėtų būti atliktas darnios bankininkystės principų įgyvendinimo vertinimas Lietuvos bankininkystės sektoriuje, svarbu apžvelgti kitų autorių tyrimus atliktus panašiomis temomis bei susipažinti su prieinama statistine informacija apibrėžti tyrimo metodiką. Dėl šios priežasties, toliau darbe bus analizuojami kitų autorių darbai, tiriantys darnią bankininkystę, jos integraciją bei įtaką banko veiklai ir rezultatams, taip pat bus apžvelgiami statistiniai duomenys.

2.1 Darnios bankininkystės principų įgyvendinimo vertinimo tyrimai

Siekiant nustatyti darnios bankininkystės įgyvendinimo vertinimo Lietuvos bankininkystės sektoriuje metodiką buvo atlikta anksčiau kitų autorių tyrimų analizė. Analizuotų tyrimų apibendrinimas pateikiamas 3 lentelėje.

3 lentelė

Darnios bankininkystės principų įgyvendinimo empirinis ištyrimas

Autorius	Tikslas	Metodai	Rezultatas
Martinez, Rambaud ir Oller (2020)	Išanalizuoti darnios bankininkystės ekonominę struktūrą, palyginti ją su įprasta bankininkyste	2015-2018 m. laikotarpio finansinė ir ekonominė analizė, teminis skirtumų testas ir dispersinė finansinių rodiklių analizė, probitinė regresija.	Darni bankininkystė siekia ne tik pelno, bet ir socialinio ir aplinkosauginio rezultato. Darni bankininkystė auga labiau nei įprastinė bankininkystė ir pasižymi didesniu likvidumu ir mokumu, nors apskritai jos pelningumas nėra didesnis.
De Haas (2023)	Nustatyti ryšį tarp bankų, klimato kaitos ir perėjimo prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos	Literatūros apžvalga.	Reikia daugiau tyrimų apie bankų vaidmenį finansuojant klimato kaitos mažinimą ir prisitaikymą prie klimato kaitos mažų ir vidutinių pajamų šalyse, kurių dalį klimato kaita paveiks stipriau, bei daugiau teorinių ir empirinių tyrimų siekiant, apibrėžti įmonių, bankų ir finansų reguliavimo institucijų vaidmenis pereinant prie darnios ekonomikos.
Aguado-Correa, Vega-Jimenez, Lopez-Jimenez, Padilla-Garrido ir Rabadan-Martin (2023)	Ištirti nefinansinės informaciją ir jos indėlį siekiant darnaus vystymosi tikslų Ispanijos bankininkystės sektoriuje.	Analizuotos Ispanijos bankų nefinansinės ataskaitos, atlikta lyginamoji analizė.	Didesnės pastangos gerinti nefinansinės atskaitomybės kokybę ir tolesnis bendros reguliavimo sistemos plėtojimas taps svarbiais veiksniais siekiant geresnio bankų subjektų ataskaitų palyginamumo.

3 lentelės pratęsimas

Nosratabadi, Pinter, Mosavi ir Semperger (2020)	Europos bankų modeliai vertinant bankų darnumą.	Delphi-Analitinio hierarchinio proceso metodas, sukurtas tvaraus verslo modelis, vertinti bankų tvarumo rodikliai.	Būsimiems tyrėjams rekomenduojama apsvarstyti galimybę atlikti panašų tyrimą ir ištirti visus vienos šalies bankus, siekiant susidaryti geresnį vaizdą apie verslo modelių darnumo rezultatus toje šalyje.
Provasi ir Saracino (2024)	Bankų nefinansinės veiklos poveikį ekonominiams ir finansiniams rezultatams Europos bankų sektoriuje.	Nagrinėtas ryšys tarp nefinansinės ir finansinės informacijos	Linijinės regresijos rezultatai rodo, kad dėmesys inovacijoms ir žmogiškųjų išteklių politikai gali turėti teigiamą poveikį įmonių finansiniams rezultatams.
Gangi ir kiti (2018)	Įvertinti kaip bankų socialinė atsakomybė susijusi su finansiniais rezultatais.	Ekonometrinė analizė, vertinant priežastinį ryšį tarp socialinės atsakomybės ir banko finansinių rezultatų.	Autoriai nustatė, jog įmonės socialinė atsakomybė turi neigiamą ryšį su neveiksniomis paskolomis. Bankai, kurie labiau įsitraukę į socialinę atsakomybę, neveiksnių paskolų ir visų paskolų santykis yra mažesnis.
Salim, Disli, Ng, Dewandaru ir Nkoba (2023)	nustatyti, kaip darni bankininkystė, kuri pasireiškia per įmonių aplinkosauginę veiklą bei įmonių socialinę veiklą daro įtaką banko stabilumui.	Panelinė duomenų analizė, apskaičiuoti CSP ir CEP rodikliai.	Nustatyta, kad CEP yra neigiamai susijęs su bankų stabilumu, matuojamu neveiksnių paskolų (NPL) rodikliu.
Rudžionienė ir Gedutienė (2022)	Nustatyti privalomo Lietuvos bankų socialinės atsakomybės atskleidimo 2015–2019 metais lygį ir veiksnius.	Atliktų empirinių tyrimų apžvalga, palyginamoji analizė, tyrimui atlikti – statistinė analizė, koreliacija, regresija.	Bankai 2015–2016 metais savanoriškai atskleidė socialinę atsakomybę, tačiau nuo 2017 metų kai kuriuose bankuose atskleidimas buvo nepakankamas.
Račaitė ir Bachtijeva (2024)	Įvertinti įmonių socialinės atsakomybės (ISA) informacijos atskleidimo praktiką Lietuvos bankiniame sektoriuje.	Sukurtas ISA indekso skaičiavimo metodiką ir kokybinio vertinimo modelis.	Dalyje ataskaitų stebimi nekokybiškų ataskaitų požymiai: keliama tikslai nėra konkretūs ir išmatuojami, o tekstinė informacija per visą tyrimo laikotarpį kartojasi.

Šaltinis: sudaryta autorės.

Martinez, Rambaud ir Oller (2020) atliko tyrimą siekiant išanalizuoti darnios bankininkystės ekonominę struktūrą, palyginti ją su įprasta bankininkyste, atkreipiant dėmesį į jos likvidumą, aprėptį ir mokumą. Autoriai lygino Triodos banko, pagrindinio Europos etiško banko, priklausančio Pasauliniam vertybių bankininkystės aljansui, finansines ataskaitas su dviejų pagrindinių tradicinių bankų finansinėmis ataskaitomis kiekvienoje iš penkių Europos šalių, kuriose jis veikia. Šiuo tikslu autoriai atliko 2015-2018 m. laikotarpio finansinę ir

ekonominę analizę, teminį skirtumų testą ir dispersinę finansinių rodiklių analizę, bei probitinę regresiją. Autoriai išskiria, jog egzistuoja du bankų verslo modeliai: tradiciniai bankai, kurie po finansų krizės turėjo keisti savo elgseną, ir darnūs bankai, kurių elgseną naujas finansinis kontekstas beveik nepakeitė. Autorių išskirti darnios ir tradicinės bankininkystės skirtumai pateikiami 4 lentelėje.

4 lentelė

Darnios bankininkystės ir tradicinės bankininkystės skirtumai

Ypatybė	Darni bankininkystė	Tradicinė bankininkystė
Tikslas	Socialinis, aplinkosauginis ir ekonominis rezultatas	Pelno maksimizavimas siekiant atlyginti akcininkams
Pelnas	Priemonė ir tikslas	Pagrindinis tikslas
Investicijų objektas	Realioji ekonomika	Spekuliaciniai sandoriai
Investavimo kriterijai	Teigiami kriterijai (aplinka, darbo vietų kūrimas, kultūra ir pan.) ir neigiami kriterijai (gynyba, tarša, vaikų išnaudojimas ir pan.)	Pelningumas ir rizika
Skolinimo politika	Finansinė įtrauktis	Tam tikrų grupių atskirtis
Skaidrumas	Visiškas informacijos ir turto pasiskirstymo skaidrumas	Skaidrumo stoka
Geografinis pasiskirstymas	Mažas fizinių filialų/skyrių skaičius	Didelis fizinių filialų/skyrių skaičius

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Martinez, Rambaud ir Oller (2020)

Pagal 4 lentelėje pateikiamą informaciją, galima teigti, jog darni bankininkystė siekia trigubo rezultato – socialinį, aplinkosauginį ir ekonominį – siekdama ne tik pelno, bet ir pozityvaus poveikio visuomenei bei aplinkai. Tuo tarpu tradicinė bankininkystė pirmiausia siekia pelno maksimizavimo akcininkų naudai. Darnūs bankai investuoja tik į realią ekonomiką, remiasi socialiai atsakingais atrankos kriterijais, užtikrina visišką skaidrumą ir stengiasi išvengti finansinės atskirties. Tradiciniai bankai neretai įsitraukia į spekuliacinius sandorius, vadovaujasi pelningumo ir rizikos kriterijais, dažnai yra mažiau skaidrūs ir gali prisidėti prie tam tikrų visuomenės grupių atskirties. Galiausiai, darniai veikiantys bankai dažniausiai turi mažesnę fizinių padalinių tinklą, o tradiciniai bankai – plačią geografinę sklaidą. Atlikto autorių tyrimo rezultatai papildomai atskleidė, jog darni bankininkystė auga labiau nei įprastinė bankininkystė ir pasižymi didesniu likvidumu ir mokumu, nors apskritai jos pelningumas nėra didesnis.

De Haas (2023) atliko tyrimą, kuriame apžvelgė literatūrą apie bankus, klimato kaitą ir perėjimą prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos. Pirmiausia autorius nagrinėjo bankų indėlį į klimato kaitos švelninimą, daugiausia dėmesio skirdamas bankų vaidmeniui finansuojant ekologiškas inovacijas ir mažo anglies dioksido kiekio technologijų sklaidą. Taip pat, buvo apžvelgta, ar bankai pradėjo keisti savo kreditų pasiūlą, reaguodami į perėjimo ir fizinę pasaulinio atšilimo riziką. Nagrinėjant empirinius duomenis analizuota, kaip jūros lygio kilimas ir dažnesni bei intensyvesni uraganai, potvyniai, sausras ir miškų gaisrai veikia bankų balansus ir operacijas. Galiausiai autorius aptarė tokias temas kaip kredito prieinamumas ir prisitaikymas prie klimato kaitos, anglies dioksido arbitražas ir ekologinis smegenų plovimas, bei ekologinis finansinis reguliavimas. Autorius nurodo, jog „tarpvalstybiniai sektorių lygmens duomenys rodo, kad ne didesni bankų sektoriai, o gilesnės akcijų rinkos gali paspartinti šalių perėjimą prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos. Viena iš priežasčių yra ta, kad bankai, turintys senų paskolų daug anglies dioksido į aplinką išskiriančioms pramonės šakoms, gali nenorėti finansuoti ekologiškų perversmą sukeliančių technologijų, kurios gali pakenkti jų dabartiniais paskolų portfeliams. Literatūroje pateikiamas palankesnis vaizdas apie bankų vaidmenį finansuojant naujų mažo anglies dioksido kiekio technologijų sklaidą. Galimybė gauti banko kreditą gali padėti įmonėms investuoti į efektyvesnius energijos vartojimo metodus ir taršos mažinimą“. Pasak autoriaus, bankai taip pat pradėjo reaguoti į fizinę klimato kaitos riziką. Vis daugiau literatūros apie atšiaurių oro sąlygų ir jūros lygio kilimo poveikį rodo, kad nors šių reiškinių išlaidos didėja, bankai iki šiol gerai valdė susijusią riziką. Be to, vietos (santykių) skolintojai paprastai yra palyginti stabilūs finansavimo šaltiniai stichinių nelaimių paveiktose vietovėse, palyginti su geografiškai labiau diversifikuotais bankais. Ši stabilizuojanti vietos bankų įtaka paprastai būna stipresnė nedidelės rizikos skolininkams, kai bankai gali perkelti nelaimės riziką parduodami paskolas arba jas pakeisdami vertybiniais popieriais ir kai bankai turi tam tikrą įtaką vietos rinkoje. Pasak de Haas (2023), reikia daugiau žinių apie bankų vaidmenį finansuojant klimato kaitos švelninimą ir prisitaikymą prie klimato kaitos mažų ir vidutinių pajamų šalyse, kurių dalį klimato kaita paveiks stipriau. Taip pat, pasak autoriaus, reikia atlikti daugiau teorinių ir empirinių tyrimų, kad būtų galima tiksliau apibrėžti įmonių, bankų ir finansų reguliavimo institucijų vaidmenis pereinant prie darnios ekonomikos. Galima teigti, kad bankai yra tik pasyvūs paslaugų teikėjai, reaguojantys į realią padėtį vietoje. Šiuo požiūriu politikos formuotojai turėtų sutelkti dėmesį į realiosios ekonomikos trinties mažinimą, reguliuodami taršą sukeliančias pramonės šakas, nustatydami anglies dioksido kainas ir didindami skaidrumą įmonių lygmeniu, susijusį su išmetamu anglies dioksido kiekiu. Tokios priemonės iš esmės galėtų padėti paskirstyti kapitalą

pirmuoju geriausiu būdu. Kita vertus, pačios finansų sistemos „trintis“ gali trukdyti įmonėms pereiti prie ekologiškesnių gamybos metodų. Norint tiksliau nustatyti šiuos trikdžius, reikia atlikti daugiau mokslinių tyrimų.

Mokslininkai Aguado-Correa, Vega-Jimenez, Lopez-Jimenez, Padilla-Garrido ir Rabadan-Martin (2023) tyrė nefinansinės informacijos vertinimą ir jos indėlį siekiant darnaus vystymosi tikslų Ispanijos bankininkystės sektoriuje. Autorių teigimu, nefinansinė informacija ir jos indėlis siekiant kiekvieno darnaus vystymosi tikslo (DVT) tampa labai svarbūs verslo pasaulyje, kuriame nepakanka būti ekonomiškai tvariam, jei jis taip pat nėra tvarus etikos, aplinkosaugos ir socialiniu požiūriu. Analizuoti, kaip finansų sektorius prisideda prie DVT įgyvendinimo, labai svarbu dviem aspektais. Pirmiausiai, dėl paties šio sektoriaus svarbos ir masto, o antra, ir, dėl bankų sektoriaus finansinių svertų, kurie yra įgaliojti palengvinti visų ekonomikos sektorių perėjimą prie tvarumo, vadovaujantis 2030 m. Darbotvarke. Siekiant įvertinti bankų indėlį į Darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimą, autoriai analizavo 12 Ispanijos bankų nefinansinės informacijos ataskaitas, kuriose atlikti lyginamieji vertinimai. Pasitelkus dirbtinį intelektą, buvo fiksuojami kiekvieno iš darnaus vystymosi tikslo ir jo uždavinių paminėjimai ataskaitose. Tyrimo rezultatai atspindėjo nefinansinės informacijos atskleidimo ir indėlio į darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimą įvairovę tiek apimtimi, tiek kokybe. Nefinansinė informacija ir jos indėlis į kiekvieno darnaus vystymosi tikslo įgyvendinimą įgauna didelę svarbą verslo pasaulyje, kuriame nepakanka būti ekonomiškai tvariam, jei jis taip pat nėra tvarus etiniu, aplinkosauginiu ir socialiniu požiūriu. Aukštesnį kapitalizacijos lygį turintys bankai užėmė pirmąsias vietas pagal indėlį į darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimą. Skirtumai buvo pateikti visais kitais aspektais, netgi pabrėžiant, kad kai kurie subjektai ar nepriklausomi tikrintojai pateikė ne visą informaciją. Apibendrinant tyrimą, autoriai padarė išvadą, kad didesnės pastangos gerinti nefinansinės atskaitomybės kokybę ir tolesnis bendros reguliavimo sistemos plėtojimas bus esminiai veiksniai siekiant geresnio bankų subjektų ataskaitų palyginamumo. Be to, šis tyrimas rodo, kad natūralios kalbos apdorojimas gali būti taikomas siekiant geriau įvertinti bendrovių atitiktį darnaus vystymosi tikslams pagal jų nefinansinių ataskaitų tekstą.

Nosratabadi, Pinter, Mosavi ir Semperger (2020) taip pat tyrė Europos bankų modelius vertinant bankų darnumą. Autoriai išskyrė, jog darnumas tapo vienu iš šiuolaikinių bankų iššūkių. Kadangi tvarūs verslo modeliai yra atsakingi aplinkai ir visuomenei ir kartu teikia ekonominę naudą, jie tampa vis patrauklesni verslams. Tvaraus verslo modeliai taip pat suteikia bankams konkurencinių pranašumų, pavyzdžiui, didina prekės ženklo reputaciją ir mažina sąnaudas. Autoriai išskiria problemą, nepateikta sistemos, pagal kurią būtų galima įvertinti

bankų verslo modelių darnumą. Siekiant užpildyti šią teorinę spragą, autoriai tyrime pritaikė Delphi-Analitinio hierarchinio proceso metodą, pirmiausia sukurtas tvaraus verslo modelis, skirtas bankų verslo modelio darnumui įvertinti. Antrame etape įvertinti šešiolikos bankų iš aštuonių Europos šalių, įskaitant Norvegiją, Jungtinę Karalystę, Lenkiją, Vengriją, Vokietiją, Prancūziją, Ispaniją ir Italiją, tvarumo rodikliai. Šiame tyrime siūlomi verslo modelio komponentai buvo įvertinti pagal jų poveikį siekiant tvarumo tikslų. Buvo vertinti šie komponentai: vertės pasiūlymas, pagrindinės kompetencijos, finansiniai aspektai, verslo procesai, tiksliniai klientai, ištekliai, technologijos, sąsaja su klientais ir partnerių tinklas. Kiekvienos šalies tirtų bankų palyginimo rezultatai atskleidė, kad Norvegijos ir Vokietijos bankų verslo modelių tvarumas yra didesnis nei kitose šalyse. Antroje vietoje pagal verslo modelių tvarumą atsidūrė tirti Vengrijos ir Ispanijos bankai, trečioje - Jungtinės Karalystės, Lenkijos ir Prancūzijos bankai, galiausiai ketvirtoje vietoje - Italijos bankai. Autoriai nurodo, jog nors bankininkystės sektorius yra brandi pramonės šaka ir bankų sistemos visame pasaulyje yra beveik panašios, apibendrinti išvadas sunku, nes duomenys kiekvienai vertintai šaliai surinkti tik iš dviejų bankų. Todėl būsimiems tyrėjams rekomenduojama apsvarstyti galimybę atlikti panašų tyrimą ir ištirti visus vienos šalies bankus, siekiant susidaryti geresnį vaizdą apie verslo modelių darnumo rezultatus toje šalyje.

Provasi ir Saracino (2024) nagrinėjo bankų nefinansinės veiklos poveikį ekonominiams ir finansiniams rezultatams Europos bankų sektoriuje. Tyrime nagrinėtas ryšys tarp nefinansinės informacijos, kurią sudaro aplinka, žmogiškasis kapitalas, verslo modelis ir inovacijos, ir finansinės informacijos, kurią sudaro akcijų rinkos kaina, turto grąža (ROA), nuosavo kapitalo grąža (ROE), kainos ir pelno santykis (P/E) bei buhalterinė vertė vienam akcininkui (BVPS). Autorių analizė susijusi su Europos Sąjungos (ES) vertybinių popierių biržose kotiruojamų bendrovių imtimi, kurių ASV veiksmų poveikis finansiniams rezultatams tiriamas taikant logit regresijos modelį. Pasak autorių tyrimo rezultatų, linijinės regresijos rezultatai rodo, kad dėmesys inovacijoms ir žmogiškųjų išteklių politikai gali turėti teigiamą poveikį įmonių finansiniams rezultatams. Gangi ir kiti (2018) atliko tyrimą vertinant kaip bankų socialinė atsakomybė susijusi su finansiniais rezultatais. Tirtu laikotarpiu (2009-2015 m.) po antrarūšių paskolų krizės sprogimo tyrimo ekonometriniai įverčiai patvirtina teigiamą įmonių socialinės atsakomybės įsitraukimo poveikį bankų finansiniams rezultatams. Grynosios palūkanų pajamos ir pelningumas didėja didėjant socialinei veiklai. Kartu autoriai nustatė, jog įmonės socialinė atsakomybė turi neigiamą ryšį su neveiksniomis paskolomis. Socialiai atsakingų bankų klientai gali būti mažiau jautrūs kainai; jie gali būti pasirengę mažesnę atlygį už indėlius iškeisti į didesnę patikimumą. Kartu įmonės gali pageidauti, kad jas finansuotų

geresnę reputaciją turintys bankai, net jei tai kainuoja brangiau. Be to, panašu, kad socialinė atsakomybė teikia naudos ir kreditų paskirstymo veiksmingumui. Bankų, kurie labiau įsitraukę į socialinę atsakomybę, neveiksnių paskolų ir visų paskolų santykis yra mažesnis.

Salim, Disli, Ng, Dewandaru ir Nkoba (2023) siekė nustatyti, kaip darni bankininkystė, kuri pasireiškia per įmonių aplinkosauginę veiklą (angl. „Corporate Environmental Performance „(CEP)) bei įmonių socialinę veiklą (angl. „Corporate Social Performance“ (CSP)), daro įtaką banko stabilumui. Pasak autorių, ši tema labai domina mokslininkus ir politikos formuotojus, atsižvelgiant į didėjančią poreikį integruoti aplinkosauginę ir socialinę praktiką į bankų verslo modelį. Tyrimo tikslais išskirti kintamieji, pateikiami 5 lentelėje.

5 lentelė

Darnios bankininkystės įtakos banko stabilumui tyrimo kintamieji

Kintamasis	Aprašymas
NPL	Nevykdomos paskolos, apskaičiuotos kaip neveiksnių paskolos padalytos iš bendros paskolų sumos
ASSET	Bendro turto apimties natūrinis logaritmas
ROA	Grynasis pelnas padalytas iš vidutinio viso turto
ETA	Nuosavas kapitalas padalytas iš viso turto
NIM	Grynosios palūkanų pajamos padalytos iš palūkanas uždirbančio turto
LTA	Bendros paskolos padalytos iš viso turto
ASSETG	Pirmasis turto augimo skirtumas padalytas iš ankstesnio bendro turto
NNI	Bendros nepalūkaninės pajamos padalytos iš palūkaninių, dividendinių ir nepalūkaninių pajamų sumos
EFF	Personalo ir kitų veiklos sąnaudų suma, padalinta iš palūkaninių, dividendinių ir bendrųjų nepalūkaninių pajamų sumos
GDPG	Realus BVP augimas
INFL	Infliacija pagal vartotojų kainų indeksą
CEP	Svertinis visų svarbiausių klausimų, patenkančių į MSCI aplinkosaugos (environmental) ramsčio sritį, vidurkis
CSP	Svertinis visų svarbiausių socialinių klausimų, patenkančių į MSCI socialinio ramsčio sritį, vidurkis
EC	Šalies aplinkosaugos įvertinimas
SC	Šalies socialinis įvertinimas

Šaltinis: Salim, Disli, Ng, Dewandaru ir Nkoba (2023)

Tyrimo konkrečių bankų ir makroekonominiai duomenys renkami atitinkamai iš „FitchConnect“ ir Pasaulio banko. Toliau šiame tyrime aprašomi kintamieji, kurie buvo naudojami atliekant šį tyrimą. Bankų sektoriaus stabilumą daugiausia lemia neveiksnių

paskolos, t.y. banko paskolos, kurias skolininkas vėluoja grąžinti arba kurių grąžinimas yra mažai tikėtinas. Neveiksnioms paskoloms vertinti naudojamas nuvertėjusių paskolų ir bendrųjų paskolų santykis. Bankų vertinimas atliekamas atsižvelgiant į jų skolinimo ir draudimo veiklos keliamą aplinkosauginę riziką bei gebėjimą išnaudoti žaliųjų finansų teikiamas galimybes. CEP rodiklis įvertina, kaip efektyviai bankai valdo su aplinkosauga susijusias rizikas ir galimybes bei kokį poveikį jie daro aplinkai. Vertinant poveikį, analizuojami banko veiklos segmentai ir paskolų portfelio aplinkosauginis intensyvumas, o vertinant valdymą – tai, kaip institucija reaguoja į aplinkosauginius iššūkius, pavyzdžiui, per aplinkosaugines skolinimo gaires, rizikos valdymo mechanizmus ar žaliųjų finansų iniciatyvas. Tuo tarpu CSP kintamasis grindžiamas „MSCI ESG“ duomenų bazės socialinio ramsčio balu, kuris atspindi esminių su socialine atsakomybe susijusių temų svertinį vidurkį. Bankų atveju tai apima keturias pagrindines socialines sritis: žmogiškojo kapitalo plėtrą, finansinių paslaugų saugumą, duomenų apsaugą bei klientų prieigą prie finansavimo. Remiantis 473 bankų iš 74 šalių panelinių duomenų rinkiniu, šiame tyrime nustatyta, kad CEP yra neigiamai susijęs su bankų stabilumu, matuojamu neveiksnių paskolų (NPL) rodikliu. Tačiau šis poveikis nereikšmingas mažiems ir dideliems bankams, taip pat bankams šalyse, kuriose aplinkosaugos rodikliai yra žemi. Be to, neatrodo, kad CSP būtų reikšmingai susijęs su bankų stabilumu, tačiau finansinių produktų saugumas, kuris yra CSP aspektas, yra reikšmingas. Rezultatai yra patikimi atsižvelgiant į įvairias ekonometrinės specifikacijas ir turi reikšmingą politinį poveikį investuotojams, bankininkams ir reguliavimo institucijoms.

Darnumas bankiniame sektoriuje vertinamas pagal bankų atskleidžiamą informaciją socialinės atsakomybės atskleidimo ataskaitose, todėl verta apžvelgti ir Lietuvos bankų socialinės atsakomybės ataskaitų turinį. Rudžionienė ir Gedutienė (2022) nagrinėjo privalomo Lietuvos bankų socialinės atsakomybės atskleidimo 2015–2019 metais lygį ir veiksnius. Taikyta atliktų empirinių tyrimų apžvalga, palyginamoji analizė, tyrimui atlikti – statistinė analizė, koreliacija, regresija. Sukūrus socialinės atskaitomybės atskleidimo indeksą, atlikta penkių didžiausių Lietuvos bankų socialinės atsakomybės ataskaitų turinio analizė. Bankai 2015–2016 metais savanoriškai atskleidė socialinę atsakomybę, tačiau nuo 2017 metų kai kuriuose bankuose atskleidimas buvo nepakankamas. Bankai pateikė daugiau informacijos bendromis, o ne konkrečiais bankų sektoriaus temomis. Autorių keltos hipotezės dėl banko turto ir ataskaitų puslapių skaičiaus poveikio socialinės atsakomybės atskleidimui pasitvirtino, tuo tarpu hipotezės dėl banko pelningumo ir kapitalo pakankamumo santykio poveikio socialinės atsakomybės atskleidimui nepasitvirtino. Račaitė ir Bachtijeva (2024) atliko tyrimą, kuriuo siekta įvertinti įmonių socialinės atsakomybės (ISA) informacijos atskleidimo praktiką

Lietuvos bankiniame sektoriuje. Remiantis Pasaulinės atskaitomybės iniciatyvos (GRI) standartais bei Lietuvos banko pateiktomis gairėmis, autorės sukūrė ĮSA indekso skaičiavimo metodiką ir kokybinio vertinimo modelį. Kaip nurodo autorės, „Remiantis nacionaliniu ir tarptautiniu reglamentavimu, visos didelės viešojo intereso įmonės nuo 2017 metų privalo ataskaitose skelbti nefinansinę informaciją, susijusią su aplinkos, personalo ir socialinių reikalų, žmogaus teisių, kovos su korupcija ir kyšininkavimo sritimis. Finansinių paslaugų sektorius nuo 2022 metų privalo pateikti tvarumo rizikos integravimo politiką, informaciją apie investavimo sprendimų pagrindinius neigiamus poveikius tvarumo veiksniams ir nurodyti, kaip atlygio politika dera su tvarumo rizikos integravimu“. Straipsnyje pateikiami empirinio tyrimo rezultatai, gauti analizuojant trijų didžiausių Lietuvos komercinių bankų 2018–2022 metų finansines ataskaitas, siekiant nustatyti ĮSA informacijos apimtį ir jos atskleidimo kokybę. Tyrimo duomenys atskleidė, kad Lietuvos bankai vidutiniškai atskleidžia daugiau nei 91 % rekomenduojamos ĮSA informacijos, o jos atskleidimo kokybė, įvertinta pagal nustatytus kriterijus, svyruoja nuo 64 % iki 82 %. Daugiausia informacijos bankai pateikia apie antikorupeijos ir kyšininkavimo, socialinę, personalo ir aplinkosaugos sritis. Nepaisant to, pastebėta, kad kai kurie bankai nesudarinėja įmonių socialinės atsakomybės ataskaitų, o skelbia įmonių grupės ataskaitas ne lietuvių kalba. Dalyje ataskaitų stebimi nekokybiškų ataskaitų požymiai: keliama tikslai nėra konkretūs ir išmatuojami, o tekstinė informacija per visą tyrimo laikotarpį kartojasi.

Apibendrinant galima teigti, jog tyrimai atskleidžia, kad darni bankininkystė pasižymi ne tik socialiniu ir aplinkosauginiu įsipareigojimu, bet ir finansiniu stabilumu, didesniu likvidumu bei mokumu, nors pelningumas dažnai nėra didesnis nei tradicinėje bankininkystėje. Bankai vaidina reikšmingą vaidmenį perėjime prie mažo anglies dioksido kiekio ekonomikos, tačiau šį vaidmenį riboja rizikos susijusios su senais paskolų portfeliais, taip pat trūksta empirinio pagrindo mažas ir vidutinės pajamas gaunančiose šalyse. Nepaisant to, nefinansinės informacijos – ypač susijusios su darnaus vystymosi tikslais – reikšmė auga, tačiau informacijos kokybė ir apimtis tarp bankų vis dar nevienoda. Tyrimai rodo, kad darnios veiklos aspektai, tokie kaip aplinkosauginė ir socialinė atsakomybė (CEP ir CSP), turi nevienodą poveikį bankų stabilumui: CEP gali turėti neigiamą ryšį su banko stabilumu, tuo tarpu CSP yra mažai reikšmingas, išskyrus tam tikrus komponentus, pavyzdžiui, finansinių produktų saugumą. Taip pat akcentuojama, kad tvarūs verslo modeliai gali suteikti bankams konkurencinių pranašumų, tačiau šiuo metu trūksta vieningos sistemos tokiame darnumo vertinimui. Lietuvos kontekste tyrimai rodo, kad bankai dažniausiai laikosi įstatymų reikalavimų dėl ĮSA

atskleidimo, bet ataskaitų kokybė yra tobulintina – keliamiems tikslams trūksta konkretumo, informacija kartojasi, o dalis dokumentų pateikiama tik užsienio kalba.

2.2 Darnios bankininkystės principų įgyvendinimo vertinimo Lietuvoje duomenys

„Lietuvoje bankų sektorius vadovaujasi ESG principais, ES Taksonomijos reglamentu bei kitais kriterijais, leidžiančiais nuspręsti, ar skatinti vieną ar kitą verslą, kuris potencialiai galėtų sukurti ne tik finansinę, bet ir papildomą, tvarią ekologišką grąžą. Pagal JT atsakingos bankininkystės principus jau yra aktyviai įsipareigojusių bankų, kurie prisideda prie JT tvaraus vystymosi tikslų ir Paryžiaus susitarimo siekiant integruoto tvarumo kaip natūralaus elemento, būtino ilgalaikėje perspektyvoje“ (Mikalopė ir Lapinskienė, 2024).

2021 m. Lietuvos bankas atliko rinkos dalyvių apklausą apie tvarius investicinius produktus Lietuvoje. Apklausoje dalyvavo 17 finansų įmonių, t.y. beveik visos, kurios siūlo investicines paslaugas mažmeniniams investuotojams. 35 proc. apklausos dalyvių nurodė, kad šiuo metu platina tvarius ar tvarumo požymių turinčius investicinius produktus. Visi nurodyti produktai yra apibrėžti kaip tvarūs Europos Sąjungos teisės aktuose. 47 proc. įmonių nurodė, kad su tvarumu susijusius produktus ketina leisti ateityje, dalis jų siūlys investuoti į tvarius produktus. 82 proc. apklaustųjų nurodė, kad savo kasdienėje veikloje atsižvelgia į aplinkosauginius ir socialinius aspektus. Dažniausiai nurodomi aspektai yra popieriaus sąnaudų mažinimas, socialinės darbuotojų gerovės užtikrinimas, CO₂ apskaita ir mažinimas. Du subjektai nurodė, kad CO₂ išmetimo rodiklis yra naudojamas kaip parametras renkantis kelionės būdus ir maršrutus. 41 proc. investicinių paslaugų teikėjų nurodė, kad priimdami investicinius sprendimus, teikdami investavimo rekomendacijas ar teikdami portfelio valdymo paslaugas, remiasi ASV kriterijais. Dažniausiai naudojami metodai yra neigiama atranka (angl. negative screening), kai iš potencialaus asortimento yra eliminuojamos nepageidaujamos veiklos (naftos gamyba, pornografija ir t. t.), ir geriausias grupėje (angl. best in class), kai potencialių investicijų asortimentą sudaro geriausiai savo grupėje įvertintos veiklos.

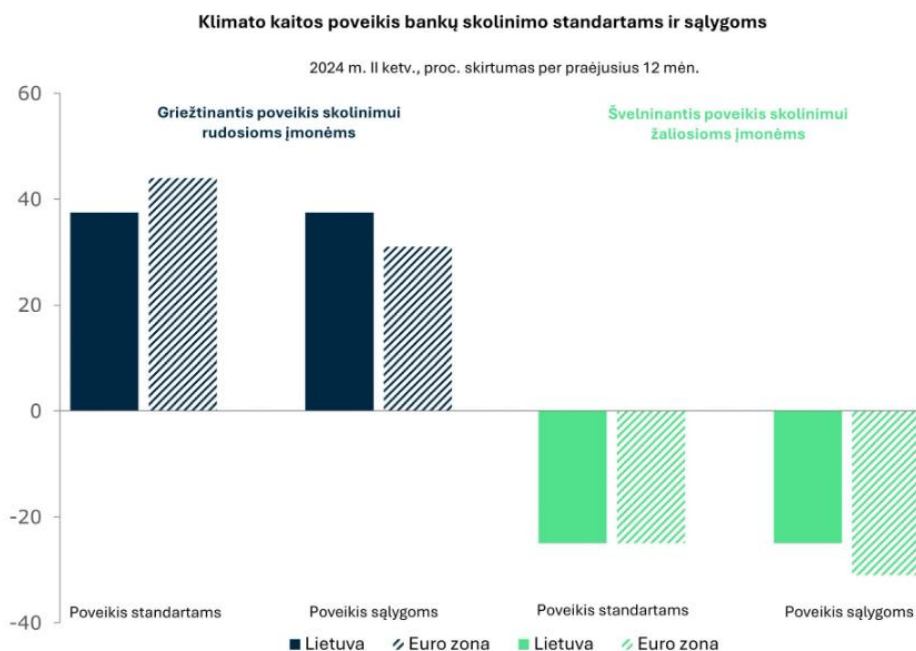
„2024-07-01 į IĮGAI buvo perkeltos Bendrovių tvarumo atskaitomybės direktyvos 2022/2464 nuostatos. Naujosios nuostatos įpareigoja dideles įmones ir įmones, kurių vertybiniais popieriais prekiaujama reguliuojamose rinkose (išskyrus labai mažas įmones) vadovybės ataskaitose pateikti informaciją tvarumo klausimais“ (LR Finansų ministerija, 2025). Atsižvelgiant į tai, informaciją apie tvarumą teikia ir šiuos kriterijus atitinkantys Lietuvos komerciniai bankai. Swedbank Lietuvoje 2024 m. metinėje ataskaitoje nurodoma, jog „siekdamas paskatinti investicijas į aukštos energinės klasės nekilnojamąjį turtą ir neefektyvių pastatų renovaciją, 2024 m. „Swedbank“ Lietuvoje pristatė naują žaliojo finansavimo

sprendimą verslui. Siūlomos išskirtinės finansavimo sąlygos didelio energijos vartojimo efektyvumo pastatų statybai ar įsigijimui ir neefektyvių pastatų renovacijai. Naujasis pasiūlymas parengtas remiantis ES taksonomijos techninės analizės kriterijais, skirtais tvariam nekilnojamajam turtui, o paskolos įtrauktos į „Swedbank“ tvaraus finansavimo sistemą. Be to, „Swedbank“ Lietuvoje ir toliau remia privačių klientų perėjimą prie tvarių sprendimų, teikdamas tokius produktus kaip paskolos būsto energijos vartojimo efektyvumui didinti paskolos saulės elektrinėms, mažiau taršių (< 50 g CO₂ekv./km) automobilių lizingas ir A+/A++ klasės būsto paskolos“.

SEB bankas Lietuvoje vadovaujasi SEB grupės tvarumo valdymo politika (2024), kurioje nurodoma „kadangi tvarumas integruojamas į visus komercinės veiklos aspektus visoje visuomenėje, SEB gebėjimas padėti klientams priklausys nuo nuolatinio tvarumo gebėjimų ir praktinių žinių plėtojimo visame SEB, kartu su sukurtomis pagalbinėmis funkcijomis, išoriniais ir vidiniais rodikliais ir paskatomis, kad būtų plėtojama atsižvelgiant į SEB klientų ir suinteresuotųjų šalių poreikius. SEB viešai informuoja apie savo pažangą naudodamasis pagrindiniais rodikliais, be kita ko, tvarumo veiklos finansų ir investicijų srityse, anglies dioksido poveikio energijos finansavimui ir 2030 m. sektoriaus tikslų, atitinkančių „Net-Zero Banking Alliance“ metodiką“ (SEB, 2024).

Artea (2024) paskelbtoje 2023 m. socialinės atsakomybės ataskaitoje nurodo, jog 2023 m. tapo „Science Based Targets Initiative“ signatarais ir įsipareigojo tapti klimatui neutraliu banku, prisidedant prie aplinkos apsaugos ir klimato kaitos iššūkių sprendimo.

„Lietuvoje trys iš aštuonių apklaustų bankų nurodė, kad per pastaruosius 12 mėn. klimato kaita turėjo griežtinantį poveikį skolinimui rudosioms įmonėms – joms taikyti griežtesni tiek skolinimo standartai, tiek sąlygos. Griežtesnis poveikis įmonėms teikiamoms paskoloms reiškia, kad bankai taiko griežtesnius kredito standartus, pavyzdžiui, reikalauja didesnio kreditingumo lygio arba didesnio užstato, ir griežtesnes sąlygas, pavyzdžiui, didesnes palūkanas, trumpesnius paskolos grąžinimo terminus ar didesnius paslaugų mokesčius. Dėl tokio griežtinamojo efekto rudosioms įmonėms tampa sunkiau ir brangiau gauti paskolų arba jas refinansuoti“ (Lietuvos bankas, 2024). Tuo tarpu, pasak Lietuvos banko (2024), „Žaliosioms įmonėms bankų paskolų standartai ir sąlygos švelnėjo – tai nurodė du iš aštuonių bankų. Toks švelnėjantis poveikis padeda žaliosioms įmonėms lanksčiau iš bankų gauti savo veiklai finansuoti reikalingų lėšų. Kiti bankai per paskutinius 12 mėn. kol kas neįžvelgė jokio klimato kaitos poveikio jų skolinimui žaliosioms įmonėms“.

4 pav. Klimato kaitos poveikis bankų skolinimo standartams ir sąlygoms

Šaltinis: Lietuvos bankas (2024)

Kaip pateikiama 4 paveiksle, „matyti didesnis bankų dėmesys skolinimo rudosioms įmonėms sugriežtinimui, nustatant griežtesnius standartus ir sąlygas, o ne žaliųjų įmonių įgalinimui (švelninant skolinimo standartus ir sąlygas), – tai rodo kiek asimetrišką bankų sektoriaus persiorientavimą tvaraus skolinimo link“ (Lietuvos bankas, 2024). Lietuvos banko vertinimu, bankų paskolos šiuo metu ir toliau yra svarbiausias įmonių žaliųjų investicijų finansavimo šaltinis. Bankai tiek Lietuvoje, tiek euro zonoje vertina, kad paskolų žaliosioms ir persitvarkančioms įmonėms paklausa tik didės. Žaliosioms investicijoms itin svarbus bankų kreditavimo vaidmuo rodo būtinybę bankams vis labiau derinti savo skolinimo praktiką su išsikeltais nacionaliniais ir Europos Sąjungos klimato tikslais. Remiantis euro zonos bankų apklausos dėl skolinimo duomenimis, su klimato kaita susijusi rizika yra svarbi bankams priimant sprendimus dėl paskolų suteikimo. Tikėtina, kad laikui bėgant klimato kaitos poveikis bankų skolinimo sprendimams didės, nes bankai turės koreguoti savo rizikos valdymo strategijas, atsižvelgdami į su klimato kaita susijusias rizikas. Bankai taip pat turės įgyvendinti Europos Centrinio Banko (ECB) bankų priežiūros reikalavimus iki 2024 m. pabaigos į savo rizikos valdymo sąrangą įtraukti su klimatu ir aplinkosauga susijusias rizikas.

Kad bankai būtų priversti patikimiau atskleisti informaciją apie skolininkų išmetamųjų teršalų intensyvumą, priežiūros institucijos taip pat galėtų pakeisti kapitalo reikalavimus, kad būtų baudžiama už „rudąjį“ (t.y. ne žaliąjį) skolinimą ir skatinama teikti ekologiškas paskolas. Buvo pateikta pasiūlymų koreguoti kapitalo reikalavimus, nustatant, kad pagal riziką įvertintas

turtas priklauso nuo turto anglies dioksido intensyvumo. Tai galima pasiekti taikant vadinamąjį „žaliąjį rėmimo koeficientą“ arba „rudąjį baudymo koeficientą“. Pirmuoju atveju mažinami kapitalo reikalavimai, kad būtų skatinama skolinti žaliesiems sektoriams, o antruoju atveju reikalaujama, kad bankai turėtų daugiau kapitalo paskoloms rudiesiems sektoriams (de Haas, 2023).

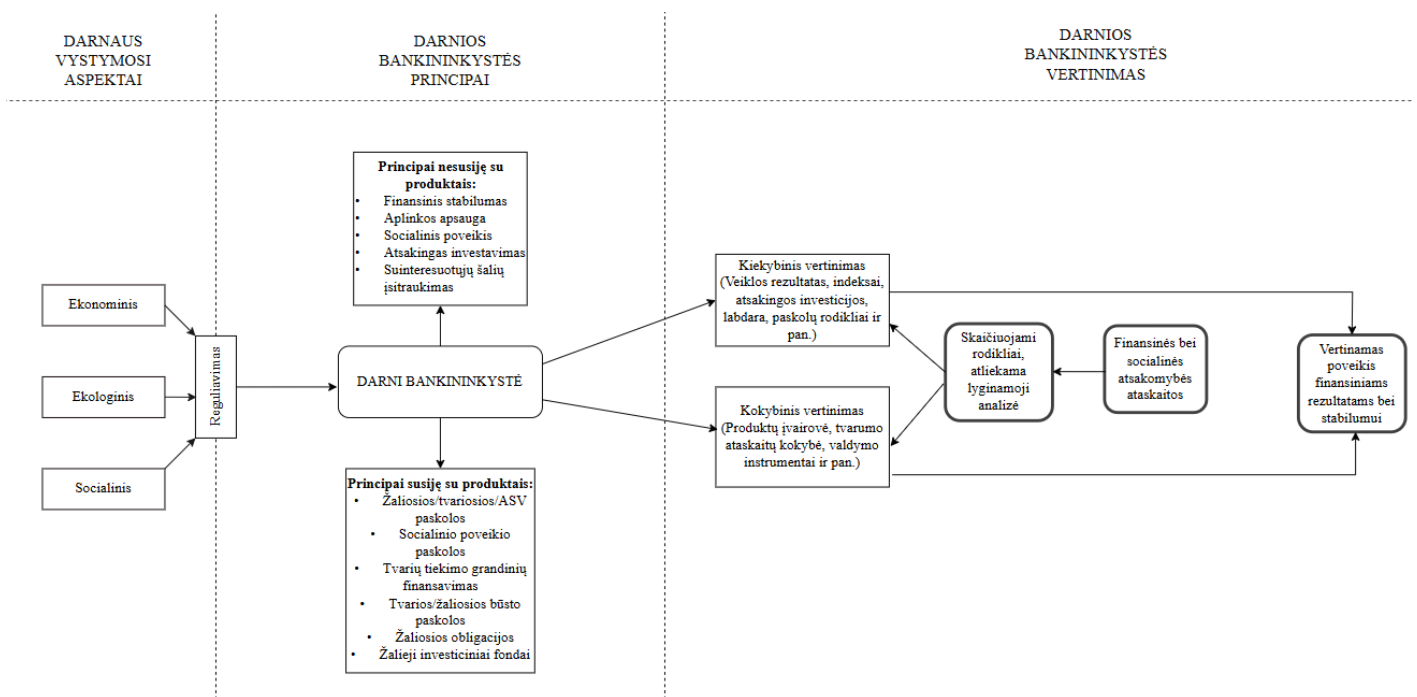
Lietuvos bankų asociacija (2025) skelbia, jog „reaguodamos į didėjančią poreikį supaprastinti ASV (aplinkosaugos, socialinės atsakomybės ir valdysenos) duomenų rinkimo procesus, Baltijos šalyse veikiančios bankų asociacijos sutelkė jėgas, kad sukurtų pagalbinį ASV klausimyną kredito įstaigų klientams. Šia iniciatyva siekiama supaprastinti ASV duomenų rinkimą ir palengvinti Baltijos regione veikiančioms įmonėms jų tvarumo vertinimo procesą“.

Štreimikienė ir Baležantis (2013) siūlo naudoti integruotus darnumo vertinimo rodiklius, kurie yra sukurti siekiant stebėti darnaus vystymosi strategijos įgyvendinimo sėkmę ir vertinti politikos kryptis bei priemones, kuriomis siekiama atspindėti pagrindinius tvaraus vystymosi klausimus, numatytus nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje. Tokie rodikliai, sudaryti iš įvairių specifinių struktūrinių socialinių, ekonominių ir aplinkos rodiklių, skirti įvertinti svarbias tiriamų socialinių, ekonominių ir aplinkos klausimų, nagrinėjamų nacionalinėje tvaraus vystymosi strategijoje, ypatybes, ir tuo pačiu metu jie rodo, kaip struktūrinių rodiklių pokyčiai veikia integruoto rodiklio dinamiką.

Kiekybinio vertinimo atlikimui mokslininkai Ielasi, Bellucci, Biggeri ir Ferrone (2023) naudojo BESGI balą. BESGI balas grindžiamas vieša informacija ir yra skirtas taikyti visoms nacionalinėms ir tarptautinėms bankams, pasižyminčioms skirtinga teisine forma ir dydžiu. Modelio kintamieji parenkami atsižvelgiant į informaciją, kurią bankas paprastai pateikia viešose ataskaitose, todėl modelį galima taikyti ir neįtrauktoms į biržos sąrašus įmonėms, kurių vertinimai nėra prieinami. Dauguma metodikoje naudojamų rodiklių paimti iš GRI paskelbtų pasaulinių ataskaitų teikimo standartų. BESGI vertinimo modelio rodiklių skaičius yra gana mažas, palyginti su tradiciniais ASV balais, siekiant išvengti rezultatų išlyginimo ir geriau įvertinti bankų veiklos įvairovę įvairiose tiriamose srityse. Atsižvelgiant į bankų sektoriaus ypatumus ir jų vaidmenį kapitalo paskirstyme, BESGI balas taip pat apima bankų finansavimo ir investavimo veiklos netiesioginio poveikio vertinimą. Siekiant įvertinti bendrą ASV įsipareigojimą, BESGI vertinimo modelis, skirtingai nuo kitų priemonių, pvz., rodiklių rezultatų lentelių ar kitų indeksų, vienu metu vertina banko vidinius procesus ir elgesį ASV klausimais bei banko dėmesį, skiriamą jo finansuojamų sandorio šalių tvarumo lygiui.

Chao (2024) siūlo sprendimų priėmimo metodą, integruojantį kaupiamąją perspektyvos teoriją (CPT) su tradiciniu TOPSIS modeliu komercinių bankų tvarumo vertinimui pagal GRI

principus sukurta daugelio kriterijų sistema, apimanti penkis pagrindinius aspektus: ekonominį, socialinį, aplinkosaugos, valdymo ir finansinį, bei 15 rodiklių. Tyrime šis modelis naudojamas penkių Kinijos komercinių bankų išsamiam vertinimui atlikti. Rezultatai rodo, kad Kinijos bankas (BOC) užėmė pirmąją vietą tvarumo rezultatų atžvilgiu, ypač pasižymėdamas aplinkos dimensijoje, palyginti su antroje vietoje esančiu Kinijos pramonės ir komerciniu banku (ICBC), pabrėždamas aplinkos rodiklių svarbą komercinių bankų tvarumo vertinime. Empirinė analizė rodo, kad šis modelis atsižvelgia į kognityvinius šališkumus psichologiniu lygiu, tuo pačiu įvertindamas neapibrėžtumus ir rizikos preferencijas, suteikdamas reikšmingų pranašumų, palyginti su entropijos svertiniu TOPSIS modeliu.

Šaltinis: sudaryta autorės.

5 pav. Papildytas darnios bankininkystės principų įgyvendinimo vertinimo teorinis modelis

5 paveiksle pateikiamas pagal atliktą empirinę analizę papildytas pirmame skyriuje sudarytas darnios bankininkystės principų įgyvendinimo vertinimo teorinis modelis. Atlikta autorių tyrimų analizė parodė, jog kiekybinio ir kokybinio vertinimo atlikimui reikalinga informacija iš bankų skelbiamų finansinių bei socialinės atsakomybės ataskaitų. Pagal skelbiamą informaciją skaičiuojami rodikliai bei atliekama lyginamoji analizė. Galutiniame vertinimo etape atliekamas poveikio banko finansiniams rezultatams bei stabilumui vertinimas.

Apibendrinant galima teigti, jog vadovaudamiesi Jungtinių Tautų atsakingos bankininkystės principais, kai kurie bankai Lietuvoje jau yra prisiėmę įsipareigojimus prisidėti

prie JT darnaus vystymosi tikslų ir Paryžiaus klimato susitarimo įgyvendinimo, integruodami tvarumo aspektus kaip esminę ir ilgalaikę savo veiklos dalį. Pagal 2021 m. atliktą Lietuvos banko apklausą, 35% apklaustų finansų rinkos dalyvių platina tvarius ar tvarumo požymių turinčius investicinius produktus. Taip pat, atsižvelgiant į Bendrovių tvarumo atskaitomybės direktyvos 2022/2464 nuostatas, direktyvos kriterijus atitinkantys bankai teikia ataskaitas tvarumo klausimais. Taip pat, pagal 2024 m. atliktą apklausą, trys iš aštuonių apklaustų bankų nurodė, jog per pastaruosius 12 mėn. taikė griežtesnius skolinimosi standartus ar sąlygas netvarioms įmonėms.

Apibendrinant skyrių galima teigti, jog tyrimai atskleidžia, kad darni bankininkystė pasižymi ne tik socialine bei aplinkosaugine atsakomybe, bet ir tam tikrais finansiniais pranašumais, tokiais kaip didesnis likvidumas, geresnis mokumas ir finansinis stabilumas. Tačiau pastebima, jog pelningumo lygis dažnai neviršija to, kuris pasiekiamas tradicinėje bankininkystėje. Bankai atlieka svarbų vaidmenį pereinant prie mažo anglies dioksido kiekio ekonomikos, tačiau atsiranda ir tai ribojančių veiksnių. Nefinansinės informacijos kokybė, detalumas ir apimtis tarp skirtingų bankų išlieka nevienodi. Autorių tyrimai atskleidžia, kad darnios veiklos komponentai, tokie kaip aplinkosauginė (CEP) ir socialinė (CSP) atsakomybė, nevienodai veikia bankų stabilumą: aplinkosauginiai aspektai gali būti susiję su neigiamu poveikiu finansiniam stabilumui, o socialinės atsakomybės įtaka dažniausiai būna menka, išskyrus atvejus, kai ji apima tam tikras specifines sritis, pavyzdžiui, finansinių paslaugų saugumą. Taip pat pažymima, kad tvarūs verslo modeliai gali suteikti konkurencinių pranašumų, tačiau kol kas trūksta vieningos, aiškiai apibrėžtos sistemos šių aspektų vertinimui. Lietuvos atveju pastebima, kad bankai paprastai atitinka teisės aktų reikalavimus dėl įmonių socialinės atsakomybės (ISA) atskleidimo, tačiau pačių ataskaitų turinys reikalauja tobulinimo – trūksta konkrečių tikslų, informacija dažnai dubliuojasi, o dalis dokumentų prieinama tik užsienio kalba. Vadovaudamiesi Jungtinių Tautų atsakingos bankininkystės principais, kai kurie Lietuvos bankai jau yra įsipareigoję aktyviai prisidėti prie JT darnaus vystymosi tikslų ir Paryžiaus klimato susitarimo įgyvendinimo, įtraukdami tvarumo principus kaip neatsiejamą ir ilgalaikę savo veiklos strategijos dalį. Remiantis 2021 m. Lietuvos banko atliktos apklausos duomenimis, 35 % apklaustų finansų rinkos dalyvių siūlo investicinius produktus, pasižyminčius tvarumo bruožais. Be to, laikydamiesi 2022 m. priimtos Bendrovių tvarumo atskaitomybės direktyvos (2022/2464) reikalavimų, bankai, kuriems taikoma ši direktyva, rengia ataskaitas apie savo veiklą tvarumo srityje. Papildomai, 2024 m. apklausos rezultatai rodo, kad trys iš aštuonių bankų per pastaruosius metus sugriežtino skolinimo standartus ar sąlygas įmonėms, kurios neatitinka tvarumo principų.

3. DARNIOS BANKININKYSTĖS PRINCIPŲ ĮGYVENDINIMO LIETUVOS BANKININKYSTĖS SEKTORIJE VERTINIMAS

Šioje darbo dalyje aprašomas kokybinis tyrimas, kuriame aptarta Lietuvoje veikiančių bankų socialinės atsakomybės ataskaitų analizė. Tuomet, atliekamas kiekybinis tyrimas, siekiant nustatyti kaip darnios bankininkystės principų įgyvendinimas siejasi su banko finansiniu stabilumu vertinant ryšį su bankų CAMEL indeksu.

3.1 Darnios bankininkystės principų įgyvendinimo Lietuvos bankininkystės sektoriuje kokybinio metodika

Darbo tyrimo tikslas - atlikti darnios bankininkystės principų įgyvendinimo Lietuvos bankininkystės sektoriuje vertinimą.

Tikslui pasiekti, numatyti **tyrimo uždaviniai**:

1. Numatyti tyrimui naudojamus rodiklius ir tyrimo imtį.
2. Atlikti darnios bankininkystės principų įgyvendinimo Lietuvos bankininkystės sektoriuje kokybinę bei kiekybinę analizę.
3. Pateikti tyrimo išvadas.

Kokybinio tyrimo imtis - 4 Lietuvoje veikiančių bankų – Luminor Bank, Artea banko, Swedbank bei SEB banko – 2018-2024 m. finansinėse ataskaitose bei socialinės atskaitomybės ataskaitose pateikiamos informacijos analizė. Ielasi, Bellucci, Biggeri ir Ferrone (2023) atlikdami bankų vertinimą pagal BESGI rodiklį rėmėsi sritimis, dimensijomis ir matmenimis pagal GRI standartą. Pilnas matmenų aprašymas pateikiamas 1 priede. Įvertinant, ar bankas atskleidžia informaciją apie tiesioginį ir netiesioginį poveikį dimensijoms per išteklių naudojimą, išmetimus, personalą, visuomenę ir bendruomenę, skaidrumą ir informacijos atskleidimą, valdymo organus, ASV paskolas bei ASV investicijas, nustatomas informacijos atskleidimo balas. Tyrimui pasirenkamas palyginamosios analizės metodas.

Kiekybinio tyrimo imtis - 4 Lietuvoje veikiančių bankų – Luminor Bank, Artea banko, Swedbank bei SEB banko – 2021-2024 m. finansinėse ataskaitose bei socialinės atskaitomybės ataskaitose pateikiami kiekybiniai duomenys. Remiantis bankų skelbiama finansine informacija apskaičiuojamas kiekvieno banko CAMEL balas, rodantis finansinį stabilumą. Tuomet, remiantis viešai prieinama socialinės atskaitomybės ir kt. informacija apskaičiuojami bankų ekonominiai, socialiniai bei aplinkosauginiai rodikliai, kuriuos normalizavus apskaičiuojami atitinkami rodiklių indeksai. Remiantis apskaičiuotais indeksais, sudaroma regresinis modelis,

kuris leis nustatyti, ar rodikliai gali paaiškinti CAMEL balo pokyčius. Galiausiai, atliekama koreliacinė analizė tarp CAMEL balo bei skirtingų indeksų.

Atsižvelgiant į vertinamus bankus keliama kokybinio tyrimo hipotezė:

H1: Lietuvos bankininkystės sektoriuje veikiantys bankai pakankamai integruoja darnios bankininkystės principus į savo veiklą.

Kokybinio tyrimo daliai keliama hipotezė:

H2: darnios bankininkystės principų įgyvendinimas daro įtaką Lietuvos bankiniame sektoriuje veikiančių bankų finansiniam stabilumui.

3.2 Darnios bankininkystės principų įgyvendinimo Lietuvos bankininkystės sektoriuje vertinimo duomenų analizė

Pirmiausia atliekama kokybinė socialinės atsakomybės ataskaitose pateikiamos informacijos analizė, apžvelgiant kiekvieno banko atskleidžiamą informaciją.

Luminor Bank – 2017 m. susijungus „Nordea“ ir „DnB“ įkurtas nepriklausomas Baltijos bankas – savo tikslu laiko klientų ir šalių finansinės padėties gerinimą. Nuo 2018 m. vertinamu laikotarpiu Bankas deklaravo laikymąsi tarptautinių gairių (OECD, IFC, UNEP FI, UN PRI, UN Global Compact, JT verslo ir žmogaus teisių principai) ir CSR principus keturiose srityse (valdymas, darbuotojai, klientai, aplinka/bendruomenė), tačiau 2018 m. nepateikė kiekybinių duomenų ir nežymėjo žalių paskolų. 2019 m. patvirtintas trečiųjų šalių etikos kodeksas ir į viešuosius pirkimus įtrauktos socialinės atsakomybės taisyklės; akcentuota sauga, darbuotojų pasitenkinimas, aplinkosauga, darbo–gyvenimo pusiausvyra („Manage Your Energy“), pensijų temų edukacija, „Brexit“ apklausa; dalis meno kolekcijos parduota paramai Baltijos IT lyderystės programai, tačiau žaliųjų investicijų/paskolų atskleidimo dar nebuvo. 2020 m. įdiegtos įvairovės priemonės įdarbinime, atnaujinta lygybės politika ir nustatyti tikslai dėl moterų atstovavimo stebėtojų taryboje (40 %) ir valdyboje (50 %). 2021 m. pristatyti pasyvūs ASV pensijų fondai (SFDR 8 str.), pradėtos skelbti ŠESD 1–3 (51, 2 155 ir 1 054 tCO_{2e}; iš viso 3 260 tCO_{2e}), įdiegti ŠESD apskaitos standartai pagrindinėms turto klasėms; gauta 0,35 mln. EUR LB bauda dėl mokėjimų incidentų, AML patikros nurodė tobulintinas vidinių procesų sritis; darbuotojai mokyti žmogaus teisių temomis. 2022 m. atliktas antrasis reikšmingumo vertinimas (8 sritys), parengtos Tvaraus investavimo gairės, atnaujintas tinkamumo vertinimas ir due diligence procedūra, sustiprintas pensijų fondų skaidrumas. 2023 m. bankas įsipareigojo derintis su Paryžiaus susitarimu (klimato neutralumas iki 2050 m.), iki 2025 m. 50 % sumažinti vienam darbuotojui tenkančias 1–3 sričių emisijas, nustatė tikslus: +120 mln. EUR A+ EPC NT projektams iki 2026 m., +30 % A klasės būsto paskolų dalį iki 2027 m.; išbandė ES

taksonomijos klausimynus, atliko klimato rizikų vertinimą, atnaujino išsamaus patikrinimo taisyklės (įvertinta $\sim\frac{3}{4}$ svarbių tiekėjų sutarčių, su 36 partneriais imtasi veiksmų), žmogaus teisių įsipareigojimai įtvirtinti Elgesio kodekse. 2024 m. pasiektas 40 % moterų tikslas stebėtojų taryboje, lyčių įvairovės progresas vertinamas kasmet; prioritetai – tvarus augimas, ASV tikslai, pozityvus poveikis visuomenei ir klimato neutralumas iki 2050 m.; nustatyti ir į strategiją integruoti vidutinės/trumpos trukmės klimato rizikos tikslai, suformuoti rizikos limitai ir pereinamojo laikotarpio planas veiklos bei finansuojamų emisijų mažinimui.

6 lentelė

Luminor Bank darnumo dimensijų atskleidimas ataskaitose

Sritis	Dimensija	Matmuo	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Viso:
Tiesioginis poveikis	Aplinkos	Išteklių naudojimas				+	+	+	+	5/7
		Išmetimai				+	+	+	+	5/7
	Socialinė	Personalas	+	+	+	+	+	+	+	7/7
		Visuomenė ir bendruomenė	+	+	+	+	+	+	+	3/7
	Valdymas	Skaidrumas ir informacijos atskleidimas	+	+	+	+	+	+	+	7/7
		Valdymo organai	+	+	+	+	+	+	+	7/7
Netiesioginis poveikis	Finansavimas	ASV paskolos ir skolinimo politika				+	+	+	+	4/7
	Investicijos	ASV investicijos ir investicijų politika				+	+	+	+	4/7
Viso:			6/8	5/8	3/8	7/8	6/8	8/8	7/8	42/56

Šaltinis: sudaryta autorės.

Artea bankas nuo 2008 m. yra Jungtinių Tautų „Pasaulinio susitarimo“ narys, o nuo 2010 m. kasmet rengia viešai prieinamas socialinės atsakomybės ataskaitas. Nuo 2017 m. jos rengiamos pagal GRI (Global Reporting Initiative) standartą. Bankas siekia prisidėti prie darnios ekonominės plėtros, gerinti gyvenimo kokybę Lietuvoje ir daryti teigiamą poveikį

darbuotojams, klientams, aplinkai bei visuomenei. 2018 m. viena pagrindinių veiklos kryptų buvo smulkiojo ir vidutinio verslo finansavimas bei regionų ūkio plėtra. Bankas aktyviai prisidėjo prie daugiabučių atnaujinimo — 2 iš 3 tokių projektų finansuoti Artea banke. Tais metais pasirašyta garantijos sutartis su Europos investicijų banku dėl renovacijos projektų, 91,6 % pirkimų vykdyta su vietiniais tiekėjais. Bankas mažino popieriaus naudojimą, skaitmenino procesus, skatino viešąjį transportą ir grupines keliones, o veikloje pradėjo taikyti robotizaciją. 2019 m. tęstas bendradarbiavimas su VIPA, finansuojant savivaldybių pastatų modernizavimą už 36,16 mln. EUR, taip pat skirta per 152 tūkst. EUR bendruomenių, kultūros ir sporto projektams. 2021 m. pristatyta nauja trijų metų strategija, orientuota į ASV principų integraciją. Sukurta išsami rizikos valdymo struktūra – ASV rizikas prižiūri Stebėtojų taryba, Rizikos komitetas ir Rizikų valdymo tarnyba. Pirmą kartą pateikti žaliojo turto rodikliai pagal ES taksonomiją, o ASV rizika išskirta kaip atskira kategorija rizikos valdymo sistemoje. 2022 m. bankas pradėjo skaičiuoti šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekį iš investavimo ir finansavimo veiklos. ŠESD sumažėjo 37,6 % lyginant su 2021 m. ir 32,5 % lyginant su 2020 m., nes daugumoje patalpų naudota žalia elektra. Diegtos elektromobilių įkrovimo stotelės, atnaujintas transportas, mažintas popieriaus naudojimas, plėtoti skaitmenizacija. Artea bankas paskelbtas geriausiu Lietuvoje klientų aptarnavimo srityje, tęsė paramą smulkiam verslui ir bendruomenėms. 2023 m. atnaujinti emisijų skaičiavimo metodai parodė, kad I srities ŠESD padidėjo 20 %, II srities sumažėjo 26 %, o III srities išaugo 85 %. Pokyčius lėmė padidėjęs freono ir degalų naudojimas bei daugiau kelionių. Pasinaudojus EIB garantine priemone, finansuoti 29 energinio efektyvumo projektai, sutaupę apie 65 % energijos ir sumažinę CO₂ emisijas 62 tonomis per metus. 2024 m. bankas toliau stiprino tvarumo sistemą, atliko dvejojo reikšmingumo vertinimą, atnaujino klimato rizikų analizę ir parengė pertvarkos planą emisijų mažinimui. Didžiausios ASV rizikos nustatytos žemės ūkio (33,9 %), statybos, transporto ir energetikos sektoriuose.

7 lentelė

Artea banko darnumo dimensijų atskleidimas ataskaitose

Sritis	Dimensija	Matmuo	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Viso:
Tiesioginis poveikis	Aplinkos	Išteklų naudojimas				+	+	+	+	4/7
		Išmetimai				+	+	+	+	4/7
	Socialinė	Personalas	+	+	+	+	+	+	+	7/7
		Visuomenė ir bendruomenė	+	+	+	+	+	+	+	7/7

7 lentelės tęsinys

	Valdymas	Skaidrumas ir informacijos atskleidimas	+	+	+	+	+	+	+	7/7
		Valdymo organai	+	+	+	+	+	+	+	7/7
Netiesioginis poveikis	Finansavimas	ASV paskolos ir skolinimo politika		+	+	+	+	+	+	6/7
	Investicijos	ASV investicijos ir investicijų politika					+	+	+	3/7
Viso:			4/8	5/8	5/8	7/8	8/8	8/8	8/8	45/56

Šaltinis: sudaryta autorės.

SEB grupė savo socialinės atsakomybės ataskaitas rengia remdamasi patronuojančiosios įmonės „Skandinaviska Enskilda Banken AB (publ)“ duomenimis, apimančiais veiklą tvarumo, žmogaus teisių, darbo teisės, antikorupcijos ir aplinkosaugos srityse. Tvarumas laikomas kertine SEB strategijos dalimi, pagrįsta keturiomis kryptimis – inovacijomis ir verslumu, tvariu finansavimu, tvariomis investicijomis ir atsakingu konsultavimu. 2017 m. SEB išleido pirmąsias 500 mln. EUR vertės žaliasias obligacijas, o 2018 m. patvirtino su klimatu susijusios finansinės informacijos atskleidimo rekomendacijas ir išplėtė žaliųjų paskolų portfelį nuo 3 iki 16 mlrd. SEK. 2019 m. bankas užėmė 7 vietą pasaulyje tarp žaliųjų obligacijų platintojų, 32,3 % jo kreditų Šiaurės šalių rinkoje buvo žalieji, o visi fondai valdyti atsižvelgiant į žmogaus teisių kriterijus. SEB taip pat neinvestuoja į anglies gavybos, tabako ar ne medicininės kanapių gamybos įmones. 2020 m. patvirtinta nauja tvarumo politika, sugriežtinusi investavimo taisykles. Tais metais suteikta pirmoji žaliaja paskola Baltijos šalyse – saulės parkų projektui Estijoje ir vėjo jėgainių parkui Lietuvoje. Žaliųjų paskolų portfelis pasiekė 21 mlrd. SEK. Bankas toliau mažino investicijas į iškastinį kurą ir plėtė tvarių investicijų spektrą. 2021 m. SEB paskelbė atskirą klimato ataskaitą, pradėjo siūlyti su tvarumu susietą tiekimo grandinės finansavimą, o žaliosios būsto paskolos Švedijoje pasiekė 7,9 mlrd. SEK. Bankas pirmavo Šiaurės šalių žaliųjų obligacijų rinkoje, o bendras jo ekologiškas turtas sudarė 23 mlrd. SEK. Tais pačiais metais įdiegta nauja, objektyvesnė

darbuotojų atrankos sistema, pradėtas matuoti CO₂ kiekis iš atliekų, o bendros emisijos sumažėjo 4 %. 2022 m. SEB patvirtino atnaujintą aplinkosaugos politiką, apimančią klimato, vandens ir biologinės įvairovės sritis, bei įtraukė tvarumo tikslus į atlygio programas. CO₂ poveikio indeksas sumažėjo 17 %, finansuojamų elektromobilių skaičius padidėjo 35 %, o ŠESD emisijos sumažėjo 46 %, palyginti su 2021 m. 2023 m. SEB pradėjo rengti klimato rizikos ataskaitas, atliko finansinio reikšmingumo analizę, įvertinusią klimato rizikų poveikį kreditų portfeliui. Iškastinio kuro kreditų dalis, lyginant su 2019 m., sumažėjo 39 % ir sudarė 2,6 % portfelio. Paskelbta Nekilnojamojo turto ir statybos sektorių politika, pabrėžianti perėjimą prie žiedinės ekonomikos. 2024 m. Baltijos šalių padalinio iškastinį kurą naudojančių įmonių kredito portfelis sumažėjo iki 509 mln. EUR (2,26 % viso portfelio), o žaliojo finansavimo dalis išaugo iki 7,38 %. SEB toliau plėtė ŠESD ataskaitų duomenų apimtį ir stiprino skaidrumą siekdamas 2030 m. klimato tikslų.

8 lentelė

SEB banko darnumo dimensijų atskleidimas ataskaitose

Sritis	Dimensija	Matmuo	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Viso:
Tiesioginis poveikis	Aplinkos	Išteklių naudojimas	+	+	+	+	+	+	+	7/7
		Išmetimai	+	+	+	+	+	+	+	7/7
	Socialinė	Personalas	+	+	+	+	+	+	+	7/7
		Visuomenė ir bendruomenė	+	+	+	+	+	+	+	7/7
	Valdymas	Skaidrumas ir informacijos atskleidimas	+	+	+	+	+	+	+	7/7
		Valdymo organai	+	+	+	+	+	+	+	7/7
Netiesioginis poveikis	Finansavimas	ASV paskolos ir skolinimo politika	+	+	+	+	+	+	+	7/7
	Investicijos	ASV investicijos ir investicijų politika	+	+	+	+	+	+	+	7/7
Viso:			8/8	8/8	8/8	8/8	8/8	8/8	8/8	56/56

Šaltinis: sudaryta autorės.

2018 m. balandžio mėn. „Swedbank“ Lietuvoje pagrindinėje būstinėje atidarė finansinio švietimo erdvę „Finansų laboratorija“, skirtą moksleivių finansinio raštingumo ugdymui. Tais pačiais metais bankas toliau integravo socialinius, finansinius ir aplinkosauginius tvarumo aspektus į verslo procesus, visiems tiekėjams taikė elgesio kodeksą ir atliko 646 tvarumo rizikos analizes. Taip pat, Banke veikė tvarumo ir etikos komitetas, atsakingas už darnos principų, etikos, žmogaus teisių, antikorupcijos ir socialinės atsakomybės klausimų integravimą į kasdienę veiklą. 2019 m. atnaujinta darbuotojų savanorystės iniciatyva „Mums rūpi“, integruota į Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslus. Tais metais atliktos 767 tvarumo rizikos analizės, skatintas nuotolinių susitikimų naudojimas vietoj komandiruočių, o visos banko patalpos naudojo elektrą iš atsinaujinančių šaltinių. Prisijungus prie „Swedbank“ grupės žaliųjų obligacijų sistemos, Lietuvoje suformuotas 177 mln. EUR žaliųjų paskolų portfelis. 2020 m. bankas stiprino tvarumo iniciatyvas, pasiūlė naujus produktus – paskolas atsinaujinančiai energijai, „žalią“ būsto paskolą, „tvarų lizingą“ ekologiškiems automobiliams. 100 % elektros energijos tiekama iš atsinaujinančių išteklių, o bendras suvartojimas sumažintas 10 %. 2021 m., įsigaliojus ES SFDR reglamentui, patobulinta informacijos atskleidimo praktika, išplėstas žaliųjų paskolų portfelis iki 310 mln. EUR, įsteigti tvaraus investavimo „Swedbank Robur“ fondai, o kortelių gamyboje pradėtas naudoti perdirbtas plastikas. 2022 m. pradėtas bendradarbiavimas su Estijos įmone „eAgronom“, išduodančia tvaraus ūkininko sertifikatus, įdarbintas ASV srities vadovas, pradėta taikyti nauja tvaraus finansavimo sistema, papildyta socialinių paskolų kategorijomis. 2023 m. bankas išleido trijų rūšių žaliąsias obligacijas ir tapo pirmuoju Šiaurės šalių banku, išleidusiu socialines obligacijas. Tvarumo ataskaitoje pateikti konkretūs emisijų ir energijos suvartojimo rodikliai (2023 m. Lietuvoje – 9543 MWh, 775 t CO₂e biuruose), o skolinimas daugiausia orientuotas į A energinės klasės turtą. 2024 m. banko veiklos ŠESD pėdsakas siekė 2047 t CO₂e – 30 % mažiau nei 2019 m. ir 39 % mažiau nei 2023 m. Tais metais pristatytas naujas žaliojo finansavimo sprendimas energinio efektyvumo pastatams ir jų renovacijai. Darbuotojų lygybės srityje vyrų ir moterų atlygio skirtumas sudarė –0,2 %, o vadovaujančiose pareigose moterys sudarė 60 %, vyrai – 40 %.

9 lentelė

Swedbank Lietuvoje darnumo dimensijų atskleidimas ataskaitose

Sritis	Dimensija	Matmuo	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Viso:
Tiesioginis poveikis	Aplinkos	Išteklų naudojimas				+	+	+	+	5/7
		Išmetimai				+	+	+	+	5/7
	Socialinė	Personalas	+	+	+	+	+	+	+	7/7
		Visuomenė ir bendruomenė	+	+	+	+	+	+	+	7/7
	Valdymas	Skaidrumas ir informacijos atskleidimas	+	+	+	+	+	+	+	7/7
		Valdymo organai	+	+	+	+	+	+	+	7/7
Netiesioginis poveikis	Finansavimas	ASV paskolos ir skolinimo politika		+	+	+	+	+	+	6/7
	Investicijos	ASV investicijos ir investicijų politika				+	+	+	+	4/7
Viso:			4/8	5/8	7/8	8/8	8/8	8/8	8/8	48/56

Šaltinis: sudaryta autorės.

„Bankų patikimumas arba, atvirkščiai, bankų sunkumai buvo išsamiai analizuojami moksliniuose darbuose, daugiausia naudojant vadinamąją CAMEL metodiką (kuri reiškia kapitalą, turto kokybę, valdymą, pajamas, likvidumą ir jautrumą rinkos rizikai). Šis modelis, pagrįstas apskaitos kintamaisiais, buvo daug kartų naudojamas bankų bankrotams paaiškinti ir prognozuoti“ (Gutierrez-Lopez ir Abad-Gonzalez, 2020). „Bankininkystės srityje įmonių tvarumo ir veiklos rezultatų santykio teisingumas priklauso nuo CAMELS reitingų sistemos. CAMELS sistema dažniausiai naudojama finansų įstaigų reitingavimui. Įstaigos, kurių reitingai yra žemi, veikia prastai arba yra ant didelės krizės slenksčio. Šios organizacijos yra mažiau orientuotos į ilgalaikę veiklą, jų finansiniai rezultatai yra prasti, jos yra mažiau konkurencingos. Aukštesnius reitingus turinčios institucijos rodo, kad jos yra pajėgios ilgalaikiam vystymuisi ir yra konkurencingesnės. Vertinant bankų veiklos rezultatus, galima atsižvelgti į CAMEL

reitingų sistemos moderuojantį poveikį, nes reitingo laipsnis ir bankų konkurencingumas yra teigiamai susiję“ (Ahmed et al, 2025). Kaip nurodo Patvardhan ir kiti (2025), darnumo balų integravimas į CAMEL sistemą tampa esminiu bankų rizikos vertinimo metodu, ypač atsižvelgiant į Indijos bankų tvarų augimą. Peržiūrėti tyrimai rodo, kad darnumo veiksniai padidina CAMEL rodiklių prognozavimo galią ir suteikia svarbią informaciją apie ilgalaikį finansinį stabilumą. Bankams ir finansų įstaigoms susiduriant su vis didesniu spaudimu diegti tvarias praktikas, darnumo rodiklių įtraukimas į tradicines finansinio vertinimo sistemas, pvz., CAMELS, bus labai svarbus siekiant finansinių ir tvarumo tikslų.

10 lentelėje pateikiama Ahmed ir kitų autorių (2025) pateikta CAMEL sudėtinė vertinimo skalė, kuri svyruoja nuo 1 iki 5 siekiant įvertinti sistemos komponentų matavimą. Lentelėje pateikiamas CAMEL finansinių rodiklių perėjimas prie progresyvinės skalės, kuri prasideda nuo „1“ kaip stipraus ir baigiasi „5“ kaip silpno, kiekvienai naudojamai lygtis.

10 lentelė

CAMEL sudėtinė vertinimo skalė

Kodas	CAMELS komponentas	Santykio vertinimas	1 kategorija	2 kategorija	3 kategorija	4 kategorija	5 kategorija
C	Kapitalo pakankamumas (KPR)	Kapitalo pakankamumo rodiklis	> 11 %	8–11 %	4–<8 %	1–4 %	< 1 %
A	Turto kokybė (neveiksnių paskolų santykis su bendru paskolų portfeliu)	NPL santykis	< 1,5 %	1,5–3,5 %	3,5–7 %	7–9,5 %	> 9,5 %
M	Veiklos (valdymo) efektyvumas	Veiklos sąnaudų ir veiklos pajamų santykis	< 25 %	26–30 %	31–38 %	39–45 %	> 46 %
E	Pelnų generavimo pajėgumas	Grynosios palūkanų maržos (NIM) rodiklis	> 1,5 %	1,25–1,5 %	1,01–1,25 %	0,75–1,00 %	< 0,75 %
L	Likvidumas	Paskolų ir indėlių santykis	< 60 %	60–65 %	65–70 %	70–80 %	> 80 %

Šaltinis: Ahmed ir kiti (2025)

„Banko sudėtinis reitingas yra vertinamas skalėje nuo „1“ iki „5“, kur „1“ reiškia aukščiausią reitingą. Šis reitingas atspindi banko tvirtą veiklą ir geriausias valdymo procedūras,

atitinkančias jo dydį, sudėtingumą, rizikos profilį ir minimalų priežiūros lygį. Kita vertus, reitingas „5“ reiškia žemiausią banko reitingą ir atspindi akivaizdžiai prastą veiklą bei netinkamas valdymo technikas, atsižvelgiant į jo dydį, sudėtingumą ir rizikos profilį, taip pat aukščiausią priežiūros institucijų susirūpinimo lygį. Sudėtinis reitingas, kuris naudojamas veiklai vertinti ir bankų padėčiai rinkoje nustatyti“ (Ahmed ir kiti, 2025). Atliekant Lietuvos bankų tvarumo ir finansinės būklės ryšio tyrimą, pirmiausia atrenkami CAMEL ir darnumo rodiklius leidžiantys apskaičiuoti duomenys, užtikrinant jų palyginamumą ir tinkamumą statistinei analizei. CAMEL rodikliams suvienodinti naudojama kategorijų skalė.

Pirmiausia, CAMEL rodikliai pateikiami priskiriant jiems 1–5 kategorijas pagal metodikoje pateiktus ribinius intervalus. Kiekvienas komponentas – kapitalo pakankumas (C), turto kokybė (A), veiklos efektyvumas (M), pelningumas (E), likvidumas (L) ir jautrumas rinkos rizikai (S) – įvertinamas balais, kur 1 kategorija reiškia geriausią, o 5 – prasčiausią poziciją. Siekiant įvertinti balus, iš bankų finansinių ataskaitų surinkta informacija rodikliams, pateikiama 11 lentelėje.

11 lentelė

Reikšmės, kuriomis remiantis apskaičiuoti bankų CAMEL balai

Luminor Bank					Artea bankas			
	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024
C	21.5	19.4	20.4	20.2	20.42	18.76	23.34	24.39
A	1.8	1.2	1.9	1.8	3.24	2.35	2.4	1.97
M	79.47%	59.55%	52.62%	54.54%	51.08%	48.66%	28.43%	18.64%
E	2.24%	2.42%	4.38%	4.11%	3.12%	3.39%	4.73%	4.09%
L	96.52%	99.33%	93.13%	92.80%	77.86%	93.84%	91.86%	96.27%
SEB Bank					Swedbank			
	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024
C	18.84	18.8	19.44	18.9	23.4	20.11	17.92	17.98
A	1.03	0.86	0.4	0.31	0.52	0.46	0.34	0.35
M	41.52%	36.55%	18.52%	18.23%	62.80%	45.00%	29.99%	27.24%
E	1.54%	1.70%	4.66%	4.27%	0.96%	1.60%	4.81%	4.94%
L	64.38%	59.50%	60.04%	58.89%	46.13%	50.03%	54.85%	56.95%

Šaltinis: sudaryta autorės.

Remiantis nustatytomis reikšmėmis, bankams apskaičiuoti CAMEL balai, kaip pateikiama 12 lentelėje.

Apskaičiuoti bankų CAMEL balai

Luminor Bank					Artea bankas			
	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024
C	1	1	1	1	1	1	1	1
A	2	1	2	2	2	2	2	2
M	5	5	5	5	5	5	2	1
E	1	1	1	1	1	1	1	1
L	5	5	5	5	4	5	5	5
Balas:	2.8	2.6	2.8	2.8	2.6	2.8	2.2	2
SEB Bank					Swedbank			
	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024
C	1	1	1	1	1	1	1	1
A	1	1	1	1	1	1	1	1
M	4	3	1	1	5	4	3	2
E	1	1	1	1	4	1	1	1
L	2	1	1	2	1	1	1	1
Balas:	1.8	1.4	1	1.2	2.4	1.6	1.4	1.2

Šaltinis: sudaryta autorės.

Luminor banko CAMEL balai 2021–2024 m. išlieka stabiliai aukšti (2,6–2,8), kas rodo vidutinį finansinį atsparumą, tačiau kartu atskleidžia struktūrines problemas. Nors kapitalo pakankamumo rodiklis (C) visais metais priskiriamas 1 kategorijai, remiantis 19–21 % KPR reikšmėmis, ir pelningumas (E) taip pat nuosekliai patenka į 1 kategoriją (NIM >2 %), bendrą balą reikšmingai blogina veiklos efektyvumo (M) ir likvidumo (L) komponentai. X lentelėje atvaizduojama, kad veiklos sąnaudų ir pajamų santykis (M) Luminor banke 2021–2024 m. svyruoja tarp 52–59 %, kas pagal metodiką priskiriama 5 kategorijai. Taip pat paskolų ir indėlių santykis viršija 90 %, todėl likvidumo komponentas (L) nuosekliai vertinamas prasčiausia kategorija. Tai paaiškina, kodėl net esant stipriam kapitalui ir pelningumui, bendras CAMEL balas išlieka santykinai prastesnis.

Artea banko atveju matomas aiškus finansinės būklės gerėjimas per nagrinėjamą laikotarpį – CAMEL balas nuo 2,6 (2021 m.) sumažėja iki 2,0 (2024 m.). Šį pagerėjimą daugiausia lemia reikšmingas veiklos efektyvumo rodiklio (M) pagerėjimas, kai sąnaudų ir pajamų santykis sumažėja nuo 51,1 % iki 18,6 %, atitinkamai pereinant iš 5 kategorijos į 1 kategoriją. Kapitalo pakankamumo (C) rodikliai Artea banke taip pat stiprėja – KPR 2024 m. viršija 24 %, t. y. gerokai daugiau nei 11 % riba, apibrėžianti 1 kategoriją. Nors likvidumo komponentas (L) daugeliu metų išlieka 5 kategorijoje dėl aukšto paskolų ir indėlių santykio, bendras veiklos efektyvumo ir pelningumo pagerėjimas leidžia sumažinti bendrą CAMEL balą.

SEB bankas pasižymi nuosekliai gerėjančia finansine būkle, kai CAMEL balas nuo 1,8 (2021 m.) sumažėja iki 1,2 (2024 m.), kas rodo labai aukštą stabilumo lygį. Trečiojoje lentelėje pateikti duomenys atskleidžia, kad SEB reikšmingai pagerino veiklos efektyvumą – sąnaudų ir pajamų santykis sumažėjo nuo 41,5 % iki ~18 %, todėl M komponentas 2023–2024 m. vertinamas 1 kategorija. Be to, turto kokybė (A) nuosekliai gerėja – NPL santykis mažėja iki 0,31 %, kas tvirtai atitinka 1 kategoriją, o pelningumas (E) 2023–2024 m. viršija 4 %, taip pat patenka į geriausią intervalą. Likvidumo rodiklis (L), nors ir svyruoja apie 60 %, išlieka kontroliuojamas ir daugeliu metų atitinka 1–2 kategorijas, taip palaikydamas žemą bendrą CAMEL balą.

Swedbank taip pat demonstruoja aiškią teigiamą tendenciją, kai CAMEL balas sumažėja nuo 2,4 (2021 m.) iki 1,2 (2024 m.). Šį pagerėjimą daugiausia lemia nuoseklus veiklos efektyvumo gerėjimas (M komponentas nuo 5 iki 2 kategorijos), kai sąnaudų ir pajamų santykis sumažėja nuo 62,8 % iki 27,2 %. Kapitalo pakankamumo (C) rodikliai Swedbank visais metais viršija 17 %, todėl nuosekliai priskiriami 1 kategorijai, o turto kokybė (A) išlieka labai gera – NPL santykis žemiau 0,5 %. Pelningumo rodiklis (E) nuo 2022 m. viršija 1,5 %, o tai paaiškina perėjimą į 1 kategoriją ir bendro CAMEL balo mažėjimą.

Remiantis Malik ir kitų (2024) straipsniu, iš 3.2 dalyje nagrinėtų dimensijų matmenų, pasirenkama adaptuoti darnumo kriterijus, pateikiamus 13 lentelėje.

13 lentelė

Darnumo rodiklių klasifikavimas

Ekonominiai rodikliai		
Žymėjimas	Klasifikavimas	Skaičiavimo metodas
ES1	Sukurta bendra ekonominė vertė	Pelno prieš palūkanas ir mokesčius (EBIT) suma
ES2	Sukurta bendra ekonominė vertė	Grynasis pelnas po mokesčių
ES3	Cirkuliuojanti ekonominė vertė	Veiklos sąnaudos
ES4	Cirkuliuojanti ekonominė vertė	Darbuotojų darbo užmokestis ir su darbo santykiais susijusios išmokos
ES5	Cirkuliuojanti ekonominė vertė	Sumokėti pelno mokesčiai
ES6	Rinkos plėtra	Bendras banko padalinių (filialų) skaičius
ES7	Rinkos plėtra	Bendras bankomatų skaičius

Socialiniai rodikliai		
Žymėjimas	Klasifikavimas	Skaičiavimo metodas
SS1	Užimtumas	Neterminuotas darbo sutartis turinčių darbuotojų skaičius
SS2	Užimtumas	Terminuotas darbo sutartis turinčių darbuotojų skaičius
SS3	Įmonių socialinė atsakomybė	Bendra skirta paramos suma
Aplinkosaugos rodikliai		
Žymėjimas	Klasifikavimas	Skaičiavimo metodas
ES1	Medžiagų sunaudojimas	Kanceliarinių priemonių ir spausdinimo reikmenų sunaudojimas
ES2	Energija	Degalų suvartojimas

Šaltinis: Malik ir kiti (2024)

Atsižvelgiant duomenų prieinamumo apribojimus, viešai bankų tvarumo ir finansinėse ataskaitose bei viešuose registruose (Sodra) pateikiamą informaciją, Malik ir kitų autorių (2024) pasiūlyti darnumo rodikliai buvo pakoreguoti. Ekonominių rodiklių grupėje esminiai Malik ir kt. (2024) siūlomi rodikliai buvo iš esmės išlaikyti, tačiau suvienodintas jų skaičiavimo metodas, remiantis bankų finansinėse ataskaitose pateikiamais duomenimis. Buvo išlaikyti tokie rodikliai kaip sukurta bendra ekonominė vertė (EBIT), grynasis pelnas po mokesčių, veiklos sąnaudos, darbo užmokesčio ir su darbo santykiais susijusios išmokos bei sumokėti pelno mokesčiai. Tuo tarpu siūlytų rinkos plėtros rodiklių (pvz. filialų ar bankomatų skaičiaus) įtraukti nebuvo galimybės, kadangi bankai ne visi bankai pateikia šią informaciją savo ataskaitose nuosekliai. Socialinių rodiklių atveju, rodikliai buvo pakoreguoti į darbuotojų skaičiaus pokytį, kuris apskaičiuotas „Sodros“ pateikiamais įmonių apdraustųjų duomenimis. Tuo tarpu moterų dalies valdyboje (%) rodiklis surinktas iš bankų ataskaitose pateikiamos informacijos. Papildomi socialiniai rodikliai nebuvo įtraukti dėl nepakankamo duomenų kiekio. Didžiausi pakeitimai buvo atlikti aplinkosauginių rodiklių grupėje. Malik ir kiti (2024) aplinkosauginius rodiklius apibrėžia per medžiagų ir energijos sunaudojimą, tačiau keičiant rodiklių klasifikavimą buvo pasirinkta rodiklį pakeisti į ŠESD emisijas pagal 1, 2 ir 3 sritis, kadangi tai nuosekliausiai bankų pateikiamas rodiklis, kurį 4 metų laikotarpyje pateikė visi 4 bankai. Pakoreguotas darnumo rodiklių klasifikavimas pateikiamas 14 lentelėje.

Pakoreguotas darnumo rodiklių klasifikavimas

Ekonominiai rodikliai		
Žymėjimas	Klasifikavimas	Skaičiavimo metodas
ES1	Sukurta bendra ekonominė vertė	Pelno prieš palūkanas ir mokesčius (EBIT) suma (Tūkst. Eur)
ES2	Sukurta bendra ekonominė vertė	Grynasis pelnas po mokesčių (Tūkst. Eur)
ES3	Cirkuliuojanti ekonominė vertė	Veiklos sąnaudos (Tūkst. Eur)
ES4	Cirkuliuojanti ekonominė vertė	Darbuotojų darbo užmokestis ir su darbo santykiais susijusios išmokos vidurkis (Eur)
ES5	Cirkuliuojanti ekonominė vertė	Sumokėti pelno mokesčiai (Tūkst. Eur)
Socialiniai rodikliai		
Žymėjimas	Klasifikavimas	Skaičiavimo metodas
SS1	Užimtumas	Darbuotojų skaičiaus pokytis (%)
SS2	Užimtumas	Moterų dalis valdyboje (%)
Aplinkosaugos rodikliai		
Žymėjimas	Klasifikavimas	Skaičiavimo metodas
ES1	Energija	ŠESD emisijos (1 sritis) (tCO _{2e})
ES2	Energija	ŠESD emisijos (2 sritis) (tCO _{2e})
ES3	Energija	ŠESD emisijos (3 sritis) (tCO _{2e})

Šaltinis: Sudaryta autorės.

Remiantis 13 lentelėje pateikiamu rodiklių klasifikavimu, surenkama bankų informacija 2021-2024 m. rodiklių apskaičiavimui. Surinkti rodikliai pateikiami 3 priede.

Tuomet darnumo rodikliai ir CAMEL balas suvienodinami atliekant jų normalizaciją. Kadangi aplinkosaugos, socialinės atsakomybės ir valdysenos rodikliai pateikiami skirtingais matavimo vienetais (kg, tCO_{2e}, eurai, procentai, skaičius), visiems jų elementams taikoma min–max normalizacija. Rodikliams, kur mažiausia reikalinga reikšmė lygi 0, o aukščiausia reikšmė lygi 1, t.y. geresnis rodiklis yra didesnis (pvz. sumokėti mokesčiai), naudota 1 formulė.

$$X' = X - MIN(X)MAX(X) - MIN(X) \quad (1)$$

Tuo tarpu rodikliams, kuriems reikalingas atvirkštinis rezultatas, t.y. kuo mažesnė vertė, tuo rodiklis geresnis (pvz. ŠESD emisijos, CAMEL balas) naudota 2 formulė.

$$X' = 1 - \frac{X - \min(X)}{\max(X) - \min(X)} \quad (2)$$

Tokiu būdu darnumo rodikliai įgauna vienodą 0–1 skalę. Normalizuoti rodikliai pateikiami 4 priede. Normalizuoti duomenys sugrupuojami į tris subindeksus: aplinkos (Econ_index), socialinį (Social_index) ir valdysenos (Env_index). Kiekvienas subindeksas apskaičiuojamas kaip normalizuotų rodiklių aritmetinis vidurkis bei suformuojamas bendras darnumo indeksas, kuris gaunamas iš trijų subindeksų vidurkio. Tokia struktūra leidžia vertinti tiek atskirų dimensijų, tiek bendro tvarumo lygio poveikį CAMEL rezultatams. Apskaičiuoti subindeksai ir indeksai pateikiami 15 lentelėje.

15 lentelė

Apskaičiuoti subindeksai ir indeksas

Bankas	Metai	Econ_index	Social_index	Env_index	Sust_index
Luminor	2021	0.132027846	0.660464095	0.996998101	0.596496681
Luminor	2022	0.298804561	0.523300627	0.997077938	0.606394375
Luminor	2023	0.479615836	0.392730234	0.997229625	0.623191898
Luminor	2024	0.442121619	0.464919914	0.900028479	0.602356671
Artea	2021	0.229530723	0.268844221	0.878291631	0.458888858
Artea	2022	0.305699618	0.474263787	0.847602633	0.542522012
Artea	2023	0.373369615	0.442505811	0.319392772	0.378422733
Artea	2024	0.353199103	0.578703107	0.900028479	0.610643563
SEB	2021	0.333279504	0.659313944	0.999320242	0.66397123
SEB	2022	0.419825658	0.639494637	0.999974171	0.686431489
SEB	2023	0.590925152	0.585129089	0.999844672	0.725299637
SEB	2024	0.673989141	0.67289925	0.999573482	0.782153957
Swedbank	2021	0.245219608	0.5	0.992379191	0.5791996
Swedbank	2022	0.294467382	0.263786926	0.991612199	0.516622169
Swedbank	2023	0.643139911	0.159577471	0.99345228	0.598723221
Swedbank	2024	0.723024276	0.191940142	0.660831372	0.525265263

Šaltinis: sudaryta autorės.

Tolesnei analizei pasirenkamas regresinis modelis, leidžiantis nustatyti, ar tvarumo rodikliai statistiškai reikšmingai paaiškina CAMEL pokyčius. Modelis pateikiamas 3 formulėje.

$$CAMEL_{balas} = \beta_0 + \beta_1 \cdot Econ_{index} + \beta_2 \cdot Social_{index} + \beta_3 \cdot Env_{index}$$

Excel naudojant „Data analysis“ įrankį apskaičiuojama regresija ir pagal gautus rezultatus sudaryta regresinė lygtis.

$$CAMEL_{balas} = 0.99 - 0.13 \cdot Econ_{index} + 0.66 \cdot Social_{index} + 0.99 \cdot Env_{index}$$

Lygties konstanta (0,99) rodo bazinį CAMEL balo lygį. Neigiamas koeficientas (–0,13) rodo, kad didėjant ekonominiam indeksui CAMEL balas linkęs mažėti. Atsižvelgiant į tai, jog

ekonominis indeksas susidaro iš pelno rodiklių, veiklos sąnaudų, darbo užmokesčių ir sumokėtų mokesčių, didesnis ekonominis indeksas vaizduoja stipresnę banko finansinę padėtį. Teigiamas socialinio indekso koeficientas (0,66) rodo, kad socialiniai rodikliai (darbuotojų skaičiaus kaita bei moterų dalis valdyboje) daro neigiamą įtaką CAMEL indeksui, darant prielaidą, jog tai susiję su papildomomis valdysenos ir personalo sąnaudomis. Aplinkosauginio indekso koeficientas (0,99) yra didžiausias, todėl šio indekso didėjimas labiausiai didina CAMEL balą ir blogina įvertį. Kadangi indeksą sudaro ŠESD emisijos, didesnės emisijos lemia prastesnį CAMEL rezultatą, o jų mažėjimas – geresnį banko įvertį.

3.3 Darnios bankininkystės principų įgyvendinimo Lietuvos bankininkystės sektoriuje vertinimo rezultatai

Atlikus 4 Lietuvoje veikiančių bankų finansinių ir tvarumo ataskaitų analizę, 16 lentelėje pateikiamas Lietuvos bankų darnumo dimensijų atskleidimo ataskaitose palyginimas.

16 lentelė

Lietuvos bankų darnumo dimensijų atskleidimo ataskaitose palyginimas

Sritis	Dimensija	Matmuo	Luminor Bank	Artea Bankas	SEB Bank	Swedbank Lietuva
Tiesioginis poveikis	Aplinkos	Išteklių naudojimas	5/7	4/7	7/7	5/7
		Išmetimai	5/7	4/7	7/7	5/7
	Socialinė	Personalas	7/7	7/7	7/7	7/7
		Visuomenė ir bendruomenė	3/7	7/7	7/7	7/7
	Valdymas	Skaidrumas ir informacijos atskleidimas	7/7	7/7	7/7	7/7
		Valdymo organai	7/7	7/7	7/7	7/7
Netiesioginis poveikis	Finansavimas	ASV paskolos ir skolinimo politika	4/7	6/7	7/7	6/7
	Investicijos	ASV investicijos ir investicijų politika	4/7	3/7	7/7	4/7
Viso:			42/56	45/56	56/56	48/56

Šaltinis: sudaryta autorės.

Vertinant Lietuvos bankų darnumą pagal nustatytus matmenis, darytina išvada, jog SEB bankas išskiriamas kaip lyderis, kuris nuo 2018 apima visas tiesioginio ir netiesioginio poveikio dimensijas. Antrą vietą užima Swedbank Lietuva, kas leidžia daryti išvadą, jog skandinaviško kapitalo bankai plačiau atskleidžia informaciją apie darnios bankininkystės principų įgyvendinimą savo socialinėje atskaitomybėje. Prasčiausią rezultatą rodo Luminor Bank, kuris per laikotarpį mažiausiai atskleidė apie ASV paskolas bei investicijas. Apibendrinant visų bankų informacijos atskleidimo lygmenį, daugiausiai informacijos atskleidžiama apie personalą bei valdymą, tuo tarpu mažiausiai informacijos aptinkama apie ASV finansavimą ir investicijas.

H1 rezultatas: Lietuvos bankininkystės sektoriuje veikiantys bankai pakankamai integruoja darnios bankininkystės principus į savo veiklą.

17 lentelė

Bankų CAMEL indeksai, apskaičiuoti pagal regresinę lygtį

Metai	Luminor Bank	Artea bankas	Swedbank	SEB Bank
2021	2.40	2.01	2.27	2.37
2022	2.28	2.10	2.11	2.35
2023	2.17	1.55	2.00	2.29
2024	2.13	2.22	1.68	2.34

Šaltinis: sudaryta autorės.

17 lentelėje pateikti 2021-2024 bankų CAMEL indeksai, apskaičiuoti pagal sudarytą regresinę lygtį. 2021 m. geriausią įvertį turėjo Artea bankas (2,01), o prasčiausius rezultatus fiksavo Luminor Bank (2,40) ir SEB Bank (2,37). Tai rodo, kad Artea banko ekonominių, socialinių ir aplinkosauginių rodiklių derinys tuo metu buvo palankiausias CAMEL vertinimui. 2022 m. visų bankų CAMEL balai sumažėjo, išskyrus SEB Bank, kurio balas išliko palyginti aukštas (2,35). Geriausią rezultatą vėl pasiekė Artea bankas (2,10), kas leidžia daryti išvadą, kad jo ekonominis indeksas turėjo teigiamą poveikį, o socialinių ir aplinkosauginių indeksų reikšmės buvo santykinai mažesnės. 2023 m. ryškiausias pagerėjimas matomas Artea banke, kurio CAMEL balas sumažėjo iki 1,55 ir tapo geriausiu visoje imtyje. Tai rodo reikšmingą ekonominio indekso stiprėjimą ir (ar) aplinkosauginių emisijų mažėjimą, kurie pagal regresijos lygtį labiausiai prisideda prie CAMEL balo mažėjimo. Tuo tarpu SEB Bank išliko aukščiausio CAMEL balo banku (2,29), rodydamas silpnesnį indeksų derinį. 2024 m. geriausią įvertį pasiekė Swedbank (1,68), aplenkęs Artea banką (2,22), kurio CAMEL balas reikšmingai padidėjo. Tai leidžia manyti, kad Artea banke padidėjo socialinis ir (ar) aplinkosauginis indeksas, kurie pagal regresijos modelį didina CAMEL balą. Luminor Bank rodė nuosaikų gerėjimą (2,13), tačiau SEB Bank ir toliau išliko silpniausiai įvertintas (2,34).

Apibendrinant, lentelė rodo, kad bankų CAMEL balų dinamika tiesiogiai atspindi jų ekonominių, socialinių ir aplinkosauginių indeksų pokyčius, įvertintus regresijos lygtimi. Bankai, kurių ekonominis indeksas stiprėjo ir (ar) aplinkosauginiai bei socialiniai indeksai buvo mažesni, pasiekė žemesnius CAMEL balus ir geresnį bendrą įvertį.

Galiausiai, ryšiams tarp CAMEL ir darnumo rodiklių nustatyti pirmiausia atliekama koreliacinė analizė, kas leidžia įvertinti ryšį tarp rodiklių. Koreliacinė matrica, pateikiama 18 lentelėje, sudaroma tarp visų CAMEL balo ir darnumo subindeksų.

18 lentelė

Koreliacinė analizė tarp CAMEL balo ir subindeksų

	CAMEL_score	Econ_index	Social_index	Env_index
CAMEL_score	1			
Econ_index	0.696573228	1		
Social_index	-0.049084458	-0.256650444	1	
Env_index	0.046441872	-0.088627086	0.271333522	1

Šaltinis: sudaryta autorės.

Tarp CAMEL balo ir ekonominio indekso nustatyta stipri teigiama koreliacija ($r=0,70$), o tai rodo, jog ekonominio indekso didėjimas siejamas su didesniu CAMEL balu ir prastesniu banko įvertimu. Remiantis tuo galima teigti, kad didesnė ekonominė apimtis ar sąnaudų lygis ne visada gerina banko finansinį stabilumą. Socialinio indekso ir CAMEL balo ryšys yra labai silpnas ir neigiamas ($r=-0,05$), todėl socialiniai rodikliai neturi aiškos tiesioginės įtakos CAMEL įverčiui. Aplinkosauginio indekso koreliacija su CAMEL balu taip pat labai silpna ir teigiama ($r=0,05$), kas rodo tik nežymų ryšį tarp didesnių ŠESD emisijų ir prastesnio banko įvertimo.

H2: darnios bankininkystės principų įgyvendinimas daro įtaką Lietuvos bankiniame sektoriuje veikiančių bankų finansiniam stabilumui, tačiau siekiant tiksliau nustatyti kiekvienos dimensijos įtaką, reikalinga platesnė duomenų imtis.

Apibendrinant galima teigti, jog atliekant Lietuvos bankų kokybinį darnumo vertinimą, buvo remtasi BESGI metodikoje numatytais matmenimis. Remiantis šiuo modeliu, atlikta keturių Lietuvoje veikiančių bankų – Luminor Bank, Artea banko, SEB banko ir Swedbank Lietuva – 2018–2024 m. finansinių bei socialinės ir tvarumo atskaitomybės ataskaitų kokybinė analizė. Analizės metu buvo vertinama, ar bankai atskleidžia informaciją apie tiesioginę ir netiesioginę poveikį aplinkos, socialinėms ir valdysenos dimensijoms, apimančioms išteklių naudojimą, išmetimus, personalą, visuomenę ir bendruomenę, skaidrumą, valdymo organus,

ASV paskolas bei ASV investicijas. Atsižvelgiant į informacijos atskleidimo faktą, kiekvienam matmeniui buvo suteikiamas balas, leidžiantis palyginti bankų darnumo atskaitomybės apimtį. Apibendrinant keturių Lietuvoje veikiančių bankų darnumo dimensijų atskleidimo rezultatus, nustatyta, kad aukščiausiu informacijos atskleidimo lygiu pasižymi SEB bankas, kuris visą analizuojamą laikotarpį apėmė visas tiesioginio ir netiesioginio poveikio dimensijas. Antroje vietoje išsiskiria Swedbank Lietuva, o trečioje – Artea bankas. Mažiausią bendrą atskleidimo lygį parodė Luminor Bank, ypač netiesioginio poveikio – ASV paskolų ir investicijų – srityse. Bendri rezultatai leidžia daryti išvadą, kad skandinaviško kapitalo bankai pasižymi aukštesniu darnumo atskaitomybės brandos lygiu Lietuvos bankų sektoriuje. Atliktas Lietuvos bankininkystės sektoriaus darnios bankininkystės principų įgyvendinimo kiekybinis vertinimas, pagrįstas CAMEL metodikos, kuri leidžia įvertinti bankų finansinį stabilumą, ir darnumo rodiklių integracija. Tyrime naudojama penkių komponentų CAMEL vertinimo sistema, apimanti kapitalo pakankamumą, turto kokybę, veiklos efektyvumą, pelningumą ir likvidumą. Tyrime apskaičiuojami 2021–2024 m. keturių Lietuvoje veikiančių bankų – Luminor, Artea, SEB ir Swedbank – CAMEL balai.. Luminor banko CAMEL balai nagrinėjamu laikotarpiu išlieka stabiliai aukštesni, kas siejama su prastesniais veiklos efektyvumo ir likvidumo rodikliais, nepaisant stipraus kapitalo pakankamumo ir pelningumo. Artea banko atveju fiksuojamas reikšmingas bendro CAMEL balo pagerėjimas, kurį daugiausia lėmė veiklos efektyvumo augimas. SEB ir Swedbank bankai pasižymi nuosekliai gerėjančiais CAMEL balais, rodančiais aukštą finansinį stabilumą, gerą turto kokybę ir efektyvumo didinimą. Tuomet atlikta ekonominių, socialinių ir aplinkosauginių bankų indeksų analizė, kurie apskaičiuojami pagal bankų socialinės atsakomybės ataskaitose pateikiamą informaciją. Ekonominiai rodikliai apima pelningumo, sąnaudų, darbo užmokesčio ir mokesčių rodiklius, socialiniai – darbuotojų skaičiaus pokytį ir moterų dalį valdyboje, o aplinkosauginiai – šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas pagal 1, 2 ir 3 sritis. Visi darnumo rodikliai ir CAMEL balai normalizuojami taikant min–max metodą, siekiant suvienodinti skirtingų matavimo vienetų rodiklius į 0–1 skalę. Normalizuoti rodikliai sujungti į tris subindeksus (ekonominį, socialinį ir aplinkosauginį) bei bendrą darnumo indeksą, apskaičiuojamą kaip šių subindeksų vidurkis. Ši struktūra leidžia vertinti tiek atskirų darnumo dimensijų, tiek bendro tvarumo poveikį bankų finansinei būklei. Vėliau, atliktos regresijos analizės rezultatai rodo, kad ekonominis indeksas turi neigiamą ryšį su CAMEL balu, socialinis ir aplinkosauginis indeksai – teigiamą. Tai reiškia, kad didesnės ekonominės veiklos apimtys ir pelningumo rodikliai siejami su geresniu CAMEL įvertinimu, tuo tarpu didesnės socialinės ir aplinkosauginės apkrovos, ypač didesnės ŠESD emisijos, siejamos su prastesniu CAMEL balu. Galiausiai atlikta koreliacinė analizė, kuri rodo stiprią teigiamą

koreliaciją tarp CAMEL balo ir ekonominio indekso, o ryšiai su socialiniu ir aplinkosauginiu indeksais yra silpni. Apibendrinant daroma išvada, kad bankų CAMEL balų dinamika atspindi jų ekonominių, socialinių ir aplinkosauginių rodiklių derinį, o darnumo rodiklių integravimas į CAMEL sistemą suteikia papildomų įžvalgų vertinant bankų finansinį stabilumą ir ilgalaikę veiklos perspektyvą.

IŠVADOS

1. Darnus vystymasis suprantamas kaip toks vystymasis, kuris leidžia tenkinti dabarties visuomenės poreikius nepakenkiant ateities kartų galimybėms patenkinti savus. Šios idėjos ištakos siekia senovės kultūrose. Darnumo samprata dažniausiai apima tris dimensijas: socialinę, ekonominę ir aplinkosauginę. Europos teisės dokumentuose darnaus augimo sąvoka oficialiai įtvirtinta 1993 m. Maastrichto sutartyje, o pasauliniu mastu reikšmingas žingsnis žengtas 2015 m., kai Jungtinės Tautos priėmė 17 darnaus vystymosi tikslų, orientuotų į žmonių gerovę, aplinkos išsaugojimą, ekonominį klestėjimą, taiką ir bendradarbiavimą. Įgyvendinant darnaus vystymosi tikslus, svarbus vaidmuo tenka verslui, ypač finansų sektoriui, kuris turi galimybę efektyviai nukreipti kapitalo srautus į tvarią veiklą. Tai leidžia skatinti aplinkai draugiškas inovacijas, žiedinės ekonomikos modelius ir mažai anglies dioksido išskiriančias technologijas. Darnios bankininkystės koncepcija apima keletą kertinių principų: atsakingą skolinimą, etiškų investicijų plėtrą, klimato rizikų vertinimą ir socialinės įtraukties skatinimą. Bankų siekis veikti darniai gali būti susijęs tiek su konkrečiais finansiniais produktais, tiek su platesniais tikslais – finansiniu stabilumu ar socialiniu poveikiu. Darnaus veikimo principai gali prisidėti prie banko reputacijos stiprinimo, kurti pasitikėjimą tarp klientų, partnerių bei darbuotojų. Norint objektyviai įvertinti pažangą darnaus vystymosi srityje, būtina taikyti tinkamus rodiklius, kurie gali būti tiek kokybiniai, tiek kiekybiniai. Šiuo metu identifikuota daugiau nei 500 skirtingų vertinimo rodiklių ir modelių, naudojamų įvairiuose sektoriuose, įskaitant bankininkystę. Vertinant bankų tvarumą, svarbus vaidmuo tenka atskaitomybei, tvarumo ataskaitoms bei darnaus vystymosi indeksams. Bankų indėlis į darnią raidą taip pat atsispindi per finansinius rezultatus bei jų poveikį tokioms sritims kaip visuomenės sveikata, aplinkosauga ar socialinė gerovė. Finansinei analizei dažniausiai taikomi tokie rodikliai kaip turto grąža, nuosavo kapitalo grąža, kainos ir pelno santykis, pelnas akcijai.
2. Analizuoti autorių tyrimai rodo, jog darni bankininkystė išsiskiria ne tik socialinės ir aplinkosauginės atsakomybės įsipareigojimais, bet taip pat tam tikrais finansiniais privalumais, tokiais kaip aukštesnis likvidumo lygis, geresnis mokumas bei finansinis stabilumas. Nepaisant to, pastebima, kad pelningumas nėra aukštesnis nei tradicinės bankininkystės atveju. Bankai užima reikšmingą poziciją perėjimo prie

mažo anglies dioksido kiekio ekonomikos kontekste, tačiau šį vaidmenį riboja tam tikri veiksniai. Tyrimai taip pat atskleidžia, jog darnios veiklos aspektai, tokie kaip aplinkosauginė (CEP) ir socialinė (CSP) atsakomybė, daro nevienodą poveikį bankų stabilumui: CEP veiksniai kai kuriais atvejais gali turėti neigiamą įtaką stabilumui, tuo tarpu CSP reikšmė dažniausiai išlieka menka, išskyrus tam tikras sritis, pavyzdžiui, susijusias su finansinių paslaugų saugumu. Pabrėžiama, kad tvarūs verslo modeliai gali suteikti bankams konkurencinių pranašumų, tačiau šiuo metu vis dar trūksta aiškiai apibrėžtos, nuoseklios vertinimo sistemos šiems aspektams įvertinti. Lietuvos kontekste matyti, kad bankai dažniausiai laikosi teisės aktų reikalavimų dėl įmonių socialinės atsakomybės (ISA) informacijos atskleidimo, tačiau pačių ataskaitų kokybė išlieka tobulintina – jose dažnai pasigendama aiškiai suformuluotų tikslų, kartojasi turinys, o dalis dokumentų pateikiama tik užsienio kalba. Vadovaudamiesi Jungtinių Tautų atsakingos bankininkystės principais, kai kurie Lietuvoje veikiantys bankai jau yra prisiėmę įsipareigojimus aktyviai dalyvauti siekiant JT darnaus vystymosi tikslų bei įgyvendinant Paryžiaus klimato susitarimą, integruodami tvarumo principus į savo ilgalaikę strateginę veiklą. Remiantis 2021 m. Lietuvos banko atlikta apklausa, 35 proc. apklaustų finansų rinkos dalyvių siūlo investicinius produktus, turinčius tvarumo požymių. Be to, atsižvelgdami į 2022 m. priimtos Bendrovių tvarumo atskaitomybės direktyvos (2022/2464) nuostatas, bankai, kuriems taikomi šios direktyvos reikalavimai, rengia ataskaitas apie savo veiklą tvarumo srityje. Papildomai, 2024 m. apklausos duomenys atskleidžia, kad trys iš aštuonių apklaustų bankų per pastaruosius metus buvo sugriežtinę skolinimo sąlygas įmonėms, kurios nesilaiko tvarumo principų.

3. Atliekant Lietuvos bankų kokybinį darnumo vertinimą buvo taikomi BESGI metodikoje apibrėžti vertinimo matmenys. Vadovaujantis šiuo modeliu, atlikta keturių Lietuvoje veikiančių bankų – „Luminor Bank“, „Artea“ banko, SEB banko ir „Swedbank Lietuva“ – 2018–2024 metų finansinių bei socialinės atsakomybės ir tvarumo ataskaitų kokybinė analizė. Analizės metu vertinta, ar bankai atskleidžia informaciją apie tiesioginį ir netiesioginį poveikį aplinkos, socialinėms ir valdysenos dimensijoms, apimančioms išteklių naudojimą, išmetimus, personalą, visuomenę ir bendruomenę, skaidrumą, valdymo organus, ASV paskolas ir ASV investicijas. Atsižvelgiant į informacijos atskleidimo faktą, kiekvienam vertinamam matmeniui buvo priskirtas balas, leidžiantis palyginti bankų darnumo atskaitomybės apimtį. Apibendrinus keturių Lietuvoje veikiančių bankų darnumo dimensijų

atskleidimo rezultatus, nustatyta, kad aukščiausiu informacijos atskleidimo lygiu pasižymi SEB bankas, kuris visą analizuojamą laikotarpį apėmė visas tiesioginio ir netiesioginio poveikio dimensijas. Antroje vietoje pagal atskleidimo lygį rikiuojasi „Swedbank Lietuva“, trečioje – „Artea“ bankas, o mažiausią bendrą informacijos atskleidimo lygį fiksavo „Luminor Bank“, ypač netiesioginio poveikio – ASV paskolų ir investicijų – srityse. Gauti rezultatai leidžia daryti išvadą, kad skandinaviško kapitalo bankai Lietuvos bankų sektoriuje pasižymi aukštesniu darnumo atskaitomybės brandos lygiu.

4. Lietuvos bankininkystės sektoriaus darnios bankininkystės principų įgyvendinimas buvo vertinamas integruojant CAMEL metodiką, skirtą bankų finansiniam stabilumui įvertinti, ir darnumo rodiklius. Tyrime taikyta penkių komponentų CAMEL vertinimo sistema, apimanti kapitalo pakankumą, turto kokybę, veiklos efektyvumą, pelningumą ir likvidumą. Apskaičiuoti keturių Lietuvoje veikiančių bankų – „Luminor“, „Artea“, SEB ir „Swedbank“ – 2021–2024 metų CAMEL balai. Nustatyta, kad „Luminor“ banko CAMEL balai nagrinėjamu laikotarpiu išlieka santykinai aukšti, kas siejama su prastesniais veiklos efektyvumo ir likvidumo rodikliais, nepaisant pakankamai stiprių kapitalo pakankumo ir pelningumo pozicijų. „Artea“ banko atveju fiksuojamas reikšmingas bendro CAMEL balo pagerėjimas, kurį daugiausia lėmė veiklos efektyvumo didėjimas. Tuo tarpu SEB ir „Swedbank“ bankams būdingi nuosekliai gerėjantys CAMEL balai, rodantys aukštą finansinį stabilumą, gerą turto kokybę ir efektyvinamą veiklą. Toliau tyrime atlikta bankų ekonominių, socialinių ir aplinkosauginių indeksų analizė, pagrįsta bankų socialinės atsakomybės ataskaitose pateikiama informacija. Ekonominiai rodikliai apima pelningumo, sąnaudų, darbo užmokesčio ir mokesčių aspektus, socialiniai – darbuotojų skaičiaus pokyčius ir moterų dalį valdymo organuose, o aplinkosauginiai – šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas pagal 1, 2 ir 3 sritis. Visi darnumo rodikliai ir CAMEL balai buvo normalizuoti taikant min–max metodą, siekiant skirtingų matavimo vienetų rodiklius perkelti į vienodą 0–1 skalę. Normalizuoti rodikliai sujungti į tris subindeksus (ekonominį, socialinį ir aplinkosauginį) bei bendrą darnumo indeksą, apskaičiuotą kaip šių subindeksų vidurkis. Tokia struktūra leidžia įvertinti tiek atskirų darnumo dimensijų, tiek bendro tvarumo poveikį bankų finansinei būklei. Vėliau atliktos regresinės analizės rezultatai parodė, kad ekonominis indeksas turi neigiamą ryšį su CAMEL balu, o socialinis ir aplinkosauginis indeksai – teigiamą. Tai reiškia, kad didesnės ekonominės veiklos

apimtys ir pelningumo rodikliai siejami su geresniu CAMEL įvertinimu, tuo tarpu didesnės socialinės ir aplinkosauginės apkrovos, ypač aukštesnis šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijų lygis, yra susijusios su prastesniu CAMEL balu. Galiausiai atlikta koreliacinė analizė atskleidė stiprią teigiamą koreliaciją tarp CAMEL balo ir ekonominio indekso, tuo tarpu ryšiai su socialiniu ir aplinkosauginiu indeksais buvo silpni. Apibendrinant galima teigti, kad bankų CAMEL balų dinamika atspindi jų ekonominių, socialinių ir aplinkosauginių rodiklių derinį, o darnumo rodiklių integravimas į CAMEL sistemą suteikia papildomų įžvalgų vertinant bankų finansinį stabilumą ir ilgalaikę veiklos perspektyvą.

Šilingaitė, Ieva. (2025). Assessment of the Implementation of Sustainable Banking Principles in Lithuanian Banking Sector

MSFE Graduation Paper. Kaunas: Kaunas Faculty, Vilnius University. 91 p.

SUMMARY

KEYWORDS: Sustainable Banking, Lithuania's Banking Sector, Sustainability.

Relevance of the topic. Sustainability is increasingly recognized as an important factor in economic growth. Every economy now considers environmental protection and social justice to be fundamental, so banks and financial institutions should create a sustainable environment that can help them reap significant benefits and apply sustainability practices in their activities. Growing awareness of sustainability is driven by global challenges such as climate change, social inequality, and corporate governance failures. Sustainable finance has therefore become a key driver of this transformation, encompassing investment practices that help to generate positive environmental and social benefits alongside financial returns. As the banking sector is one of the fastest growing in the world and contributes significantly to a country's social and economic progress, allocating funds to sustainability should be seen not as an expense but as a way to strengthen relationships with stakeholders and increase the likelihood that these investments will yield significant benefits. Banks and other financial institutions should be seen as model companies that participate in social initiatives that improve the economy, the environment, and society.

The object of paper – Implementation of Sustainable Banking Principles in Lithuanian Banking Sector.

Paper's objective – To assess the implementation of sustainable banking principles in the Lithuanian banking sector.

Paper tasks:

1. Present theoretical information on the concept and principles of sustainable development, discussing the principles of sustainable banking and the assessment of the implementation of sustainable banking principles.
2. Analyze other authors' research related to the implementation of sustainable banking principles and statistical data, and develop a research methodology.
3. Conduct a qualitative assessment of the implementation of sustainability principles in the Lithuanian banking sector based on information provided in banks' social responsibility reports.
4. Conduct a quantitative assessment of the implementation of sustainability principles in the Lithuanian banking sector in order to determine how the implementation of sustainable

banking principles is related to the financial stability of banks by assessing the relationship with the CAMEL index of banks.

Conclusions. The qualitative study revealed that Scandinavian-owned banks operating in the Lithuanian banking sector disclose more information about the implementation of sustainable banking principles in their social reporting. The quantitative study produced a regression equation showing that as the economic index increases, the financial stability of the bank tends to increase, while as the social and environmental indices increase, the assessment of the bank's financial condition deteriorates.

Scope of paper. The work consists of an introduction, three parts, and conclusions. The work comprises 91 pages. The material is presented on 57 pages, including 5 figures and 18 tables. The list of references includes 44 scientific and 47 informational sources. The list of appendices includes 4 sources.

MOKSLINĖS LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Aguado, C. F., Vega-Jimenez, J. J., Lopez-Jimenez, J. M., Padilla-Garrido, N., ir Rabadam-Martin, I. (2023). Evaluation of non-financial information and its contribution to advancing the sustainable development goals within the Spanish banking sector. *European Research on Management and business Economics*, 29. doi:10.1016/j.iedeen.2022.10021
2. Ahmed, F., Ali, M. H., Hassan, A., Almulhem, A. A., Mamun, A. A., ir Fazal, S. A. (2025). Sustainability Disclosure, Bank Performance and the Moderating Role of Camel Rating System: Evidence from a Developing Nation. *Journal of Posthumanism*, 6, p. 455-478. doi:10.63332/joph.v5i6.2036
3. Anjulo, E., ir Amentie, C. (2024). Implementing Corporate Social Responsibility in Banking Sector: A Literature Review. *Partners Universal International Research Journal (PUIRJ)*, p. 125-137.
4. Artea bankas. (2023). 2022 m. Šiaulių banko socialinės atsakomybės ataskaita. Nuskaityta iš <https://www.artea.lt/uploads/media/6401b6c515fe9/siauliu-banko-socialines-atsakomybes-ataskaita-2022.pdf>
5. Balčiūnaitienė, A., ir Petkevičiūtė, N. (2018). Darnumo vystymas organizacijose: problemos ir iššūkiai. *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka*, p. 232-260.
6. Ben-Eli, M. B. (2018). Sustainability: definition and five core principles, a systems perspective. *Sustainability Science*, p. 1337-1343. doi:10.1007/s11625-018-0564-3
7. Bouattour, A., Helali, K., ir Kalai, M. (2024). The non-linear relationship between ESG performance and bank stability in the digital era: new evidence from a regime-switching approach. *Humanities and Social Sciences Communications*. doi:10.1057/s41599-024-03876-8
8. Chao, L. (2024). Sustainable Performance Evaluation of the Banking Industry Based on CPT-TOPSIS: a case study of Commercial Banks in China. *Frontiers in Sustainability*. doi:10.3389/frsus.2024.1417512
9. Chowdhury, A. H., ir Nehal, M. N. (2020). Effect of Corporate Social Responsibility Expenditures on Financial Performance in Banking Sector of Bangladesh. *Journal of Economics, Business and Management*, 1, p. 44-49. doi:10.18178/joebm.2020.8.1.610

10. Čiegis, R., ir Piečkaitienė, J. (2013). Darnaus vystymosi poveikis gyvenimo kokybei. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, p. 7-26. doi:10.7220/MOSR.1392.1142.2013.68.1
11. Čiegis, R., ir Zeleniūtė, R. (2008). Ekonomikos plėtra darnaus vystymosi aspektu. *Taikomoji ekonomika: sisteminiai tyrimai*, 1, p. 37-54.
12. Claringbould, D., Koch, M., ir Owen, P. (2019). Sustainable Finance: The European Union's Approach to Increasing Sustainable Investments and Growth – Opportunities and Challenges. *Vierteljahrshefte zur Wirtschaftsforschung*, 88(2), 11-28. doi:10.3790/vjh.88.2.11
13. Emas, R. (2015). The Concept of Sustainable Development: Definition and Defining Principles. *United Nations' 2015 Global Sustainable Development Report*. doi:10.13140/RG.2.2.34980.22404
14. Gangi, F., Mustilli, M., Varrone, N., ir Daniele, L. M. (2018). Corporate Social Responsibility and Banks' Financial Performance. *International Business Research*, 11(10), p. 42-58. doi:10.5539/ibr.v11n10p42
15. Gerster, R. (2012). Sustainable Finance: Achievements, Challenges, Outlook. Nuskaityta iš http://www.gersterconsulting.ch/docs/Sustainable_finance_final_11.02.10.pdf
16. Gudelis, D.; Guogis, A.; Žičkienė, S. (2019). Darnaus vystymosi teorinė samprata ir jos praktinė reikšmė. *Tiltai*, p. 108-123. doi:10.15181/tbb.v82i1.1970
17. Haas, R. D. (2023). Sustainable Banking. *European Bank for Reconstruction and Development; Centre for Economic Policy Research (CEPR); KU Leuven*. doi:10.2139/ssrn.4620166
18. Ielasi, F., Bellucci, M., Biggeri, M., ir Ferrone, L. (2023). Measuring Banks' Sustainability Performances: The BESGI Score. *Environmental Impact Assessment Review*. doi:10.1016/j.eiar.2023.107216
19. Janik, B. (2017). Value-based banking in Central and Eastern Europe countries: ecological point of view. *Economics and Law*, 3, p. 313-324.
20. Korzeb, Z. S.-M. (2019). Sustainability Performance. A Comparative Analysis in the Polish Banking Sector. *Sustainability*, 11(653). doi:10.3390/su11030653
21. Lapinskienė, G., Achranovič, G., Danilevičienė, I., ir Baltrūnienė, V. (2023). Žaliosios bankų transformacijos vertinimas: Lietuvos atvejis. *Mokslo taikomieji tyrimai Lietuvos kolegijose*, 1, p. 127-138. doi:10.59476/mtt.v1i19.577

22. Martinez, M. C., Rambaud, S. C., & Oller, I. M. (2020). Sustainable and conventional banking in Europe. *PLoS One*, 15(2). doi:10.1371/journal.pone.0229420
23. Mikalopė, R., ir Lapinskienė, G. (2024). Bankų žaliosios veiklos kriterijų vertinimo teorinis tyrimas. *Mokslas: Lietuvos Ateitis*. doi:10.3846/mla.2024.19919
24. Molotokienė, E. (2020). A Philosophical Analysis of the Concept of Sustainable Development. *Regional Formation and Development Studies*, 31(2), p. 148-156. doi:<https://doi.org/10.15181/rfds.v31i2.2106>
25. N., D., Malik, R., ir Saxena, D. (2021). Sustainable Banking: a Roadmap to Sustainable Developmeent. *Corporate Governance and Sustainability Review*, 3, p. 42-56. doi:10.22495/cgsrv5i3p4
26. Nosratabadi, S., Pinter, G., Mosavi, A., ir Semperger, S. (2020). Sustainable Banking; Evaluation of the European Business Models. *Sustainability*(12). doi:10.3390/su12062314
27. Patvardhan, N., Bhattacharyya, S., ir Ranade, M. (2024). Data-Driven Correlations Between CAMELS and ESG: Implications for Banking Risk and Sustainable. Nuskaityta iš https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5038100
28. Provasi, R., ir Saracino, P. (2024). The correlation between financial and non-financial performance referred to a sample of banks listed on European stock exchanges. *Corporate Ownership & Control*, 21(4), p. 106-116. doi:10.22495/cocv21i4art9
29. Purvis, B., Robinson, D., ir Mao, Y. (2019). Three pillars of sustainability: in search of conceptual origins. *Sustainability Science*, p. 681-695. doi:10.1007/s11625-018-0627-5
30. Račaitė, S., ir Bachtijeva, D. (2024). Įmonių socialinės atsakomybės atskleidimo vertinimas didžiausiuose Lietuvos bankuose. *Buhalterinės apskaitos teorija ir praktika*. doi:10.15388/batp.2024.11
31. Ramanekaitė, E. (2022). Projektų darnumo kriterijų reglamentavimas tarptautiniu ir nacionaliniu lygmeniu. *19-osios jaunųjų mokslininkų konferencijos straipsnių rinkinys*. Vytauto Didžiojo universiteto žemės ūkio akademija.
32. Sarwar, A., ir Asif, S. (2011). Safety & Soundness of Financial Sector of Pakistan. CAMEL Rating Application. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Bussiness*, 3(2), p. 624-630. Nuskaityta iš https://www.researchgate.net/publication/318373860_Safety_Soundness_of_Financial_Sector_of_Pakistan_CAMEL_Rating_Application

33. Schoenmaker, D. (2018). A Framework for Sustainable Finance, doi:10.2139/ssrn3125351.
34. Schoenmaker, D., ir Schramade, W. (2019). *Principles of Sustainable Finance*. Oxford University Press. Nuskaityta iš https://www.researchgate.net/publication/330359025_Principles_of_Sustainable_Finance
35. Sharma, S., Gupta, C., Malhotra, R. K., ir Upreti, H. (2024). Sustainable Banking Practices: Impact, Challenges and Opportunities. *E3S Web of Conferences* 556. doi:10.1051/e3sconf/202455601031
36. Šimanskienė, L., ir Paužuolienė, J. (2012). Darnus vystymasis organizacijose diegiant standartus. *Tiltai*, 54-57.
37. Slapikaitė, I. (2017). Įmonių socialinės atsakomybės vertinimas finansuotojo požiūriu. doi:0.20334/2017-031-M
38. Stankevičienė, J., ir Nikorova, M. (2014). Sustainable Value Creation in Commercial Banks during Financial Crisis. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 110, 1197-1208. doi:10.1016/j.sbspro.2013.12.966
39. Štreimikienė, D., ir Baležentis, A. (2013). Integrated Sustainability Index: the Case of Lithuania. *Intellectual Economics*, p. 289–303. doi:10.13165/IE-13-7-3-02
40. Strezov, V., Evans, A., ir Evans, T. J. (2017). Assessment of the Economic, Social and Environmental Dimensions of the Indicators for Sustainable Development. *Sustainable Development*, 242-253. doi:10.1002/sd.1649
41. Tan, Y., ir Tsionas, M. G. (2020). Modelling Sustainability Efficiency in Banking. *International Journal of Finance & Economics*, 27(3). doi:10.1002/ijfe.2349
42. Weber, O. (2018 m. Lapkritis). The Financial Sector and the SDGs. Interconnections and Future Directions. *CIGI Papers*(201). Nuskaityta iš <https://www.cigionline.org/static/documents/documents/Paper%20No.201web.pdf>
43. Xiaocia, H., Sukran, ir Nurhalizah, H. F. (2023). Implementation of Corporate Social Responsibility in Banking Sector During the Covid-19 Pandemic. *Financial: Jurnal Akuntansi*, p. 127-135. Nuskaityta iš <https://financial.ac.id/index.php/financial>
44. Zabawa, J. (2018). The Significance of the GRI (Global Reporting Initiative) Standart in Reporting of Environmental Information. The Analysis of the Polish Banking Sector in the face of Regulatory Change. *Copernican Journal of Finance & Accounting*, 2, p. 111-125. doi:10.12775/CJFA.2018.012

INFORMACINIŲ ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

1. AB Artea. (2025). Grupės finansinės ataskaitos ir vadovybės ataskaita 2024 m. Nuskaityta iš <https://www.artea.lt/uploads/media/67f4bbbda0281/2024-metine-ab-siauliu-banko-ir-banko-grupes-ataskaita.pdf>
2. AB SEB bankas. (2020). 2019 m. konsoliduotos finansinės ataskaitos. Nuskaityta iš <https://www.seb.lt/sites/default/files/web/pdf/AB%20SEB%20bankas%20Metinis%20Pranesimas%20ir%20Audituotos%20FA%202019.pdf>
3. AB SEB bankas. (2021). 2020 m. konsoliduotos finansinės ataskaitos (PDF). Nuskaityta iš <https://www.seb.lt/sites/default/files/web/pdf/SEB%20bankas%20AB%20FS%20LT%202020%2020210310%20signed.pdf>
4. AB SEB bankas. (2022). 2021 m. konsoliduotos finansinės ataskaitos (PDF). Nuskaityta iš https://www.seb.lt/sites/default/files/financial_reports/2021_m_konsoliduotos_finansines_ataskaitos.pdf
5. AB SEB bankas. (2022). 2021 m. SEB grupės tvarumo ir klimato ataskaita (PDF). Nuskaityta iš https://www.seb.lt/sites/default/files/financial_reports/2021_m_SEB_grupes_tvarumo_ir_klimato_ataskaita.pdf
6. AB SEB bankas. (2023). 2022 m. AB SEB banko tvarumo ataskaita (PDF). Nuskaityta iš https://www.seb.lt/sites/default/files/financial_reports/2022-m.-AB-SEB-banko-tvarumo-ataskaita.pdf
7. AB SEB bankas. (2023). 2022 m. metinis pranešimas ir konsoliduotos finansinės ataskaitos (PDF). Nuskaityta iš https://www.seb.lt/sites/default/files/financial_reports/2022-m.-metinis-pranesimas-ir-konsoliduotos-finansines-ataskaitos.pdf
8. AB SEB bankas. (2024). 2023 m. AB SEB banko tvarumo ataskaita (PDF). Nuskaityta iš https://www.seb.lt/sites/default/files/financial_reports/2023-m.-AB-SEB-banko-tvarumo-ataskaita.pdf
9. AB SEB bankas. (2024). 2023 m. metinis pranešimas ir finansinės ataskaitos (PDF). Nuskaityta iš https://www.seb.lt/sites/default/files/financial_reports/2023-m.-metinis-pranesimas-ir-finansines-ataskaitos.pdf

10. AB SEB bankas. (2025). 2024 m. vadovybės ataskaita ir finansinės ataskaitos (PDF).
Nuskaityta iš
https://www.seb.lt/sites/default/files/financial_reports/AB_SEB_bankas_Annual_report_2024_LT.pdf
11. AB SEB bankas. (2025). Įmonės tvarumo informacija vadovybės ataskaitoje (PDF).
Nuskaityta iš
https://www.seb.lt/sites/default/files/financial_reports/AB_SEB_bankas_Annual_report_2024_LT.pdf#page=17
12. AB Šiaulių bankas. (2019). 2018 metinė AB Šiaulių banko ir banko grupės ataskaita.
Nuskaityta iš
<https://cns.omxgroup.com/cds/DisclosureAttachmentServlet?messageAttachmentId=716467>
13. AB Šiaulių bankas. (2020). 2019 metinė AB Šiaulių banko ir banko grupės ataskaita.
Nuskaityta iš
<https://cns.omxgroup.com/cds/DisclosureAttachmentServlet?messageAttachmentId=766798>
14. AB Šiaulių bankas. (2021). 2020 metinė AB Šiaulių banko ir banko grupės ataskaita.
Nuskaityta iš <https://www.artea.lt/uploads/media/60656f6ab37ca/metine-2020.pdf>
15. AB Šiaulių bankas. (2022). 2021 metinė AB Šiaulių banko ir banko grupės ataskaita.
. Nuskaityta iš <https://www.artea.lt/uploads/media/6245468490794/metines-fa-lt-2021-su-auditoriaus-isvada.pdf>
16. AB Šiaulių bankas. (2023). 2022 metinė AB Šiaulių banko ir banko grupės ataskaita.
Nuskaityta iš <https://www.artea.lt/uploads/media/643d394a42026/sb-ifrs-lt-2022-final.pdf>
17. AB Šiaulių bankas. (2024). 2023 metinė AB Šiaulių banko ir banko grupės ataskaita.
. Nuskaityta iš <https://www.artea.lt/uploads/media/660b92fb153bb/sb-ifrs-lt-2023.pdf>
18. AB Šiaulių bankas. (2025). 2024 metinė AB Šiaulių banko ir banko grupės ataskaita.
Nuskaityta iš <https://www.artea.lt/uploads/media/67f4bbbda0281/2024-metine-ab-siauliu-banko-ir-banko-grupes-ataskaita.pdf>
19. Artea bankas. (2023). 2022 m. Šiaulių banko socialinės atsakomybės ataskaita.
Nuskaityta iš <https://www.artea.lt/uploads/media/6401b6c515fe9/siauliu-banko-socialines-atsakomybes-ataskaita-2022.pdf>

20. Brundtland Jungtinių Tautų Pasaulinės aplinkos ir plėtros komisija (WCED). (1987). *Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future*. Nuskaityta iš <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>
21. Lietuvos bankas. (2024). Klimato kaita ir toliau daro įtaką bankų skolinimo įmonėms sprendimams – griežtinami skolinimo standartai ir sąlygos taršiosioms įmonėms. Paimta 2025 m. 04 12 d. iš <https://www.lb.lt/lt/naujienos/klimato-kaita-ir-toliau-daro-itaka-banku-skolinimo-imonems-sprendimams-grieztinami-skolinimo-standartai-ir-salygos-tarsiosioms-imonems>
22. Lietuvos bankų asociacija. (2025). Tvarumas. Nuskaityta iš <https://www.lba.lt/lt/tvarumas>
23. LR Finansų ministerija. (2025). Įmonių tvarumo atskaitomybė. Nuskaityta iš <https://finmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/apskaita-ir-atskaitomybe/verslo-subjektu-apskaita-ir-finansine-atskaitomybe/imoniu-tvarumo-atskaitomybe/>
24. Luminor Bank. (2023). Luminor Factbook 30 June 2023. Nuskaityta iš <https://luminor.ee/s3fs-public/documents/luminor-factbook-30-june-2023.pdf>
25. Luminor Bank. (2023). Luminor Factbook 31 December 2022. Nuskaityta iš <https://luminor.ee/s3fs-public/documents/factbook-31-dec-2022.pdf>
26. Luminor Bank. (2024). Luminor Factbook 30 June 2024. Nuskaityta iš <https://luminor.ee/s3fs-public/documents/factbook-30-june-2024.pdf>
27. Luminor Bank AB. (2025). Luminor Bank AS metinė ataskaita 2024 m. Nuskaityta iš <https://www.luminor.lt/sites/default/files/dokumentai/finansines%20ataskaitos/luminor-bank-annual-report-2024-lt.pdf>
28. Luminor Bank. (2024). Luminor Sustainability Factbook 31 December 2023. Nuskaityta iš <https://luminor.ee/s3fs-public/documents/sustainability-factbook-31-dec-23.pdf>
29. SEB. (2024). Sustainability Policy. Nuskaityta iš https://www.seb.lt/sites/default/files/document/sustainability_policy.pdf
30. SEB Group. (2021). Annual and Sustainability Report 2020. Nuskaityta iš <https://webapp.sebgroup.com/mb/mblib.nsf/dld/BA2E5E1963C4203DC125869C0054821A?opendocument>

31. SEB Group. (2022). Annual and Sustainability Report 2021. Nuskaityta iš <https://webapp.sebgroup.com/mb/mblib.nsf/dld/D5678A5A0DE65C7CC12587F7004721B9?opendocument>
32. SEB Group. (2022). Annual and Sustainability Report 2022. Nuskaityta iš <https://webapp.sebgroup.com/mb/mblib.nsf/dld/90A6F3B0C1DDAFB8C1258960004B71A2?opendocument>
33. Šiaulių bankas. (2024). 2023 m. Šiaulių banko socialinės atsakomybės ataskaita. Nuskaityta iš <https://www.sb.lt/uploads/media/65eb1f93bb554/siauliu-banko-socialines-atsakomybes-ataskaita-2023-m.pdf>
34. Sodra. (2025). AB Artea bankas. Nuskaityta iš <https://atvira.sodra.lt/imones/detaliai/index.html?code=265132>
35. Sodra. (2025). AB SEB bankas. Nuskaityta iš <https://atvira.sodra.lt/imones/detaliai/index.html?code=51024>
36. Sodra. (2025). AB Swedbank. Nuskaityta iš <https://atvira.sodra.lt/imones/detaliai/index.html?code=51021>
37. Sodra. (2025). Luminor Bank AS Lietuvos skyrius. Nuskaityta iš <https://atvira.sodra.lt/imones/detaliai/index.html?code=3271899>
38. Swedbank. (2019). 2018 m. finansinė atskaitomybė. Nuskaityta iš https://www.swedbank.lt/static/pdf/about/finance/reports/2018_metine_ataskaita.pdf
39. Swedbank. (2020). 2019 m. „Swedbank“, AB metinė atskaita. Nuskaityta iš https://www.swedbank.lt/static/pdf/about/finance/reports/2019_metine_ataskaita.pdf
40. Swedbank. (2021). 2020 m. „Swedbank“, AB metinė atskaita. Nuskaityta iš https://www.swedbank.lt/static/pdf/about/finance/reports/2020_metine_ataskaita.pdf
41. Swedbank. (2022). 2021 m. „Swedbank“, AB metinė atskaita. Nuskaityta iš <https://www.swedbank.lt/about/swedbank/about/financialResults>
42. Swedbank. (2022). 2021 Annual and Sustainability Report. Nuskaityta iš <https://internetbank.swedbank.se/ConditionsEarchive/download?bankid=1111&id=WEBDOC-PRODE109370778>.
43. Swedbank. (2023). *Swedbank grupės tvarumo ataskaita už 2023 m. (vertimas į lietuvių k.).* Nuskaityta iš https://www.swedbank.lt/static/pdf/about/finance/reports/2023m_Swedbank_grupes_tvarumo_ataskaita.pdf
44. Swedbank. (2023). 2022 m. „Swedbank“, AB metinė atskaita. Nuskaityta iš https://www.swedbank.lt/static/pdf/about/finance/reports/2022_metine_ataskaita.pdf

45. Swedbank. (2024). 2023 m. „Swedbank“, AB metinė ataskaita. Nuskaityta iš https://www.swedbank.lt/static/pdf/about/finance/reports/2023_metine_ataskaita.pdf
46. Swedbank. (2025). "Swedbank" AB, Metinė ataskaita 2024 m. Nuskaityta iš https://www.swedbank.lt/static/pdf/about/finance/reports/2024_metine_ataskaita.pdf
47. Swedbank. (2025). 2024 Annual and Sustainability Report. Nuskaityta iš <https://mb.cision.com/Main/67/4111985/3289763.pdf>.

Darnumo dimensijos ir matmenys pagal BESGI

Sritis	Dimensija	Matmuo	Rodikliai	GRI nuoroda
Tiesioginis poveikis	Aplinkos	Išteklių naudojimas	Energijos suvartojimas vienam darbuotojui (gigadžauliai / vienam gyventojui)	GRI 302-1
			Popieriaus suvartojimas vienam darbuotojui (kg / vienam gyventojui)	GRI 301-1
			Elektros energijos iš atsinaujinančių šaltinių procentinė dalis	GRI 302-1
		Išmetimai	Tiesioginės emisijos vienam darbuotojui metrinėmis tonomis anglies dioksido ekvivalento (tCO ₂ e)	GRI 305-1
			Netiesioginės emisijos vienam darbuotojui, išreikštos metrinėmis tonomis anglies dioksido ekvivalento (tCO ₂ e)	GRI 305-2
			Sukauptų atliekų kiekis (kg) vienam gyventojui	GRI 306-2
	Socialinė	Vidaus: personalas	Aplinkos valdymo komanda (1, jei taip)	—
			Darbuotojų kaita	GRI 401-1
			Lyčių darbo užmokesčio skirtumas (bendras)	GRI 405-2
			Maksimalaus ir minimalaus darbo užmokesčio santykis	GRI 102-38

			(generalinis direktorius ir vidutinio statuso darbuotojai)	
			Darbuotojų pasitenkinimo tyrimai ir jų dažnumas (0/4)	GRI 102-29
			Moterų ir vyrų paaukštinimo santykis	—
		Išorė: visuomenė ir bendruomenė	Bendruomenei paskirstyta ekonominė vertė / bendra ekonominė vertė	GRI 201-1
			Indėlis į vietos bendruomenę (taip/ne)	GRI 413-1
			Tiekėjų kokybė (0–5): vietiniai tiekėjai; pagal aplinkosaugos kriterijus atrinkti tiekėjai; veiksmai, kurių imtasi dėl neigiamų aplinkosaugos pasekmių tiekimo grandinėje; tiekėjai, kurie atitinka socialinius kriterijus; veiksmai, kurių imtasi dėl neigiamų socialinių pasekmių tiekimo grandinėje.	GRI 204-1; GRI 308-1; GRI 308-2; GRI 414-1; GRI 414-2
	Valdymas	Skaidrumas ir informacijos atskleidimas	Sudėtinis rodiklis 0/7, kuris apima šias dvejopo pobūdžio kintamuosius: interesų konfliktų atskleidimas (1/0); korupcijos ir imtų veiksmų atskleidimas (1/0); antikonkurencinių veiksmų atskleidimas	GRI 102-25; GRI 205-3; GRI 206-1; GRI 307-1; GRI 417-3; GRI 418-1; GRI 419-1

			(1/0); aplinkos apsaugos įstatymų nesilaikymo atskleidimas (1/0); rinkodaros atskleidimas (1/0); skundų dėl privatumo pažeidimų atskleidimas (1/0); socialinių ir ekonominių įstatymų nesilaikymo atskleidimas (1/0).	
			Sudėtinis rodiklis 0/2, kuris apima šias dvejopo pobūdžio kintamuosius: informacija apie suinteresuotųjų šalių identifikavimą, atranką ir įtraukimą (1/0); informacija apie ESG suinteresuotųjų šalių įtraukimą (1/0).	GRI 102-42; GRI 102-43
			Informacijos apie ESG riziką pateikimas Bazelio trečiojo ramsčio komunikacijoje (0/2).	—
		Valdymo organai	Ne vyrų procentinė dalis valdyboje.	GRI 405-1
			Sudėtinis rodiklis 0/4, apimantis šias dvejopo pobūdžio kintamuosius: atskaitomybė: atsakomybė / įgaliojimai / komitetas valdyboje ESG klausimais (1/0);	GRI 102-18; GRI102-20; GRI 102-22 (vii)

			atsakomybė / įgaliojimai / įsipareigojimai tarp vadovų; tvarumo kompensavimo paskatos (1/0); politika dėl vadovų atlyginimų ESG veiklos rezultatų atžvilgiu (1/0)	
			Nepriklausomų direktorių procentinė dalis valdyboje	GRI 102-22 (ii)
			Dalyvavimo valdybos posėdžiuose procentinė dalis.	—
Netiesioginis poveikis	Finansavimas	ESG paskolos ir skolinimo politika	Finansavimo, turinčio poveikį aplinkai, suma (pvz., finansavimas, skirtas žaliajai ekonomikai, parama žiedinei ekonomikai, atliekų tvarkymui, ekologinei žemdirbystei, miestų atnaujinimui ir kt.) ir socialinį poveikį turinčio finansavimo (pvz., paskolos trečiajam sektoriui, verslo veiklos pradžiai, socialinei įtraukčiai ir socialinės gerovės iniciatyvoms, kreditai socialiniam būstui, paskolos tarptautiniam bendradarbiavimui, moterų verslumui, inovacijų finansavimui,	—

			mikrokreditai šeimoms ir (arba) įmonėms ir kt.	
			Nekokybiškos paskolos (palyginti su bendra paskolų suma).	—
			Sudėtinis rodiklis (0/7) dėl oficialios politikos, skirtos ginklų sektoriaus, iškastinio kuro, žmogaus teisių pažeidimų finansavimo veikloje pašalinimui. Jis sudarytas iš trijų fiktyvių rodiklių (0/2) sumos, atitinkamai susijusių su ginklais, žmogaus teisėmis ir iškastiniu kuru, bei informacijos apie finansavimo anglies pėdsaką (TAIP/NE).	GRI 102-12; GRI 102-16; GRI 408-1; GRI 409-1; GRI 412-1; GRI 412-3
	Investicijos	ESG investicijos ir investicijų politika	Tvarūs investavimai: ESG akcijų fondai ir etiniai fondai / bendra investuota suma (netiesioginis finansavimas).	—
			Sudėtinis rodiklis (0/3), apimantis šias dvejopo pobūdžio kintamuosius: žaliųjų obligacijų / socialinių obligacijų / tvarumo obligacijų išleidimas (2/0); infrastruktūros investicijos, turinčios poveikį vietos ekonomikai ir bendruomenėms (1/0).	GRI 203-1

			Sudėtinis rodiklis (0/4), rodantis, ar yra oficiali politika, draudžianti investuoti į ginklų sektorių, iškastinį kurą ir projektus, kurie akivaizdžiai pažeidžia žmogaus teises. Jis gaunamas sudėjus tris fiktyvius rodiklius (TAIP/NE), atitinkamai susijusius su ginklais, žmogaus teisėmis ir iškastiniu kuru, bei informaciją apie investicijų anglies pėdsaką.	GRI 102-12; GRI 102-16; GRI 408-1; GRI 409-1; GRI 412-1; GRI 412-3
--	--	--	--	---

Šaltinis: Ielasi, Bellucci, Biggeri ir Ferrone (2023)

2 PRIEDAS

Bankų duomenys, naudoti apskaičiuoti CAMEL balus

Luminor Bank				
	2021	2022	2023	2024
Grynosios palūkanų pajamos	239,200	300,800	531,500	507,700
Vidutinis uždirbantis turtas	10,694,800	12,409,500	12,134,300	12,347,100
NIM	2.24%	2.42%	4.38%	4.11%
Veiklos pajamos	330,700	391,800	653,600	632,600
Veiklos sąnaudos	262,800	233,300	343,900	345,000
Paskolų portfelis	9,946,700	10,874,700	10,502,800	10,535,400
Indėlių portfelis	10,305,400	10,947,900	11,277,500	11,352,700
Sąnaudų ir pajamų santykis	79.47%	59.55%	52.62%	54.54%

Šaltinis: Luminor bank finansinės ataskaitos (2021-2024).

Artea bankas				
	2021	2022	2023	2024
Grynosios palūkanų pajamos	67,698	91,805	141,930	142,044
Vidutinis uždirbantis turtas	2,170,806	2,706,809	2,997,569	3,469,738
NIM	3.12%	3.39%	4.73%	4.09%
Veiklos pajamos	78069	101252	143,098	443,356
Veiklos sąnaudos	39,880	49,271	40,687	82,634
Paskolų portfelis	2,100,852	2,615,650	2,925,107	3,427,148
Indėlių portfelis	2 698 193	2,787,320	3,184,235	3,560,060
Sąnaudų ir pajamų santykis	51.08%	48.66%	28.43%	18.64%

Šaltinis: Artea banko finansinės ataskaitos (2021-2024).

SEB Bank				
	2021	2022	2023	2024
Grynosios palūkanų pajamos	114,044	175,256	446,888	457,454
Vidutinis uždirbantis turtas	7,421,412	10,328,918	9,594,152	10,702,907
NIM	1.54%	1.70%	4.66%	4.27%
Veiklos pajamos	195,067	258,746	530,514	584,624
Veiklos sąnaudos	80,989	94,563	98,277	106,586
Paskolų portfelis	6,298,655	6,697,650	6,979,573	7,484,432
Indėlių portfelis	9,782,954	11,255,674	11,624,015	12,708,632
Sąnaudų ir pajamų santykis	41.52%	36.55%	18.52%	18.23%

Šaltinis: SEB bank finansinės ataskaitos (2021-2024).

Swedbank				
	2021	2022	2023	2024
Grynosios palūkanų pajamos	102,925	198,228	584,124	609,969
Vidutinis uždirbantis turtas	10,694,800	12,409,500	12,134,300	12,347,100
NIM	0.96%	1.60%	4.81%	4.94%
Veiklos pajamos	210,910	319,267	569,241	748,275
Veiklos sąnaudos	132,444	143,679	170,741	203,839
Paskolų portfelis	6,524,441	7,524,418	8,329,322	9,417,096
Indėlių portfelis	14,144,490	15,039,565	15,186,696	16,537,116
Sąnaudų ir pajamų santykis	62.80%	45.00%	29.99%	27.24%

Šaltinis: Swedbank finansinės ataskaitos (2021-2024).

3 PRIEDAS

Bankų duomenys, naudoti apskaičiuoti darnumo indeksus

Ekonominiai rodikliai			Luminor Bank			
Žymėjimas	Klasifikavimas	Skaiciavimo metodas	2021	2022	2023	2024
ES1	Sukurta bendra ekonominė vertė	Pelno prieš palūkanas ir mokesčius (EBIT) suma (tūkst. Eur)	67,900	158,500	309,700	287,600
ES2	Sukurta bendra ekonominė vertė	Grynasis pelnas po mokesčių (tūkst. Eur)	74,700	124,700	194,700	202,200
ES3	Cirkuliuojanti ekonominė vertė	Veiklos sąnaudos (tūkst. Eur)	262,800	233,300	343,900	345,000
ES4	Cirkuliuojanti ekonominė vertė	Darbuotojų darbo užmokestis ir su darbo santykiais susijusios išmokos vidurkis (Eur)	2,640.85	2,972.22	3,502.50	3,277.63
ES5	Cirkuliuojanti ekonominė vertė	Sumokėti pelno mokesčiai (tūkst. Eur)	7,700	17,700	48,400	53,500
Socialiniai rodikliai						
Žymėjimas	Klasifikavimas	Skaiciavimo metodas	2021	2022	2023	2024
SS1	Užimtumas	Darbuotojų skaičiaus pokytis (%)	-7.31	0.11	0.11	-0.81
SS2	Užimtumas	Moterų dalis valdyboje (%)	29	33	20	25
Aplinkosaugos rodikliai						
Žymėjimas	Klasifikavimas	Skaiciavimo metodas	2021	2022	2023	2024
ES1	Energija	ŠESD emisijos (1 sritis) (tCO ₂ e)	51	51	50	31
ES2	Energija	ŠESD emisijos (2 sritis) (tCO ₂ e)	2,155	2,100	2,000	1,012
ES3	Energija	ŠESD emisijos (3 sritis) (tCO ₂ e)	1,054	1,200	1,300	3,037,451

Šaltinis: Sodra (2025) ir Luminor Bank finansinės bei socialinės atsakomybės ataskaitos (2021-2024)

Ekonominiai rodikliai			Artea bankas			
Žymėjimas	Klasifikavimas	Skaiciavimo metodas	2021	2022	2023	2024
ES1	Sukurta bendra ekonominė vertė	Pelno prieš palūkanas ir mokesčius (EBIT) suma (tūkst. Eur)	67,262	80,365	95,742	96,446
ES2	Sukurta bendra ekonominė vertė	Grynasis pelnas po mokesčių (tūkst. Eur)	55,223	67,449	75,375	78,787
ES3	Cirkuliuojanti ekonominė vertė	Veiklos sąnaudos (tūkst. Eur)	39,880	49,271	40,687	82,634
ES4	Cirkuliuojanti ekonominė vertė	Darbuotojų darbo užmokestis ir su darbo santykiais susijusios išmokos vidurkis (Eur)	2,392.96	2,769.63	2,956.16	2,908.69
ES5	Cirkuliuojanti ekonominė vertė	Sumokėti pelno mokesčiai (tūkst. Eur)	12,186	15,123	27,634	36,644
Socialiniai rodikliai						
Žymėjimas	Klasifikavimas	Skaiciavimo metodas	2021	2022	2023	2024
SS1	Užimtumas	Darbuotojų skaičiaus pokytis (%)	8.24	-1.20	0.13	-0.31

SS2	Užimtumas	Moterų dalis valdyboje (%)	27	25	25	37.5
Aplinkosaugos rodikliai						
Žymėjimas	Klasifikavimas	Skaičiavimo metodas	2021	2022	2023	2024
ES1	Energija	ŠESD emisijos (1 sritis) (tCO ₂ e)	32,156	31,650	290,000	31
ES2	Energija	ŠESD emisijos (2 sritis) (tCO ₂ e)	52,260	70,800	217,000	1,012
ES3	Energija	ŠESD emisijos (3 sritis) (tCO ₂ e)	147,001	231,800	428,800	3,037,451

Šaltinis: Sodra (2025) ir Artea banko finansinės bei socialinės atsakomybės ataskaitos (2021-2024)

Ekonominiai rodikliai			SEB Bank			
Žymėjimas	Klasifikavimas	Skaičiavimo metodas	2021	2022	2023	2024
ES1	Sukurta bendra ekonominė vertė	Pelno prieš palūkanas ir mokesčius (EBIT) suma (tūkst. Eur)	450,83	45,732	63,508	127,218
ES2	Sukurta bendra ekonominė vertė	Grynasis pelnas po mokesčių (tūkst. Eur)	113,864	170,463	322,836	299,126
ES3	Cirkuliuojanti ekonominė vertė	Veiklos sąnaudos (tūkst. Eur)	80,989	94,563	98,277	106,586
ES4	Cirkuliuojanti ekonominė vertė	Darbuotojų darbo užmokestis ir su darbo santykiais susijusios išmokos vidurkis (Eur)	2,727.56	3,065.79	3,302.41	3,197.86
ES5	Cirkuliuojanti ekonominė vertė	Sumokėti pelno mokesčiai (tūkst. Eur)	45,083	45,732	63,508	127,218
Socialiniai rodikliai						
Žymėjimas	Klasifikavimas	Skaičiavimo metodas	2021	2022	2023	2024
SS1	Užimtumas	Darbuotojų skaičiaus pokytis (%)	-0.95	0.30	1.31	1.00
SS2	Užimtumas	Moterų dalis valdyboje (%)	44	45	42	50
Aplinkosaugos rodikliai						
Žymėjimas	Klasifikavimas	Skaičiavimo metodas	2021	2022	2023	2024
ES1	Energija	ŠESD emisijos (1 sritis) (tCO ₂ e)	69	25	7	62
ES2	Energija	ŠESD emisijos (2 sritis) (tCO ₂ e)	646	255	356	487
ES3	Energija	ŠESD emisijos (3 sritis) (tCO ₂ e)	373.5	311	153	353

Šaltinis: Sodra (2025) ir SEB Bank finansinės bei socialinės atsakomybės ataskaitos (2021-2024)

Ekonominiai rodikliai			Swedbank			
Žymėjimas	Klasifikavimas	Skaičiavimo metodas	2021	2022	2023	2024
ES1	Sukurta bendra ekonominė vertė	Pelno prieš palūkanas ir mokesčius (EBIT) suma (tūkst. Eur)	108,179	179,384	450,454	452,075
ES2	Sukurta bendra ekonominė vertė	Grynasis pelnas po mokesčių (tūkst. Eur)	87,206	143,316	361,360	360,824
ES3	Cirkuliuojanti ekonominė vertė	Veiklos sąnaudos (tūkst. Eur)	132,444	143,679	170,741	203,839
ES4	Cirkuliuojanti ekonominė vertė	Darbuotojų darbo užmokestis ir su darbo santykiais susijusios išmokos vidurkis (Eur)	2,395.75	2,320.45	2,576.18	2,502.76
ES5	Cirkuliuojanti ekonominė vertė	Sumokėti pelno mokesčiai (tūkst. Eur)	36,779	35,161	68,635	148,680
Socialiniai rodikliai						
Žymėjimas	Klasifikavimas	Skaičiavimo metodas	2021	2022	2023	2024
SS1	Užimtumas	Darbuotojų skaičiaus pokytis (%)	-12.69	-2.80	1.56	0.20
SS2	Užimtumas	Moterų dalis valdyboje (%)	0.25	0.25	0.25	0.25
Aplinkosaugos rodikliai						
Žymėjimas	Klasifikavimas	Skaičiavimo metodas	2021	2022	2023	2024
ES1	Energija	ŠESD emisijos (1 sritis) (tCO ₂ e)	466	622	692	853
ES2	Energija	ŠESD emisijos (2 sritis) (tCO ₂ e)	4,787	5,065	3,678	3,417
ES3	Energija	ŠESD emisijos (3 sritis) (tCO ₂ e)	3,948	8,872	15,407	10,249,549

Šaltinis: Sodra (2025) ir Swedbank finansinės bei socialinės atsakomybės ataskaitos (2021-2024)

4 PRIEDAS

Rodiklių normalizavimas

Bankas	Metai	Pelno prieš palūkanas ir mokesčius (EBIT) suma	Grynasis pelnas po mokesčių	Veiklos sąnaudos	Darbuotojų darbo užmokestis ir su darbo santykiais susijusios išmokos vidurkis	Sumokėti pelno mokesčiai	Moterų dalis valdyboje	Darbuotojų skaičiaus pokytis (%)	ŠESD emisijos (1 sritis) (tCO ₂ e)	ŠESD emisijos (2 sritis) (tCO ₂ e)	ŠESD emisijos (3 sritis) (tCO ₂ e)
Luminor	2021	0.056062527	0.063621843	0.2694022	0.271052659	0	0.577889447	0.743038742	0.999848272	0.991233938	0.999912092
Luminor	2022	0.278671325	0.226947412	0.36608547	0.551386544	0.070932	0.658291457	0.388309796	0.999848272	0.991487693	0.999897848
Luminor	2023	0.650177399	0.45560321	0.00360514	1	0.2886934	0.396984925	0.388475543	0.999851721	0.991949065	0.999888091
Luminor	2024	0.595876577	0.480102046	0	0.809760694	0.3248688	0.497487437	0.432352391	0.999917239	0.996507417	0.703660782
Artea	2021	0.054494929	0	1	0.061338569	0.0318201	0.537688442	0	0.889138703	0.760063669	0.985672522
Artea	2022	0.086689665	0.039936368	0.96922195	0.379997251	0.0526529	0.497487437	0.451040136	0.890883573	0.674525364	0.977398961
Artea	2023	0.124471734	0.065826738	0.99735514	0.53779852	0.1413959	0.497487437	0.387524185	0	0	0.958178316
Artea	2024	0.126201498	0.076972075	0.85987808	0.497638146	0.2053057	0.748743719	0.408662496	0.999917239	0.996507417	0.703660782
SEB	2021	0	0.191551495	0.8652694	0.344411349	0.2651653	0.879396985	0.439230903	0.999786202	0.998196037	0.999978487
SEB	2022	0.001594626	0.376432774	0.82078199	0.630550141	0.2697688	0.899497487	0.379491787	0.99993793	1	0.999984584
SEB	2023	0.04527116	0.874160915	0.80860973	0.830726389	0.3958576	0.83919598	0.331062198	1	0.999534015	1
SEB	2024	0.201809864	0.79671193	0.78137782	0.742280454	0.8477656	1	0.345798499	0.99981034	0.998929618	0.999980487
Swedbank	2021	0.155030074	0.104472834	0.69663083	0.063700999	0.2062633	0	1	0.998417203	0.979090636	0.999629734
Swedbank	2022	0.329984373	0.287756789	0.65980926	0	0.1947865	0	0.527573851	0.997879259	0.977808023	0.999149316
Swedbank	2023	0.996017121	1	0.57111628	0.216341724	0.4322244	0	0.319154942	0.997637874	0.984207248	0.998511717
Swedbank	2024	1	0.99824915	0.46264093	0.154231299	1	0	0.383880284	0.997082688	0.985411428	0

Šaltinis: sudaryta autorės.

Bankas	Metai	CAMEL_balas
Luminor	2021	0.999994
Luminor	2022	0.999995
Luminor	2023	0.999994
Luminor	2024	0.999994
Artea	2021	0.999995
Artea	2022	0.999994
Artea	2023	0.999996
Artea	2024	0.999997
SEB	2021	0.999997
SEB	2022	0.999999
SEB	2023	1
SEB	2024	0.999999
Swedbank	2021	0.999995
Swedbank	2022	0.999998
Swedbank	2023	0.999999
Swedbank	2024	0.999999

Šaltinis: sudaryta autorės.